

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 21

(2022–2023)

Melding til Stortinget

Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2022,
eksportkontroll og internasjonalt
ikke-spredningssamarbeid

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 21

(2022–2023)

Melding til Stortinget

Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2022,
eksportkontroll og internasjonalt
ikke-spredningssamarbeid

Innhold

Forklaring på begreper og forkortelser	5	8.2	FNs konvensjon om våpenhandel	34
1 Sammen drag	7	8.3	Ikkespredningsavtalen	35
2 Åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell	14	8.4	Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler	35
3 Regelverket for kontrollen med eksporten av forsvarsmateriell	15	8.5	Initiativet for sprednings-sikkerhet	35
3.1 Eksportkontrollloven	15	8.6	Samarbeidet med EU	36
3.2 Eksportkontrollforskriften	16	8.7	FNs sikkerhetsråd	36
4 Utenriksdepartementets retningslinjer	17	9 Eksporten av forsvarsmateriell i 2022		38
4.1 Retningslinjenes bestemmelser om eksport under samarbeidsavtaler	19	9.1 Hovedtrekkene ved eksporten i 2022		39
4.2 Om samarbeidsavtaler og eksport av deler	19	9.2 Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2012–2022		40
4.3 Overføring av teknologi under samarbeidsavtaler	20	9.3 Eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk (2017–2022)		40
4.4 Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell	20	9.4 Eksport av A- og B-materiell fordelt på regioner		42
4.5 Militær støtte til Ukraina	22	9.5 Eksport fordelt på varekategorier		42
5 Utenriksdepartementets oppgaver og nasjonalt samarbeid om eksportkontroll	25	9.6 Fordeling av eksport av forsvarsmateriell på land 2019–2022		43
5.1 Utenriksdepartementets oppgaver	25	9.7 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier		48
5.2 Utenriksdepartementets kontroll med eksport av flerbruksvarer	26	9.8 Tjenester for utenlandske oppdragsgivere		65
5.3 Det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll	27	9.9 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere		67
6 Kontroll av kunnskaps-overføring	28	9.10 Eksport av håndvåpen		70
7 Sanksjoner og restriktive tiltak	29	9.11 Forsvarets utførsel av eget materiell		70
7.1 Særlig om Russland	30	9.12 Politiets utførsel av eget materiell		70
7.2 Norge som partnerland i EU	30	9.13 Eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk		71
8 Internasjonalt samarbeid om eksportkontroll og ikke-spredning	32	9.14 Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding		72
8.1 Eksportkontrollregimene	32	9.15 Avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk i 2022		73
		9.16 Oversikt over behandlede eksportkontrollsaker		73
		9.17 Oversikt over bedrifter som har rapportert eksport		74

Vedlegg

1	Vareliste I – Forsvarsrelaterte varer	76	5	Retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, samt teknologi og tjenester for militære formål av 28. februar 1992	86
2	Vareliste II – Flerbruksvarer	77			
3	Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. [eksportkontrolloven]	78			
4	Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester	80			

Forklaring på begreper og forkortelser

A-materiell	Varekategori definert i retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell. Forsvarsrelaterte varer og teknologi omfattes av Utenriksdepartementets vareliste I.	Omfatter våpen, ammunisjon og visse typer militært materiell. I tillegg omfattes annet materiell med strategisk kapasitet som vesentlig kan påvirke de militære styrkeforhold i nærområdet.
B-materiell	Varekategori definert i retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell. Forsvarsrelaterte varer og teknologi omfattes av Utenriksdepartementets vareliste I.	Omfatter øvrige forsvarsrelaterte varer som ikke har egenskaper eller bruksområder som definert for varekategori A.
EUs adferdskriterier		EUs åtte normative kriterier for våpeneksport. Kriteriene utdyper vurderingene Utenriksdepartementet foretar når det gjelder en rekke politiske spørsmål jf. 1959-vedtaket og 1997-presiseringen. Kriteriene er innarbeidet i Utenriksdepartementets retningslinjer.
Flerbruksvarer («dual use»)	Omfattes av Utenriksdepartementets vareliste II.	Varer og teknologi som er utviklet for sivile formål, men som er identifisert innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene til å ha viktige militære bruksområder.
Strategiske varer		En fellesbetegnelse for forsvarsmateriell og flerbruksvarer og er i eksportkontrollloven definert som «varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militær bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger.»
Vareliste I («liste I»)		Vedlegg I til eksportkontrollforskriften. Omfatter våpen, ammunisjon og visse typer militært materiell.
Vareliste II («liste II»)		Vedlegg II til eksportkontrollforskriften. Omfatter flerbruksvarer.
AG	Australia Group	Australia-gruppen. Multilateralt eksportkontroll samarbeid for kjemiske/biologiske våpen.

ATT	Arms Trade Treaty	FN-avtale om internasjonal handel med våpen
BTWC	Biological and Toxin Weapons Convention	Biologivåpenkonvensjonen
CWC	Chemical Weapons Convention	Kjemivåpenkonvensjonen
HCoC	Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation	Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler
IAEA	International Atomic Energy Agency	Det internasjonale atomenergibyrået
ICT	Directive for Intra Community Transfers	Direktiv for forenklet lisensiering innenfor EØS
MTCR	Missile Technology Control Regime	Multilateralt eksportkontroll-samarbeid for eksportkontroll av missilteknologi
NSG	Nuclear Suppliers Group	Multilateralt eksportkontroll-samarbeid for eksportkontroll av kjernefysisk materiale og relevante flerbruksvarer for MØV
NPT	Non-Proliferation Treaty	Ikkespredningsavtalen for kjernefysiske våpen
OPCW	Organization for the Prohibition of Chemical Weapons	Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen
OSSE	Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)	Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
PSI	Proliferation Security Initiative	Initiativet for spredningssikkerhet
PST	Politiets sikkerhetstjeneste	
WA	The Wassenaar Arrangement on Export Control for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies	Wassenaar-samarbeidet. Multilateralt eksportkontroll-samarbeid for konvensjonelle våpen og flerbruksvarer.

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Meld. St. 21

(2022–2023)

Melding til Stortinget

Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2022, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 2. juni 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Sammendrag

Hvem som får motta hva av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi, kunnskap og tjenester er en av de mest direkte måtene å påvirke militære styrkeforhold på. Forsvarsmateriell har stor betydning for andre lands militære kapasitet. Besittelse av ulike typer materiell har en direkte innvirkning på sikkerhetssituasjon og maktbalansen i konflikter og mellom aktører.

Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer og annen avansert teknologi har aldri vært viktigere. Vi står overfor krig i Europa og en krevende sikkerhetspolitisk situasjon. Vi vet ikke hva de langsiktige konsekvensene av Russlands invasjon vil bli, men vi ser allerede at store merkesteiner flyttes. Det gjelder også for eksportkontrollarbeidet. Store skiftninger av økonomisk, politisk og militær makt mellom land påvirker også vår sikkerhet, vår økonomi og vår plass i verden.

Eksportkontrollen er i rask utvikling. Kontrollen øker i kompleksitet i takt med den sikkerhetspolitiske utviklingen og endringene i trussel-

bildet. Realiteten er at land vi ikke har et sikkerhetssamarbeid med ønsker å anskaffe strategisk teknologi og kunnskap fra Norge for å sikre sin militære evne. Næringslivet og academia sine muligheter til å samarbeide internasjonalt, forske og drive med viktig verdiskapning må ses i sammenheng med vår nasjonale sikkerhet. Gjennom en ansvarlig og helhetlig eksportkontroll sørger vi for at norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk blir ivaretatt. Samtidig legges det til rette for en konkurransedyktig og pålitelig forsvarsindustri og kunnskapssektor.

Bakgrunn for meldingen

Siden 1996 har regjeringen hvert år lagt frem en melding til Stortinget som redegjør for eksporten av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, relatert teknologi og tjenester for militære formål (heretter forsvarsmateriell) fra norske bedrifter. Regjeringen ønsker at meldingen skal bidra til bedre kunnskap om eksportkontrollen. Meldingen

redegjør for hvordan eksportkontrollregelverket og Utenriksdepartementets retningslinjer for behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell praktiseres, og den viser omfanget av eksporten fra norske bedrifter i 2022.

Forsvarsindustrien i Norge spiller en viktig rolle i å sikre både norsk og internasjonal tilgang til nødvendige varer og teknologi for territorielt forsvar, og til å kunne bidra til global sikkerhet. Industrien er avhengig av å kunne eksportere og delta i internasjonalt utviklings- og produksjonssamarbeid. Norsk forsvarsindustri er verdensledende innenfor enkelte teknologiområder. Industrien fremmer teknologiutvikling og skaper arbeidsplasser over hele Norge. Regjeringens mål er å fortsatt sikre en levedyktig norsk forsvarsindustri som kan bidra til leveringssikkerhet for både Norges og allierte lands forsvar.

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for at industrien har mest mulig tydelige og forutsigbare vilkår for sin eksportaktivitet. Samtidig må dette skje innenfor rammen av en restriktiv eksportkontroll.

Kapittel 2: Åpenhet om eksport av forsvarsmateriell

Innsynet i selve eksporten av forsvarsmateriell og flerbruksvarer for militær sluttbruk fremgår i kapittel 9. I meldingen omtales også regelverket og praktiseringen av retningslinjene for Utenriksdepartementets behandling av søknader om lisens for eksport av forsvarsmateriell. Dette gir i sum ytterligere innsikt i forvaltningen av eksportkontrollen og danner et godt kunnskapsgrunnlag for den offentlige debatten om denne delen av norsk sikkerhetspolitikk.

De årlige meldingene behandles i Stortinget, og debatten bidrar til offentlig og parlamentarisk innsyn i praktiseringen av Utenriksdepartementets retningslinjer. Regjeringen vil videreføre praksisen med å konsultere Stortingets organer om særskilte saker.

I likhet med i 2022, vil Norges rapportering til FNs våpenhandelsavtale (ATT) og et engelsk sammendrag av meldingen til Stortinget offentliggjøres også i 2023.

Innsyn i eksporten av forsvarsmateriell skjer innenfor de begrensninger som følger av den strenge taushetsplikten i eksportkontrollloven § 2. Den strenge taushetsplikten skyldes at eksportkontrollloven gir en vid adgang til å kreve bedriftsensitiv informasjon som anses nødvendig for å kunne behandle lisenssøknader. Det redegjøres nærmere for dette i kapittel 2.

Om eksporten i 2022

Når Utenriksdepartementet innvilger en lisens for eksport av forsvarsmateriell eller flerbruksvarer til militær sluttbruk, underlegges det alltid vilkår om at bedriften skal rapportere kvartalsvis om den faktiske utførelsen som har funnet sted. Utenriksdepartementet foretar en grundig kvalitetssikring av rapportene opp mot de innvilgede lisensene. De faktiske tallene om eksporten av forsvarsmateriell kan derfor først gjøres kjent etterskuddsvis.

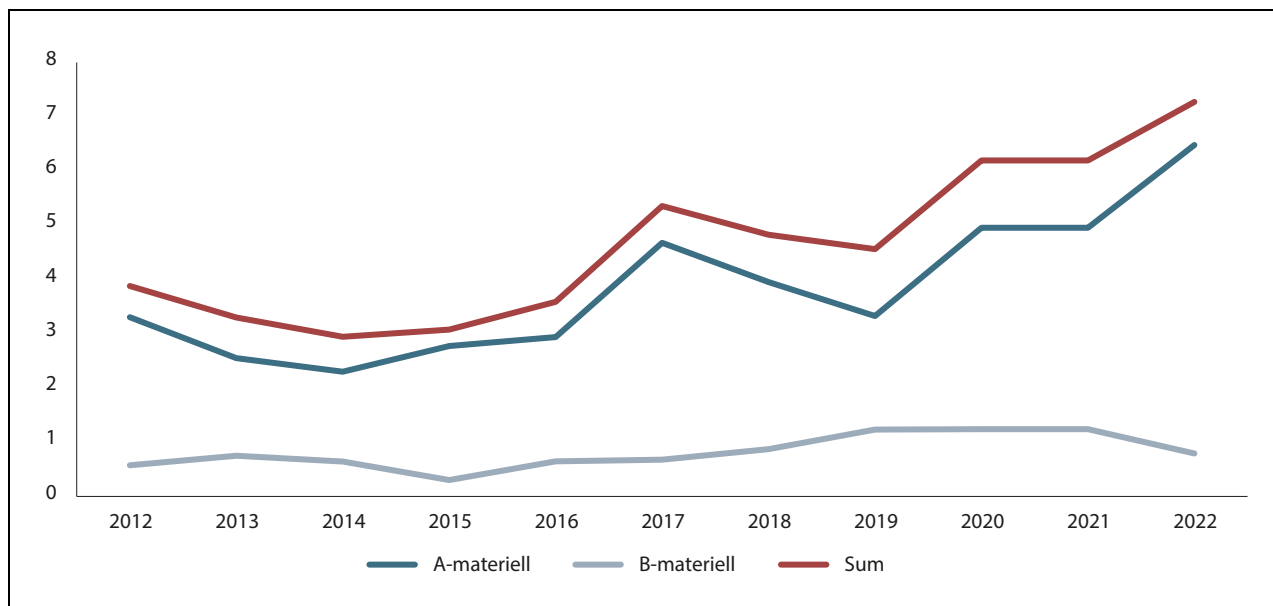
Den årlige handelsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå (SSB) baserer seg på eksportørens utførselsdeklarasjoner om eksport og på kategoriene i tolltariffen, ikke Utenriksdepartementets kontrollister. SSBs statistikk og Utenriksdepartementets statistikk om verdien av eksporten av varer, tjenester og teknologi underlagt lisensplikt i Norge vil derfor ikke være like og er ikke sammenlignbare fordi tallgrunnlaget baserer seg på ulike kategorier.

I 2022 ble det eksportert forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk, teknologi, tjenester mv. for ca. 8,9 milliarder kroner, mot nær 7,9 milliarder i 2021. I forhold til 2021 økte verdien av denne eksporten med om lag 11 %. Eksportverdien av A-materiell i 2022 var nærmere 6,5 milliarder kroner mot ca. 4,8 milliarder i 2021. Eksportverdien av B-materiell utgjorde i 2022 om lag 800 millioner, som er en markant nedgang fra ca. 1,2 milliarder 2021. Totalt utgjorde eksporten av A- og B-materiell nærmere 7,3 milliarder kroner i 2022, mot ca. 6 milliarder i 2021.

Verdien av eksporten av flerbruksvarer til militær sluttbruk beløp seg til ca. 453 millioner i 2022, mot ca. 350 millioner i 2021, en økning på om lag 31 %. I tillegg ble det eksportert tjenester, teknologi, formidlet forsvarsmateriell og gjennomført reparasjoner av forsvarsmateriell til en verdi ca. 1,1 milliarder i 2022, mot ca. 1,6 milliarder i 2021.

Forsvarsindustriens kontrakter strekker seg ofte over mange år. Leveransene vil som regel være ulikt fordelt gjennom kontraktperioden. Eksportverdien vil derfor alltid variere naturlig fra år til år. Tallene reflekterer i stor grad naturlige variasjoner i leveransene fra år til år og valuta-svingninger.

Medlemslandene i NATO samt Sverige, Finland og andre europeiske land mottok ca. 57 % av eksporten av A-materiell, og 93 % av B-materiell fra Norge i 2022. Til sammenligning, i 2021 utgjorde eksporten av A-materiell til disse landene ca. 76 % av den totale eksporten, mens eksporten av B-materiell til disse landene utgjorde ca. 76 %.

Figur 1.1 Utviklingen i eksporten av forsvarsmateriell 2012–2022 (A- og B-materiell) i milliarder NOK

Omfanget av eksporten redegjøres nærmere for i kapittel 9.

Kapittel 3: Regelverket for kontrollen med eksport av strategiske varer

Kontrollen med eksport av strategiske varer er hjemlet i lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv. (eksportkontrollloven). Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester (eksportkontrollforskriften) utgjør det operative regelverket for departementets lisensierings- og kontrolloppgaver. Utenriksdepartementet arbeider med å tydeliggjøre kontrollen med kunnskapsoverføring i forskriften.

Begrepet «strategiske varer» er en fellesbetegnelse for forsvarsmateriell og flerbruksvarer og er i eksportkontrollloven definert som «varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militær bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger».

Kapittel 4: Utenriksdepartementets retningslinjer

Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell baserer seg på nasjonal politikk. Beslutninger om å tillate eksport av forsvarsmateriell er utelukkende gjenstand for nasjonale beslutninger. Kontrollen for å hindre spredning av flerbruksvarer og tekno-

logi til masseødeleggelsesvåpen (MØV) eller terrorformål er i hovedsak basert på arbeidet i det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet. Her deles viktig informasjon om spredningstrender, anskaffelsesforsøk og fordekte våpen- og MØV-programmer.

Søknader om eksport av forsvarsmateriell vurderes grundig innenfor rammen av retningslinjene for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, teknologi og tjenester for militære formål. Retningslinjene baserer seg på Stortingets vedtak og presiseringer, samt en konsolidert kriterieliste. Denne listen reflekterer relevante artikler fra FNs våpenhandelsavtale og EUs åtte kriterier for våpeneksport. På denne måten sikres mest mulig åpenhet og forutsigbarhet om vurderingene som blir gjort. Kapittel 3 redegjør for regelverket og retningslinjene.

Når det innvilges en lisens for eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk, er det alltid et vilkår om at eksportør skal rapportere om den faktiske eksporten som har funnet sted i de enkelte år. Eksporttallene som presenteres i kapittel 9 er basert på norske bedrifters innsendte rapporter om hvilke varer, teknologi og tjenester som er eksportert innenfor lisensene som er innvilget.

For å sikre en effektiv kontroll basert på Stortingets vedtak og internasjonale forpliktelser, er det etablert retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av våpen, ammunisjon og annet militært materiell,

teknologi og tjenester. Retningslinjene baserer seg på Gerhardsen-regjeringens erklæring og Stortingets vedtak fra 1959. Det forutsettes at det skal gjøres grundige vurderinger av de utenriks- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område, og hovedsynspunktet er at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig. I 1997 samlet Stortinget seg enstemmig om at demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter i mottakerlandet også skal tas hensyn til.

Retningslinjene forutsetter at eksport av A-materiell bare kan tillates etter forutgående regjeringsbehandling. I den forbindelse foretas det landklarering, som i hovedsak baserer seg på en bred vurdering av Stortingets vedtak av 1959 og 1997-presisering. De konkrete lisenssøknadene behandles deretter grundig og individuelt på basis av kriteriene i Utenriksdepartementets retningslinjer. Tillatelse til eksport av B-materiell skal normalt gis, men også slike søknader blir grundig vurdert innenfor rammen av retningslinjene. Dersom en eksport anses å være uforenlig med retningslinjene vil søknaden avslås selv om det dreier seg om et klarert land. Det redegjøres nærmere for systemet for landklareringer i kapittel 3.

Stortingets 1959-vedtak og presisering i 1997 forutsetter at det gjøres en sammensatt og bred vurdering av mottakerlandet. Dette følger særlig av 1959-vedtakets formulering om at «det skal ved avgjørelsen legges vekt på de utenriks- og innenrikspolitiske vurderinger». Selv om kun demokratiske rettigheter og grunnleggende menneskerettigheter nevnes konkret i 1997-erklæringen, har man i praksis også vektlagt humanitærrettslige forhold. Retningslinjene ble senest oppdatert i mai 2019 ved å ta inn en konkret referanse til humanitærretten i den konsoliderte kriterielisten, som ble innarbeidet i retningslinjene i 2014. Dette tydeliggjør hensynet til den internasjonale humanitærretten som følger av FNs våpenhandelsavtale (ATT) artikkel 7.

Den konsoliderte listen ble særlig omtalt i Meld. St. 8 (2014–2015) og Meld. St. 8 (2015–2016). I Meld. St. 26 (2018–2019) ble det redegjort grundig for departementets arbeid med å tydeliggjøre retningslinjene ytterligere.

Kapittel 4: Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell

De sentrale vedtakene om eksport av forsvarsmateriell er Stortingets vedtak av 1959, 1967 og

1997. Spørsmålet om hvem vi skal eksportere våpen til har alltid vært gjenstand for debatt. Debatten påvirkes av den sikkerhetspolitiske utviklingen.

Krigen i Ukraina vedvarer. Russlands folkerettsstridige angrep på et naboland har varig endret situasjonen i Europa og premissene vi bygger vår sikkerhetspolitikk på.

Et bærende prinsipp for forvaltningen av eksportkontrollen må være at de gjenspeiler Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell skal og må skje innenfor strenge og ansvarlige rammer. Samtidig skal regjeringen fatte nødvendige beslutninger som ivaretar disse interessene.

Kapittel 4: Donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina

Bare fire dager etter at krigen i Ukraina brøt ut besluttet en samlet regjering at Norge skulle donere forsvarsmateriell til Ukraina. Regjeringen har fulgt opp med flere beslutninger om våpenstøtte, inkludert donasjon av tyngre våpen. Vår våpenstøtte til Ukraina er i tråd med deres egne behov. Beslutninger om våpenstøtte har bred støtte i Stortinget og er godt forankret innenfor rammeverket for eksportkontroll. Donasjoner, herunder A- og B-materiell, vurderes fortløpende. Ukrainas behov for mer våpen for å stå imot angrepene vedvarer. Det betyr at de fortsatt vil ha behov for tyngre og mer avanserte våpensystemer.

Kapittel 5: Eksport av flerbruksvarer

Flerbruksvarer er varer som opprinnelig er utviklet for sivil bruk, men som de multilaterale eksportkontrollregimene har definert at også har viktige militære bruksområder. Dette er i hovedsak varer eller teknologi som kan benyttes i forbindelse med utvikling, fremstilling, produksjon eller bruk av MØV, og leveringsmidler for slike våpen. Flerbruksvarer er beskrevet i eksportkontrollforskriftens vareliste II. Av praktiske hensyn bruker Norge en liste som EU har sammenstilt, basert på varelistene som er vedtatt innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene som Norge deltar i. Innenfor disse eksportkontrollregimene utveksler medlemslandene informasjon om blant annet MØV-aktiviteter og forsøk på fordekte anskaffelser. I tillegg utveksles det informasjon om medlemslandenes avslag på lisenser. Informasjonen danner et viktig grunnlag for medlemslandenes gjennomføring av den nasjonale eksportkontrollen. Det forutsettes blant annet at med-

lemsland skal avslå tilsvarende lisenssøknader som et annet medlemsland har avslått.

Kapittel 5: Utenriksdepartementets oppgaver og nasjonalt samarbeid om eksportkontroll

Utenriksdepartementet er ansvarlig myndighet for eksportkontrollen i Norge. Departementet har ansvar for politikkutvikling, regelverksutvikling og deltakelse i det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet, hvor rammene for eksportkontrollen i all hovedsak fremforhandles. Utenriksdepartementet er også utøvende myndighet for håndhevelse av eksportkontrollregelverket, sanksjoner og restriktive tiltak. En viktig del av departementets arbeid er informasjonsvirksomhet og veiledning om eksportkontroll overfor næringsliv, advokatselskaper, teknologimiljøer og forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

En prioritert oppgave for Utenriksdepartementet er informasjonsvirksomhet overfor næringslivet. Det legges stor vekt på å sikre departementets tilgjengelighet og nær kontakt med eksportbedriftene om både konkrete eksportsaker og for veiledning innen eksportkontrollregelverket generelt.

Utenriksdepartementet samarbeider tett med partene i det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og Tolletaten har lovpålagte oppgaver innenfor varekontroll, håndhevelse av eksportkontrollen, forebygging og etterforskning av brudd på eksportkontrollregelverket. Etterretningstjenesten har også lovpålagte oppgaver knyttet til eksportkontroll og ikke-spredning. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) kan trekkes på i konkrete eksportkontrollsaker. På denne måten får de nasjonale samarbeidspartnere god kompetanse og felles situasjonsforståelse. Samarbeidet fungerer godt.

For å sikre en effektiv kontroll er det viktig at de ulike etatene deltar sammen med Utenriksdepartementet i møter i eksportkontrollregimene. Regjeringen legger vekt på å fortsatt sikre et tett og godt nasjonalt samarbeid.

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med strategisk eksportkontroll ble lagt frem i 2021. Utenriksdepartementet jobber kontinuerlig med tiltak for å følge opp undersøkelsen, bl.a. en gjennomgang av eldre landklareringer, styrket systematikk for kvalitets-sikring av lisensvilkår, full revisjon av rutiner samt styrket dokumentasjon av vurderinger i saksbehandlingen. Anskaffelsen av nytt søknads- og

saksbehandlingssystem er også en viktig del av dette arbeidet.

Regjeringen vil fortsatt sikre tilstrekkelig kompetanse, ressurser og rammebetingelser for å kunne ivareta de omfattende og komplekse opp-gavene på et område som er i rask endring.

Kapittel 6: Kontroll av kunnskapsoverføring

Den styrkede kontrollen med kunnskapsoverføring, herunder de konkrete forslagene til endringer i regelverket omtales nærmere i kapittel 6. Utenriksdepartementet prioriterer dette arbeidet høyt, og har tett kontakt med nasjonale samarbeidspartnere om temaet. I tillegg er Utenriksdepartementet i nær dialog med aktører som berøres av forslagene til endringer i regelverket, for på den måten å sikre at den styrkede kontrollen er mest mulig målrettet.

Kapittel 7: Sanksjoner og restriktive tiltak

Utenriksdepartementet er gitt fullmakt til å gjennomføre sanksjoner som er vedtatt av FNs sikkerhetsråd, samt EUs tiltaksregimer eller andre internasjonale ikke-militære tiltak som Norge har sluttet seg til. Disse gjennomføres som hovedregel gjennom særskilte forskrifter.

Enkelte tiltak, eksempelvis reiserestriksjoner og våpenembargo, gjennomføres i utlendingsregelverket eller med hjemmel i den alminnelige eksportkontrolllovgivningen. Derfor nevnes våpenembargo spesifikt bare i noen av Norges sanksjons- og tiltaksforskrifter.

Som en reaksjon på Russlands folkerettsstridige angrep på Ukraina har EU innført sanksjoner som regjeringen umiddelbart varslet at Norge ville slutte seg til. Den 18. mars 2022 ble første tiltakspakke med sanksjoner innført i norsk rett. Nye sanksjoner er blitt fortløpende innført. Norge står sammen med EU og andre land for å sikre at sanksjonene treffer sterkt og effektivt.

Utenriksdepartementet legger stor vekt på å informere og veilede næringslivet om endringer i det norske sanksjonsregelverket. Dette arbeidet er intensivert i lys av de restriktive tiltakene mot Russland.

Kapittel 8: Ikke-spredning og det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet

De fire multilaterale eksportkontrollregimene er Australia-gruppen (AG) som retter seg mot å hindre spredning av kjemiske og biologiske våpen; missilkontrollregimet (MTCR) som

omfatter leveringsmidler for MØV; Nuclear Suppliers Group (NSG) som gjelder kjernefysiske våpen; Wassenaar-samarbeidet (WA) som omfatter konvensjonelle våpen, militære varer og sensitiv høyteknologi.

Nasjonal gjennomføring av eksportkontrollen som følger av regimene bidrar til å sikre etterlevelse av folkerettslige avtaler på ikke-spredningsområdet. Særlig viktig i denne sammenheng er Ikkespredningsavtalen for kjernevåpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC) og Biologi-våpenkonvensjonen (BTWC).

De multilaterale eksportkontrollregimene komplementerer de nevnte multilaterale ikke-spredningsavtalene og konvensjonene når det gjelder forpliktelser om kontroll med eksport av varer og teknologi som kan anvendes i utvikling, produksjon og bruk av MØV og leveringsmidler til slike våpen. Gjennom medlemskap i regimene følger bl.a. en forpliktelse til å gjennomføre kontrollen i nasjonal rett og praksis, samt å dele og ta hensyn til relevant informasjon som er utvekslet innenfor rammen av regimesamarbeidet.

Det har også utviklet seg et stadig større samarbeid om kontroll med våpeneksport, både innenfor FN, EU og det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet Wassenaar. Alle avgjørelser om å tillate eksport eller ikke er tillagt den enkelte eksportstat. Den nasjonale suvereniteten vedrørende retten til selvforsvar, og således eksport og import av forsvarsmateriell, er nedfelt i FN-paktens artikkel 51. Innenfor EU er disse spørsmålene også unntatt fra unionens felles sikkerhets- og utenrikspolitikk.

Eksportkontroll har fått økt betydning som følge av rask teknologisk utvikling, fremvoksende spredningstrusler og geopolitiske endringer. FNs sikkerhetsråd bruker eksportkontrollregimenes retningslinjer og varelistene i sine sanksjonsregimer mot bl.a. Iran og Nord-Korea, samt i resolusjon 1540 om ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen. Også EU baserer seg på regimenes kontrollister i enkelte forordninger om restriktive tiltak. Det multilaterale arbeidet er nærmere omtalt i kapittel 8.

Et hovedtema innenfor alle regimene de siste årene har vært kontroll med kunnskapsoverføring knyttet til universiteter og høyskoler, samt innenfor forskningsmiljøer. Arbeidet med å hindre uønsket kunnskapsoverføring omtales i kapittel 6.

Norge var medlem av eksekutivrådet i Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPWC) i 2020–2022. Norge satt også i IAEAs styre fra 2019 frem til september 2021.

Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC)

Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC) ble vedtatt i 2002 etter at 96 stater signerte kodeksen, herunder Norge. HCoC er et politisk bindende samarbeid som skal bidra til åpenhet om ballistiske missilprogrammer og hindre spredning av leveringssystemer for MØV. Tilstuttede land deler informasjon om nasjonale missil- og romaktiviteter, samt gir forhåndsvarsel om sivile oppskytninger og prøveflyvninger av ballistiske missiler og bæreraketter. I en tid der utvikling og testing av stadig mer avanserte missilsystemer truer internasjonal fred og sikkerhet, har HCoC fått større anerkjennelse for sitt tilittsskapende arbeid. Aktivitetene til Andøya Space innebærer at Norge er blant landene som rutinemessig forhåndsvarsler sivile oppskytninger.

Norge hadde formannskapet for HCoC i perioden 2019–2020. Under formannskapet lyktes Norge med å få tre nye land til å slutte seg til kodeksen. Det norske formannskapet stadfestet at Norge er en ansvarlig partner i det multilaterale ikke-spredningsarbeidet. Norsk innsats understøtter arbeidet vi gjør på andre områder innenfor eksportkontroll og ikke-spredning.

Initiativet for spredningssikkerhet (PSI)

PSI (Proliferation Security Initiative) ble etablert i 2003 som en respons på faren for at stater og ikke-statlige aktører kan anskaffe og bruke MØV. Utenriksdepartementet arbeider sammen med flere departementer om å etablere en nasjonal beredskapsplan for å håndtere situasjoner for å avskjære transport av varer knyttet til masseødeleggelsesvåpen eller leveringsmidler i Norge.

FNs våpenhandelsavtale ATT

Avtalen om våpenhandel ble vedtatt av FNs generalforsamling 2. april 2013 og trådte i kraft 24. desember 2014. Avtalen (Arms Trade Treaty, ATT) er den første folkerettslig bindende avtalen som regulerer internasjonal våpenhandel. Det redegjøres nærmere for avtalen i kapittel 8.

Etter at traktaten var ratifisert foretok Utenriksdepartementet en grundig gjennomgang av det samlede regelverket. Gjennomgangen bekreftet de vurderingene som inngikk i Prop. 186 S (2012–2013). ATT er i seg selv en folkerettslig bindende avtale for Norge, og det ble konkludert med at gjennomføring av avtalen var sikret i det gjeldende eksportkontrollregelverket. ATT-arti-

klene 6 og 7, samt de åtte kriteriene som følger av EUs adferdskodeks for våpeneksport, er innarbeidet i en konsolidert kriterieliste i retningslinjene. Regjeringen vil videreføre den konsoliderte listen i retningslinjene og på den måten sikre gjennomføring av våre forpliktelser på en god, forutsigbar og helhetlig måte.

I Meld. St. 5 (2017–2018) og Meld. St. 26 (2018–2019) ble spørsmålet om gjennomføring av ATT-artiklene 6 og 7 grundig omtalt.

Samarbeidet med EU

Norge har et nært samarbeid med EU om eksportkontroll og ikke-spredning.

I 1998 sluttet Norge seg til EUs adferdskodeks for våpeneksport. I 2003 ble det inngått et mer formelt samarbeid med EUs utenriktjeneste om eksportkontroll for forsvarsmateriell. I 2013 ble samarbeidet ytterligere styrket gjennom et samarbeid med EU-kommisjonen om eksport av flerbruksvarer. Samarbeidet innebærer bl.a. at Norge, som eneste ikke-medlemsland, utveksler informasjon om avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer gjennom EU-systemet. Det er etablert egne mekanismer for å konsultere nærmere om konkrete avslag. Dersom det foreligger et avslag på eksport av flerbruksvarer fra et EU-land i en identisk sak, forutsettes det at også den norske søknaden blir avslått. Dersom et avslag gjelder forsvarsmateriell utløses en

konsultasjonsmekanisme om vurderinger som er gjort når det gjelder anvendelsen av EUs kriterier i saken.

Det avholdes halvårlige politiske konsultasjoner med EUs utenriktjeneste og EU-kommisjonen om en rekke eksportkontrollspørsmål. Det er regjeringens mål å fortsatt følge EU-standarder på eksportkontrollområdet, og løpende vurdere tilslutning til EUs restriktive tiltak for å unngå å bli et omgåelsesland for spredningsaktiviteter. Samarbeidet er også viktig for Norges omdømme når det gjelder ansvarlighet ved eksport av forsvarsmateriell.

FNs sikkerhetsråd

Norge var valgt inn som medlem av Sikkerhetsrådet for perioden 2021–2022. FNs sikkerhetsråd er det eneste organet som kan vedta bestemmelser som er bindende for alle FNs medlemsstater. Sikkerhetsrådet fatter vedtak om sanksjoner mot land, grupper, selskaper og individer som et fredelig (ikke-militært) virkemiddel i situasjoner der internasjonal fred og sikkerhet anses truet.

En sentral oppgave for Norge som medlem av Sikkerhetsrådet var å lede sanksjonskomiteen for Nord-Korea. I denne rollen arbeidet Norge for en effektiv gjennomføring av sanksjonene, og samtidig vektlegge respekt for folkeretten, de humanitære prinsippene og menneskerettighetene.

2 Åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell

Meldingen som nå legges frem for Stortinget om den faktiske eksporten av forsvarsmateriell er den 28. i rekken. Den første meldingen ble fremlagt i 1996. Gjennom årene har åpenheten blitt betydelig styrket. De første meldingene fokuserte på å omtale regelverket og retningslinjene, og ga noen få opplysninger om den faktiske eksporten som hadde funnet sted i det foregående året. Den årlige meldingen har utviklet seg til å gi betydelig innsyn i den faktiske eksporten og om avslag på lisenssøknader. I tillegg gis det informasjon om praktiseringen av Utenriksdepartementets retningslinjer, utviklingen av politikk og regelverk, det nasjonale samarbeidet samt det omfattende internasjonale samarbeidet om eksportkontrollen med strategiske varer, teknologi og tjenester. På denne måten bidrar meldingen også til en informert offentlig debatt om denne delen av norsk sikkerhetspolitikk.

Dersom det i en enkeltsak vurderes å foreligge særskilte omstendigheter, kan Stortingets organer konsulteres. Regjeringen vil videreføre denne praksisen. På denne måten gis det parlamentarisk og offentlig innsyn i eksporten av forsvarsmateriell.

Informasjonen om selve eksporten og om avslag på lisenssøknader i de enkelte årene fremgår i kapittel 9. Når departementet innvilger en lisenssøknad for forsvarsmateriell, stilles det som vilkår at bedriften kvartalsvis rapporterer om den faktiske eksporten som har funnet sted basert på de enkelte lisenser. Utenriksdepartementet gjennomgår og kvalitetssikrer disse rapportene. I arbeidet med meldingen er det lagt vekt på å gjøre opplysninger om eksportens omfang og innhold tilgjengelig for allmennheten.

Norges rapportering til FNs våpenhandelsavtale (ATT) blir offentliggjort. I tillegg publiseres et engelsk sammendrag av stortingsmeldingen.

På denne måten bidrar Norge til større åpenhet om den internasjonale våpeneksporten.

Eksportkontrollloven pålegger en streng taushetsplikt. Regjeringens målsetning om mest mulig åpenhet om eksport av forsvarsmateriell må skje innenfor rammen av den lovpålagte taushetsplikten.

I følge eksportkontrollloven skal enhver gi Utenriksdepartementet den bistand som kreves for å kontrollere at bestemmelsene i loven og forskriftene blir fulgt. En slik plikt gjelder alle opplysninger som Utenriksdepartementet finner nødvendige for å kunne behandle lisenssøknader. Den vide retten til innhenting av bedrifts- og konkurransesensitiv informasjon må ivaretas gjennom strenge taushetsbestemmelser. I eksportkontrollloven § 2 fjerde ledd heter det at enhver har taushetsplikt om det de får kunnskap om etter loven. Taushetsplikten etter eksportkontrollregelverket går således lenger enn taushetsplikten som ellers følger av forvaltningsloven. Det at informasjon er blitt gjort kjent av en bedrift eller media, fritar ikke departementet for taushetsplikt.

Utenriksdepartementet har ellers oppdatert informasjon om offentlig journal og hvordan søke innsyn det siste året. For departementet innebærer det at vi har opprettet informasjon på våre nettsider om offentlig journal og innsyn i eksportkontrollsakene. På bakgrunn av taushetsplikten blir ikke eksportkontrollsakene publisert på eInnsyn selv om de blir journalført internt. eInnsyn er en felles publiseringstjeneste som statlige virksomheter benytter seg av til å publisere egne postjournaler/postlister på internett. Generelle henvendelser til seksjonens e-post som ikke gjelder konkrete eksportkontroll saker blir samtidig gjenstand for publisering, og innsyn vil bli vurdert for hvert enkelt dokument etter forespørsel.

3 Regelverket for kontrollen med eksporten av forsvarsmateriell

Kontrollen med eksport av strategiske varer, teknologi og tjenester er hjemlet i lov og forskrift. Begrepet strategiske varer er en fellesbetegnelse for henholdsvis forsvarsmateriell og flerbruksvarer.

Det er utarbeidet retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, teknologi og tjenester for militære formål. Retningslinjene omtales i kapittel 4.

Kontrollen med flerbruksvarer baserer seg på arbeidet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene, som er beskrevet nærmere i kapittel 8.

3.1 Eksportkontrollloven

Lov av 18. desember 1987 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi mv. (eksportkontrollloven) er en fullmaktslov. Departementet er gitt fullmakt i Kgl.res. av samme dato til å administrere loven og utarbeide forskrifter og retningslinjer for å sikre gjennomføring av kontrollen.

Loven gir et vidt hjemmelsgrunnlag for å utøve en effektiv kontroll med eksporten av

strategiske varer, teknologi og tjenester for militære formål.

I 2021 ble det geografiske anvendelsesområdet for eksportkontrollregelverket utvidet. Eksportkontrollloven § 1 tredje ledd slår nå fast at loven også gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Det innebærer at lisensplikten i eksportkontrollforskriften § 3, jf. §§ 4-7, for eksport av varer, teknologi og tjenester gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Våpenembargoer og relevante sanksjoner som gjennomføres som en del av folkerettslig bindende FN-sanksjoner eller andre internasjonale tiltak som Norge slutter opp om, gjelder på Svalbard og Jan Mayen, med mindre noe annet er angitt i lovverket. Dette sikrer en eksportkontroll som ivaretar våre internasjonale forpliktelser.

I lovens §1 heter det at Kongen kan bestemme at varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militær bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer og teknologi som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger, jf. straffeloven § 131, ikke må utføres fra Norge uten særskilt tillatelse. Det kan også settes forbud mot at det uten særskilt tillatelse ytes tjenester som

Figur 3.1 Grunnlaget for norsk eksportkontroll med strategiske varer, tjenester, teknologi og kunnskap

nevnt over. Det kan settes vilkår for tillatelsene. Kongen kan i tillegg sette forbud mot at personer som har bopel eller oppholdssted i Norge, samt norske selskaper, stiftelser og sammenslutninger uten særskilt tillatelse driver handel med, formidler eller på annen måte bistår ved salg av våpen og militært materiell fra et fremmed land til et annet. Tilsvarende gjelder for strategiske varer og teknologi som er nærmere angitt i eksportkontrollforskriften, dvs. varer og teknologi som kan anvendes i MØV og leveringssystemer for slike våpen.

Enhver plikter å gi departementet den bistand og de opplysninger som kreves for å kontrollere at bestemmelsene i loven eller i forskriften gitt i medhold av den blir fulgt. Denne vide adgangen til innhenting av bedrifts- og konkurransesensitiv informasjon og bistand i forbindelse med behandlingen av lisenssøknader, har sitt motstykke i lovens strenge bestemmelser om taushetsplikt. Enhver har taushetsplikt om det de får kunnskap om etter loven jf. eksportkontrollloven § 2 fjerde ledd.

Loven inneholder straffebestemmelser. Det er straffbart å utføre eller forsøke å utføre varer, teknologi eller tjenester uten tillatelse, å overtre vilkår som er satt, gi uriktige opplysninger, muntlig eller skriftlig, om forhold som er av betydning for adgangen til å utføre varer, teknologi eller tjenester, eller på annen måte overtre bestemmelser som er gitt i eller i medhold av loven. Uaktsom overtredelse kan straffes med bøter eller fengsel inntil to år.

I St.meld. nr. 29 (2007–2008), St.meld. nr. 42 (2008–2009), Meld. St. 21 (2009–2010) og Meld. St. 26 (2018–2019) ble det redegjort grundig for lovens virkeområde.

3.2 Eksportkontrollforskriften

Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbbruksvarer, teknologi og tjenester av 19. juni 2013 (eksportkontrollforskriften) gir regler om den operative gjennomføringen av kontrollen. Forskriften gir nærmere regler om selve lisensieringen. Dette omfatter alle deler av lisensiering, herunder adgangen til å sette vilkår for en lisens. I

tillegg reguleres tilbakekall, suspensering og endring av en tidligere innvilget lisens, unntak fra lisensplikten samt adgangen til å kreve sluttbrukererklæring.

Varer som krever eksportlisens er definert i to varelistene. Begge varelistene er vedlegg til eksportkontrollforskriften. Vareliste I omfatter forsvarsrelaterte varer og teknologi, mens vareliste II beskriver flerbbruksvarer- og teknologi. Listene er fremforhandlet og vedtatt ved konsensus i de multilaterale eksportkontrollregimene hvor Norge deltar. EU har slått sammen listene fra regimene, og av hensyn til brukervennlighet benyttes EUs to sammenslåtte lister i Norges regelverk.

Det er også lisensplikt for teknologi og for tjenesteytelser knyttet til varelistene, samt for tjenester for øvrig som kan tjene til å utvikle et lands militære evne. Det er også regler om lisensplikt for formidling av strategiske varer mellom to tredjeland.

Forskriften gir adgang til å utløse lisensplikt for eksport av enhver vare, teknologi og tjenester som ikke står på varelistene under visse omstendigheter. Hensikten er å kunne hindre uønsket eksport. I Meld. St. 25 (2019–2020) ble det gjort grundig rede for fire såkalte general-klausuler i forskriftens § 7, som betyr at det kan utløses lisensplikt når:

- det vurderes at varene er ment for bruk i en MØV-aktivitet;
- varen er for militær bruk i områder hvor det er krig, krig truer eller til et land hvor det er borgerkrig;
- varen er for militær bruk i et land som er omfattet av sanksjoner, restriktive tiltak eller våpenembargo;
- varen anses å direkte kunne tjene til å utvikle et lands militære evne på en måte som ikke er forenlig med vesentlige norske sikkerhets- og forsvarsinteresser.

Utenriksdepartementet arbeider med å innføre en særskilt lisensplikt når det gjelder kontroll med kunnskapsoverføring av strategiske teknologier. Et konkret forslag om slik kontroll ble sendt på høring i 2022. Det er redegjort nærmere for dette arbeidet i kapittel 6.

4 Utenriksdepartementets retningslinjer

Det er ønskelig at forsvarsindustrien har mest mulig forståelse for og forutsigbarhet om rammeverket for kontroll med eksport av forsvarsmateriell. Et stabilt og tydelig rammeverk er viktig fordi utvikling, produksjon og markedsføring av forsvarsmateriell forutsetter langsiktig planlegging. Derfor ble det for første gang i 1992 publisert retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, teknologi og tjenester. Retningslinjene gir forsvarsindustrien innsyn i Stortingets og myndighetenes rammebetingelser.

Hovedgrunnlaget for Utenriksdepartementets vurderinger, følger av Regjeringens erklæring av 11. mars 1959 og Stortingets vedtak samme dato. Vedtaket forutsetter grundige vurderinger av de utenriks- og innenrikspolitiske forholdene i vedkommende område. Hovedsynspunktet bør være at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig. I 1997 samlet Stortinget seg om en presisering av 1959-vedtaket. Her heter det at Utenriksdepartementets vurdering av de innenriks- og utenrikspolitiske forholdene omfatter en rekke spørsmål, herunder spørsmål knyttet til demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

I 2014 ble retningslinjene revidert. Det ble bl.a. innarbeidet en konsolidert kriterieliste som består av EUs åtte adferdskriterier for våpeneksport og ATTs artikler 6 og 7 om eksportkontroll. Kriteriene utdypet nærmere de vurderingene som følger av 1959-vedtaket og 1997-presiseringen. Det ble redegjort grundig for den konsoliderte kriterielisten i Meld. St. 26 (2018–2019) og i Meld. St. 35 (2020–2021).

For å sikre mest mulig forutsigbarhet og likebehandling er retningslinjenes systematikk bygget på to stolper: landgrupper og varekategorier. Det er fire landgrupper og to varekategorier. Retningslinjene angir nærmere regler for hvilke varekategorier som kan tillates eksportert til de enkelte landgruppene, samt hvilken dokumentasjon som kreves ved eksport til de ulike landgruppene.

Retningslinjene baserer seg på en definisjon av fire landgrupper:

- Landgruppe 1 er NATOs medlemsland, nordiske og særlig nærstående land.
- Landgruppe 2 er land som er godkjent som mottakere av A-materiell etter forutgående regjeringsbehandling.
- Landgruppe 3 er land som bare kan motta B-materiell.
- Landgruppe 4 er land som Norge ikke eksporterer verken A- eller B-materiell til. Dette er bl.a. land som rammes av 1959-vedtaket eller som er gjenstand for våpenembargo.

Retningslinjene anvender to varekategorier:

- Varekategori A gjelder våpen, ammunisjon og visse typer materiell, samt annet materiell med strategisk kapasitet som vesentlig kan påvirke de militære styrkeforhold utover nærområdet.
- Varekategori B gjelder øvrige forsvarsrelaterte varer som ikke har de egenskaper eller bruksområder som definert for varekategori A. Det er også praksis å behandle eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk etter retningslinjenes bestemmelser om lisensiering av B-materiell.

Retningslinjene gir klare bestemmelser om krav til sluttbrukerdokumentasjon. Ved salg av forsvarsmateriell som ikke er delleveranser under myndighetsgodkjent samarbeidsavtale, kreves alltid sluttbrukerdokumentasjon før lisens kan innvilges. I kapittel 4 redegjøres det nærmere om eksport som finner sted under myndighetsgodkjente samarbeidsavtaler.

Dersom en lisenssøknad gjelder et mottakerland som etter en grundig og bred vurdering anses å være uforenlig med retningslinjene, vil lisens ikke innvilges. Dersom et tiltenkt mottakerland anses å rammes av 1959-vedtakets hovedprinsipp ved at det er krig eller krig truer i området, eller at det er borgerkrig i landet, vil avslag bli gitt uavhengig av hvilket materiell det er snakk om. I slike tilfeller vil det ikke være nødvendig å foreta konkrete vurderinger av kriteriene i den konsoliderte listen. Disse kommer først til anvendelse når det er avklart at 1959-vedtaket ikke står i veien for eksport.

Kriterier for vurdering av eksport av forsvarsmateriell som vil medføre avslag:

Kriterier for vurdering av eksport av forsvarsmateriell som medfører en særlig vurdering:

Kriterium 1 Internasjonale forpliktelser

- Mottakerlandet er underlagt sanksjoner eller restriktive tiltak vedtatt av EU, FN eller OSSE.
- Eksporten er ikke i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser, slik som forpliktelser i eksportkontrollregimene der Norge er medlem.

Kriterium 2 Menneskerettighetene og internasjonal humanitærrett

- Det er åpenbar fare for at forsvarsmateriellet som skal eksporteres, kan bli brukt til intern undertrykking.
- Kompetente organer i FN, Europarådet eller EU har konstatert alvorlige brudd på menneskerettighetene i mottakerlandet.
- Det er åpenbar fare for at forsvarsmateriellet som skal eksporteres, kan bli brukt til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett.

Kriterium 3 Væpnet konflikt

- Eksporten vil kunne fremprovosere eller forlenge væpnede konflikter eller forverre eksisterende motsetninger eller konflikter i den endelige bestemmelsesstaten.

Kriterium 4 Regional fred, sikkerhet og stabilitet

- Det er åpenbar fare for at den påtenkte mottakeren vil bruke forsvarsmateriellet som skal eksporteres, til å angripe en annen stat eller til å tvinge gjennom territorialkrav med makt.

ATT artikkel 6

- Det foreligger kunnskap om at forsvarsmateriellet vil kunne bli brukt til å begå folkemord, forbrytelser mot menneskeheten eller krigsforbrytelser.

ATT artikkel 7

- Det er overveiende sannsynlig at forsvarsmateriellet vil innebære brudd på internasjonale regler om terrorisme eller transnasjonal organisert kriminalitet.

Kriterium 5 Norges nasjonale sikkerhet og sikkerheten til allierte og vennligsinnede land

- Eksporten kan utgjøre en risiko for forsvars- og sikkerhetsinteressene til Norge, allierte og vennligsinnede land.

Kriterium 6 Forholdet til andre land

Eksporten skal til et mottakerland som:

- Støtter eller oppfordrer til terrorisme og internasjonal organisert kriminalitet.
- Ikke overholder internasjonale forpliktelser, særlig om å avstå fra maktbruk, og av internasjonal humanitærrett.
- Ikke overholder internasjonale forpliktelser om ikkespredning og andre former for rustningskontroll og nedrustning.

Kriterium 7 Avledning

- Det er risiko for at forsvarsmateriellet som eksporteres kan bli ulovlig omsatt i kjøperlandet, reeksportert på ugunstige vilkår eller bli brukt til et uønsket formål, for eksempel til terrorformål.

Kriterium 8 Mottakerlandets økonomiske og tekniske evne

- Eksporten i betydelig grad vil hindre en bærekraftig utvikling i mottakerlandet, basert på opplysninger fra UNDP, Verdensbanken, IMF og OECD.

ATT artikkel 7

- Det er risiko for av eksporten kan bli brukt til å gjennomføre alvorlig kjønnsbasert vold eller vold mot kvinner og barn.

Figur 4.1 Kriterier for vurdering av eksport av forsvarsmateriell

I vurderingen av de enkelte kriteriene, tas det utgangspunkt i om den spesifikke varen eller teknologien som er søkt eksportert i seg selv kan benyttes til uakseptable militære aktiviteter. Dette kan eksempelvis være risikoen for at utstyret kan være ment for intern undertrykking, til å krenke grunnleggende menneskerettigheter, eller til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett. I slike vurderinger kan departementet trekke på egne landvurderinger og på informasjon fra en rekke kilder. Dette er gjerne rapporter fra anerkjente organisasjoner som FN, Amnesty International, Human Rights Watch eller nærstående lands landrapporter. I tillegg benyttes informasjon som er utvekslet innenfor Norges samarbeid med EU om eksportkontroll og fra de multilaterale eksportkontrollregimene.

I Meld. St. 35 (2020–2021) ble arbeidet med landklareringer og behandlingen av konkrete lisenssøknader nøye omtalt. I Meld. St. 14 (2021–2022) ble det redegjort for retningslinjenes bestemmelser om sluttbrukerdokumentasjon.

I Meld. St. 8 (2011–2012), Meld. St. 49 (2012–2013), Meld. St. 8 (2014–2015) og Meld. St. 8 (2015–2016) ble det redegjort for departementets arbeid med å styrke retningslinjene. I Meld. St. 26 (2018–2019) ble det gjort grundig rede for departementets vurderinger knyttet til retningslinjene, samt om arbeidet med et tydelig regelverk. I Meld. St. 35 (2020–2021) ble arbeidet med landklareringer og behandlingen av konkrete lisenssøknader nøye omtalt.

4.1 Retningslinjenes bestemmelser om eksport under samarbeidsavtaler

Regjeringen ser det som viktig å sikre forsvarsindustrien mest mulige forutsigbare og langsiktige rammevilkår. Dette er sentralt for å kunne delta i internasjonale prosjekter om utvikling og produksjon av materiell. På denne måten vil vi bidra til en god teknologibase, ivareta kompetanse, utvikle ny teknologi og sikre arbeidsplasser.

Norsk forsvarsindustri leverer deler, komponenter eller teknologi til større våpensystemer i samarbeid med utenlandske produsenter. Norges forsvarsindustri er høyteknologisk og favner hele systemer, undersystemer, komponenter og deler. Flere norske bedrifter fremstiller nisjeprodukter, f.eks. innen maritim sektor. Som medlemsland i NATO er det viktig at norske bedrifter og teknologimiljøer har gode rammebetingelser som muliggjør samarbeid både om utvikling og pro-

duksjon av materiell som bidrar til å sikre vår egen, allierte og nærstående lands forsvarsevne.

En sentral målsetting med retningslinjene er å sikre at norske forsvarsbedrifter kan få mulighet til å eksportere innenfor forutsigbare og langsiktige rammer. Det er bred politisk enighet om betydningen av å ha en robust forsvarsindustri og således kunne bidra til allierte lands forsvarsevne og byrdefordeling innenfor NATO.

Hovedformålet med en samarbeidsavtale er at bedrifter kan levere deler og komponenter i et utenlandsk produkt som er ment å bidra til egen og allierte lands forsvarsevne. Retningslinjene angir reglene for eksport under en samarbeidsavtale.

Retningslinjenes regler om delleranser og om eksport av teknologi gjenspeiler på den ene siden dette formålet, og på den andre siden ivaretagelse av en streng kontroll med hva lags materiell som kan tillates eksportert til hvem.

4.2 Om samarbeidsavtaler og eksport av deler

Retningslinjene legger til rette for at bedrifter kan eksportere deler og komponenter, samt eksportere disse under en samarbeidsavtale med en bedrift eller en myndighet i et annet land. Kapittel 6 i retningslinjene angir reglene for dette.

Eksport av deler betegnes som delleranser. En delleranse er en leveranse av varer som ikke har noen selvstendig funksjon. Slike deler inngår som oftest i større militære systemer, for eksempel rakettmotorer, missiler, ubåter og kampfly.

En norsk bedrift kan inngå en samarbeidsavtale med en bedrift eller myndigheter i andre land. Avtalen må tydeliggjøre hva den konkrete delleransen fra Norge innebærer og informasjon om det endelige produktet delene skal inngå i.

For at Utenriksdepartementet kan godkjenne en samarbeidsavtale, må en rekke vilkår oppfylles:

- Det må gjelde samarbeid med et land eller bedrift i landgruppe 1¹ som utvikler og produserer det militære materialet på vegne av et land i gruppe 1
- Det skal foreligge tilfredsstillende dokumentasjon på at det dreier seg om en del eller komponent som ikke har noen selvstendig funksjon
- Delene eller komponentene skal inngå i et utenlandsk system som eies av et land i landgruppe 1

¹ Landgruppe 1 består av de nordiske land og NATOs medlemsland, samt enkelte særskilt nærstående land.

- Delene eller komponentene inngår sammen med deler og komponenter fra andre leveringskilder, og det endelige produktet har ikke noen norsk identitet, eller fremstår som norsk

Når avtalen er godkjent i Utenriksdepartementet, må bedriften søke eksportlisens for leveransene under avtalen. Det kan i disse tilfellene avstås fra dokumentasjon for sluttbruk av det ferdige produktet. Eksport vil da skje i henhold eksportkontrollreglene til landet som eier det ferdige produktet.

Når det gjelder delleveranser som ikke inngår i en samarbeidsavtale godkjent av Utenriksdepartementet, skal slike leveranser behandles som det endelige sluttproduktet.

4.3 Overføring av teknologi under samarbeidsavtaler

Retningslinjene legger også til rette for at bedrifter kan eksportere teknologi under en samarbeidsavtale. Med eksport av teknologi menes innsikt som er avgjørende for å utvikle, produsere, vedlikeholde eller bruke en vare. Teknologi omfatter blant annet produksjonsrettigheter og tekniske data. Søknader om overføring av produksjonsrettigheter skal behandles med sikte på å sikre at overføringen ikke har som formål å omgå norsk eksportregulering.

Ved eksport av teknologi som inngår i samarbeidsavtaler med bedrifter eller myndigheter i andre land skal lisens innvilges såfremt avtalen er godkjent av Utenriksdepartementet. For å kunne godkjenne en slik samarbeidsavtale, må det kunne legges til grunn at overføringen ikke har som formål å omgå norsk eksportregulering. I praksis innebærer dette at en teknologioverføring vil vurderes innenfor rammen av Stortingets 1959-vedtak og retningslinjenes kriterier og bestemmelser forøvrig.

Ved norsk deltakelse i samarbeids- og utviklingsprosjekter kan Utenriksdepartementet tillate eksport av varer, tjenester og teknologi til land en norsk bedrift har samarbeidsavtaler med, på nærmere vilkår. Leveransen må finne sted under et prosjekt som er godkjent av norske forsvarsmyndigheter og har som hovedsikttemål å ivareta samarbeidslandenes egne forsvarsbehov. Dersom det ferdige produktet ikke fremstår som norsk, kan det reeksporteres etter samarbeidslandets eksportkontrollregler.

4.4 Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell

Russlands folkerettsstridige invasjon av Ukraina krever helt særskilte beslutninger og tiltak. Å støtte Ukraina med forsvarsmateriell er utøvelse av utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det understreker viktigheten av å ha tilstrekkelig fleksibilitet i regelverket for å kunne utøve Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser.

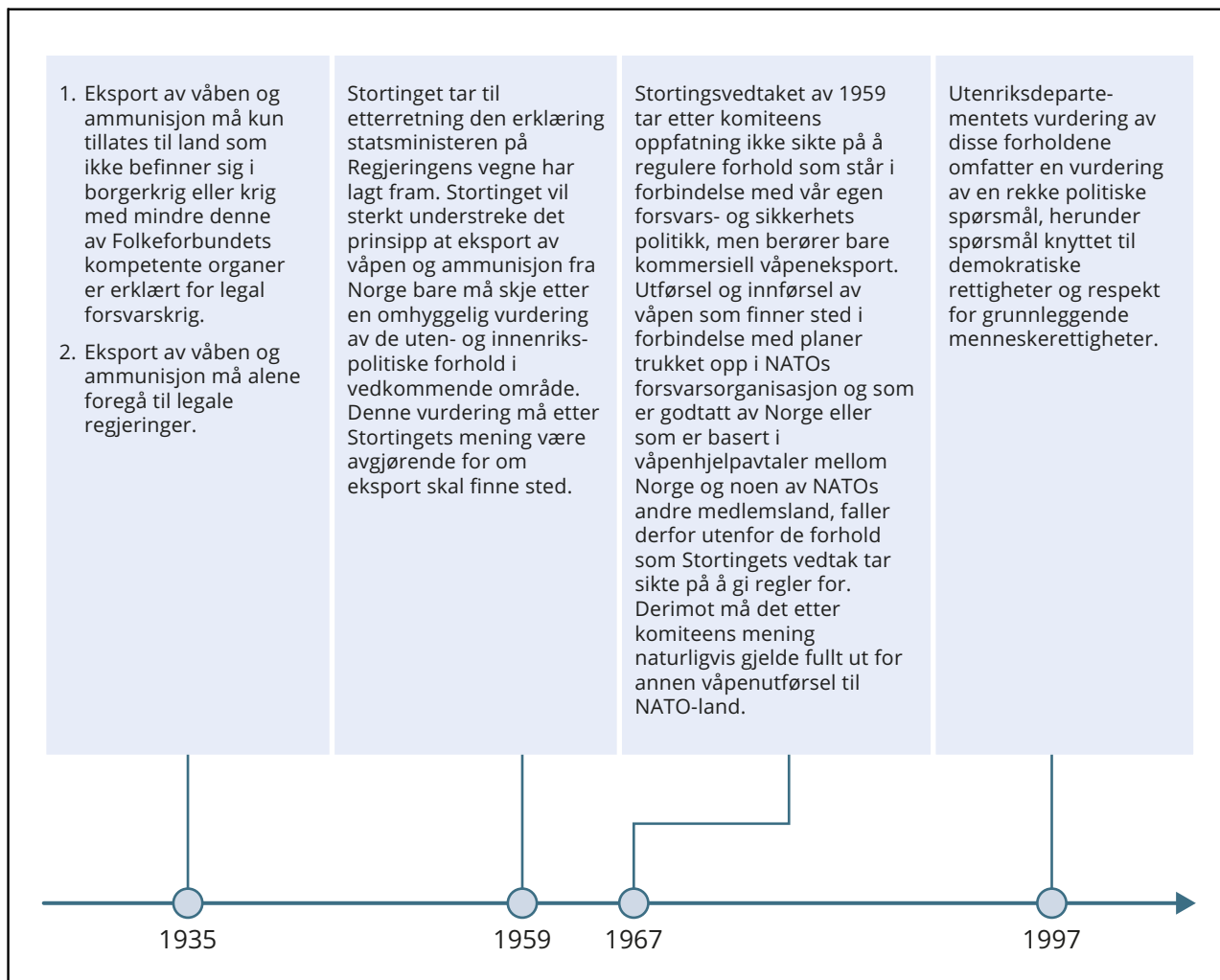
Spørsmålet om hvem vi skal eksportere våpen til har alltid vært gjenstand for debatt. Det er en naturlig del av den demokratiske prosessen. Debatten påvirkes av den globale sikkerhetspolitiske utviklingen. Slik vil det også være i fremtiden. Historien har vist oss noen konkrete eksempler på det.

I 1933 erklærte Paraguay krig mot Bolivia. I 1934 sluttet Norge seg til Folkeforbundets våpenembargo overfor de to landene. Samtidig valgte norske myndigheter å godkjenne salg av et stort antall artilleriskudd til Bolivia. Dette ble blant annet begrunnet med kontraktsforpliktelse inngått forut for Folkeforbundets våpenembargo. Norge ignorerte ikke blankt embargoen ved å innvilge eksport til Bolivia. Norges forutsetning for tilslutning var effektiv etterlevelse av embargoen, noe som ikke var tilfellet da en rekke stater fortsatte å utføre ammunisjon til Bolivia. I kjølvannet av kritikken som fulgte eksporten til Bolivia, vedtok Stortinget i 1935 at:

- «1. Eksport av våben og ammunisjon må kun tillates til land som ikke befinner sig i borgerkrig eller krig med mindre denne av Folkeforbundets kompetente organer er erklært for legal forsvarskrig.
2. Eksport av våben og ammunisjon må alene foregå til legale regjeringer.»²

I 1958 godkjente regjeringen eksport av ammunisjon og håndgranater til Cuba. Før varene ankom landet hadde Cubas tidligere president Batista blitt styrtet av Fidel Castro. Eksporten vakte stor oppsikt i Norge, og man fikk en debatt om eksporten var i tråd med stortingsvedtaket av 1935.

² Innst. S. nr. 80. Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om forbud mot utførsel av våben og ammunisjon og annet krigsmateriell til Bolivia og Paraguay samt eksport av våben og ammunisjon fra de militære fabrikker i sin alminnelighet (St.med. nr 16 og nr. 24 – 1935.)

Figur 4.2 Illustrasjon basert på fremstillingen i kapittel 4.4

I debatten i Stortinget 11. mars 1959 erklærte statsminister Gerhardsen bl.a. på regjeringens vegne at:

«De prinsipielle retningslinjer som kommer til uttrykk i vedtaket (av 1935), svarer til de retningslinjer Regjeringen har søkt å følge. Når det gjelder den fremtidige behandlingen av slike saker, kan jeg på Regjeringens vegne erklære at den vil holde seg nøye til de prinsipielle retningslinjer som hittil vanligvis har vært fulgt ved utstedelse av eksporttillatelse for våpen og ammunisjon.

Det skal ved avgjørelsen legges vekt på de utenrikspolitiske vurderinger, og hovedsynspunktet bør være at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig».³

Samme dato vedtok Stortinget følgende:

«Stortinget tar til etterretning den erklæring statsministeren på Regjeringens vegne har lagt fram. Stortinget vil sterkt understreke det prinsipp at eksport av våpen og ammunisjon fra Norge bare må skje etter en omhyggelig vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område. Denne vurdering må etter Stortingets mening være avgjørende for om eksport skal finne sted».⁴

³ Referat fra møte i Stortingssalen 11. mars 1959: Forslag om beklagelse av våpeneksport til Cuba. Stortinget.no: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1959&paid=7&wid=a&psid=DIVL603&pgid=a_0908, bl.a. s 794.

⁴ Referat fra møte i Stortingssalen 11. mars 1959: Forslag om beklagelse av våpeneksport til Cuba. Stortinget.no: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1959&paid=7&wid=a&psid=DIVL603&pgid=a_0908, s 794, 798.

Figur 4.3 Statsminister Einar Gerhardsen i februar 1959.

Foto: Leif Ørnelund / Oslo Museum

På bakgrunn av krigen i Vietnam fremsatte representanten Finn Gustavsen i 1967 forslag om å bekrefte et forbud mot eksport av våpen og ammunisjon til land som er i krig eller borgerkrig.

I innstillingen fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om forslaget i 1967 fremgår det bl.a. at:

«Storingsvedtaket av 1959 tar etter komiteens oppfatning ikke sikte på å regulere forhold som står i forbindelse med vår egen forsvars- og sikkerhetspolitikk, men berører bare kommersiell våpeneksport. Utførsel og innførsel av våpen som finner sted i forbindelse med planer trukket opp i NATOs forsvarsorganisasjon og som er godtatt av Norge eller som er basert i våpenhjelpavtaler mellom Norge og noen av NATOs andre medlemsland, faller derfor utenfor de forhold som Stortingets vedtak tar sikte på å gi regler for. Derimot må det etter komiteens mening naturligvis gjelde fullt ut for annen våpenutførsel til NATO-land».⁵

Videre sluttet Stortinget seg i 1997 enstemmig til en presisering av 1959-vedtaket. Dette gjaldt betydningen av demokratiske rettigheter og respekten for grunnleggende menneskerettigheter i vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende land.

Historikken viser at det bærende prinsipp må være de hensynene som til enhver tid gjenspeiler Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. Situasjonen vi står i er en vedvarende krig i Ukraina. Vi vet ikke hva de langsiktige konsekvensene av Russlands folkerettsstridige invasjon vil bli. Men vi ser at krigen har endret det sikkerhetspolitiske landskapet i overskuelig fremtid, og det påvirker norsk sikkerhetspolitikk.

Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell skal fortsatt skje innenfor strenge og ansvarlige rammer. Samtidig skal regjeringen fatte nødvendige politiske beslutninger når det kommer til sentrale utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser.

4.5 Militær støtte til Ukraina

Russlands fullskalaangrep mot Ukraina 24. februar 2022 representerer et tidsskille for Europa og en alvorlig trussel mot internasjonal

⁵ Innst. S. nr. 35 – 1967–68. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om forslag fra representant Finn Gustavsen fremsatt i Stortingets møte 13. oktober 1967.

fred og sikkerhet. Norges sikkerhet, velferd og handlefrihet er tuftet på respekt for folkeretten.

Russlands væpnede angrep på Ukraina er et åpenbart brudd på FN-pakten, som gir Ukraina rett til å utøve selvforsvar i henhold til paktens artikkel 51. Denne retten til selvforsvar innebærer også en rett til å anskaffe eller be om donasjoner av våpen og militært materiell fra andre land. Salg eller donasjon av våpen til Ukraina, etter deres anmodning og som ledd i deres selvforsvar mot et folkerettsstridig angrep, utgjør heller ikke et folkerettsbrudd for den staten som gir støtte.

For å støtte Ukrainas legitime forsvarsbehov har en rekke land, inkludert Norge, tatt ekstraordinære skritt ved å donere våpen og annet militært materiell til det ukrainske forsvaret. Regjeringens beslutning om å donere forsvarsmateriell kom bare fire dager etter Russlands angrep, og har bred støtte i Stortinget.

I likhet med andre land som gir våpenstøtte vil Norge støtte Ukrainas forsvar så lenge det er behov. Regjeringen har siden februar 2022 og frem til april 2023 donert betydelig materiell til Ukraina, i tillegg til opplæring av ukrainske soldater. En ikke uttømmende oversikt over materiell inkluderer:

- Artilleriammunisjon og artilleriskyts med utstyr og reservedeler
- Artillerigranater

- Hellfire-missiler
- Kjøretøy til NASAMS-luftvern og komplette NASAMS ildenheter
- Langtrekkende rakettartilleri
- Luftvernsystem
- Mikrodroner
- Panservernvåpen
- Pansrede patruljekjøretøy
- Rakettkastere
- Sanitetsmateriell, vinterbekledning, utrustning og militære ambulansebusser
- Skuddsikre vester, hjelmer, feltrasjoner, verne- masker med filter, soveposer, liggeunderlag, bekledning og annet utstyr
- Stridsvogner

Oppdatert oversikt over norsk militær støtte til Ukraina finnes på [regjeringen.no](https://www.regjeringen.no).

Norsk eksportkontroll er ansvarlig og streng, og slik skal det fortsatt være. Samtidig er Utenriksdepartementets retningslinjer formulert slik at det i særskilte situasjoner kan utøves et politisk handlingsrom. Det er dette handlingsrommet som har muliggjort beslutningen om å gi våpenstøtte gjennom donasjoner til Ukrainas legitime forsvarskamp. Regjeringen har styrket koordineringen mellom UD og FD i konkretet donasjonssaker.

Figur 4.4 Norsk soldat med Mistral luftvern.

Foto: Adrian Lombardo, Forsvaret

Figur 4.5 Stortingpresident Gharakhani og utenriksminister Huitfeldt fikk se ødeleggelsene i Ukraina.

Foto: Ane Haavardsdatter Lunde / UD

Sikkerhetshensyn innebærer at det ikke kan gis informasjon knyttet til de enkelte varetransportene o.l.

Regjeringen har besluttet at sivile varer som ikke står på Utenriksdepartementets varelister ikke er lisenspliktig for eksport til militær sluttbruk

i Ukraina i den gjeldende situasjonen. Eksempler på dette er medisiner, klær, hygieniske artikler, verktøy og sivile droner. Regjeringen finner at dette er varer som Ukraina har et akutt behov for i den situasjonen som de befinner seg i nå.

5 Utenriksdepartementets oppgaver og nasjonalt samarbeid om eksportkontroll

Hendelser i verden og i internasjonale relasjoner har stor innvirkning på arbeidet med eksportkontroll. Norsk politikk og myndighetsutøvelse må enhver tid må se hen til og tilpasse seg det nasjonale, det regionale og globale sikkerhetsbildet. Politiske vurderinger og praksis kan måtte endre seg raskt i noen tilfeller. Utbruddet av krig i Ukraina i 2022 er et eksempel på dette. Krigen har også bidratt til å aktualisere interessekonflikter mellom land, med ringvirkninger for hvilke strategiske hensyn Norge må ta innen eksporten av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og kunnskap.

5.1 Utenriksdepartementets oppgaver

Utenriksdepartementets oppgaver som myndighet for den strategiske eksportkontrollen i Norge består av forvaltningsoppgaver, samt politikk- og regelverksutvikling. Dette inkluderer utvikling av norsk eksportkontrollpolitikk, ivaretagelse av norske interesser i et omfattende multilateralt samarbeid, veiledning og informasjonsvirksomhet overfor næringslivet og academia, behandling av søknader om eksportlisenser, rapportering om eksport, og håndhevelse av eksportkontroll- og sanksjonsregelverket. Departementet er også ansvarlig for håndhevelse av sanksjonsregimer som er vedtatt i FN's sikkerhetsråd og for restriktive tiltak vedtatt av EUs råd som Norge har sluttet seg til.

Figur 5.1 Utenriksdepartementet er ansvarlig myndighet for eksportkontrollen i Norge.

Foto: Braastad, Audun / NTB scanpix

Behovet for tilpasning, styrket kompetanse og ressurser følger også av mer langsiktige utviklingstrekk. Fremvoksende teknologier er et eksempel på dette. For Utenriksdepartementet medfører dette sammensatte og dynamiske sikkerhetsbildet at det er flere søknader å behandle, mer komplekse vurderinger å foreta, og potensielt større konsekvenser for de involverte partene. Organiseringen og dimensjoneringen av eksportkontrollarbeidet må vurderes for å best møte disse utfordringene.

Regjeringen vil fortsatt sikre at eksportkontrollarbeidet er dimensjonert riktig og har nødvendig kompetanse, tilstrekkelige ressurser og organisering for å kunne ivareta oppgavene på et område med stor saksmengde og betydning for norske utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser, samt næringslivet og kunnskapssektoren.

Departementets myndighetsutøvelse innen eksportkontroll er avhengig av spesialisert ekspertise og tilstrekkelige ressurser for å sikre en effektiv og ansvarlig forvaltning. Det er et mål at søknader og informasjonsbehov fra bedrifter og academia behandles med gode faglige vurderinger, med effektiv kommunikasjon mellom søker og myndighetene, og uten unødig opphold. Det er avgjørende med et oppdatert regelverk, samt juridisk-, sikkerhetspolitisk-, eksportkontrollfaglig- og teknisk kompetanse for å sikre gjennomføring av en effektiv kontroll, ivareta Stortingets forutsetninger og våre internasjonale forpliktelser.

En prioritert oppgave for Utenriksdepartementet er informasjonsvirksomhet overfor næringslivet og academia. Det legges stor vekt på å sikre departementets tilgjengelighet og nær kontakt med eksportbedriftene og kunnskapssektoren om både konkrete eksportsaker og for veiledning om eksportkontrollregelverket. God og jevnlig kontakt trengs for at departementet skal kunne ha nødvendig oversikt over norske teknologimiljøer, norsk teknologiutvikling og viktige næringsinteresser.

Utenriksdepartementet samarbeider tett med partene i det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll. I kapittel 5.2 redegjøres det nærmere for samarbeidet.

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med strategisk eksportkontroll ble lagt frem i februar 2021. Utenriksdepartementet følger opp arbeidet med tiltak i henhold til undersøkelsens anbefalinger, bl.a. gjennomgang av eldre landklareringer, styrket systematikk for kvalitetssikring av lisensvilkår, full revisjon av rutiner samt styrket dokumentasjon av vurde-

ringer i saksbehandlingen. Meld. St. 14 (2021–2022) redegjør for bruken og videreutvikling av søknads- og saksbehandlingssystemet E-lisens. Det ble redegjort grundig for Utenriksdepartementets oppgaver i Meld. St. 8 (2015–2016).

5.2 Utenriksdepartementets kontroll med eksport av flerbruksvarer

Flerbruksvarer er varer som opprinnelig er utviklet for sivil bruk, men som kan ha viktig militær anvendelse eksempelvis i aktiviteter knyttet til masseødeleggelsesvåpen (MØV) og leveringsmidler for slike våpen.

Kontrollen med eksport av flerbruksvarer bidrar til å hindre spredning av MØV og leveringsmidler for slike våpen. Gjennom nasjonal gjennomføring av kontrollen, støtter Norge også opp under internasjonale ikke-spredningsinstrumenter.

Flerbruksvarer er beskrevet i eksportkontrollforskriftens liste II. Listen består av flerbruksvarelistene som er fremforhandlet i de multilaterale regimene som Norge deltar i, og som EU har sammenstilt til en felles og brukervennlig liste. Innenfor Australia-gruppen, missilkontrollregimet MTCR, det kjernefysiske regimet NSG og Wassenaar-samarbeidet, deltar norske myndigheter i løpende forhandlinger innenfor tekniske ekspertgrupper om nye teknologier og oppdatering av kontrollistene. EUs flerbruksliste, og dermed den norske liste II, oppdateres i tråd med endringene som er vedtatt i de ulike regimene.

Innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene utveksles det omfattende informasjon om spredningstrender og anskaffelsesforsøk, fremvoksende teknologier, samt om relevante nasjonale avslag på lisenssøknader. Dette er informasjon som skal tas hensyn til i de enkelte medlemslandenes lisensvurderinger. Dersom et land har delt informasjon om et lisensavslag forutsettes det at øvrige medlemsland avslår tilsvarende lisenssøknader til den samme mottakeren. «No undercut»-prinsippet skal bidra til å forebygge leveranser til bruk i MØV-aktiviteter, og hindre kommersiell undergraving mellom bedrifter i ulike medlemsland.

Flerbruksvarer er en omfattende kategori hvor departementets behandling av lisenssøknader krever sammensatt kompetanse innen teknisk kunnskap og risikovurderinger. I saksbehandlingen inngår ofte gradert informasjon knyttet til det aktuelle mottakerlandet, herunder om bekymringsfulle våpenprogrammer. Det er ikke mulig å

gi samme forutsigbarhet om muligheten for å få lisens for flerbruksvarer som ved eksport av forsvarsmateriell, som baserer seg på nasjonal sikkerhetspolitikk og nasjonal diskresjon. Behandling av søknader om eksport av flerbruksvarer kan i mange tilfeller ta lengre tid enn behandling av søknader som gjelder forsvarsmateriell fordi kontrollen innebærer andre vurderinger og behov for innhenting av informasjon.

Departementet etterstreber å ha rask saksbehandling, effektiv kommunikasjon med søker i prosessen, og tydelig praksis. Legitim handel skal ikke hindres unødig. Dersom det vurderes i en lisenssøknad at det aktuelle salget utelukkende er for sivil sluttbruk, skal lisens innvilges.

Kontroll med digital overvåkningsteknologi står høyt på dagsorden i det internasjonalt. Norge deltar aktivt i dette arbeidet. Flere overvåkningsteknologier er allerede omfattet av kontrollistene. I tillegg ser Norge hen til EUs arbeid med kontroll av ikke-listeført overvåkningsutstyr ifm. vårt eget arbeid. Norge har sluttet seg til et amerikansk initiativ om en adferdskodeks knyttet til overvåkningsteknologier og hensynet til demokrati og MR. Det er et mål å lansere kodeksen i løpet av 2023.

5.3 Det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll

Det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll består av et tett sakssamarbeid mellom Utenriksdepartementet, PST, Tolletaten og Etterretningstjenesten. PST er gjennom politiloven ansvarlig for å forebygge og etterforske brudd på eksportkontrollregelverket. Tolletaten er ansvarlig for vare- og dokumentkontroll ved eksport. Etterretningstjenesten har gjennom den nye etterretningstjenesteloven også lovpålagte oppgaver knyttet til eksportkontroll og ikke-spredning. Sammen gir partene i det nasjonale samarbeidet viktig beslutningsstøtte til departementets håndheving av eksportkontrollregelverket, både i enkeltsaker og for situasjonsforståelse knyttet til aktører, hendelser og spredningstrender.

Departementet trekker ved behov på eksperter fra Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA).

Riksrevisjonens rapport påpeker at det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll og ikke-spredning er godt, men at det er nødvendig å styrke informasjonsutvekslingen, også på gradert nivå. Det anses nødvendig å etablere en effektiv, felles kommunikasjonsplattform for å styre det nasjonale samarbeidet og informasjonsutvekslingen.

Departementet fortsetter å legge stor vekt på arbeidet med å styrke og videreutvikle det nasjonale samarbeidet om eksportkontroll. Stort saksstiltfang og kompleksitet i vurderingene som må foretas understreker behovet for et tett sakssamarbeid med PST, Tolletaten og Etterretningstjenesten, og et strategisk samarbeid med de ansvarlige departementene. Etatene samarbeider med departementet om utvalgte saker i Operativ eksportkontrollgruppe (OEG) der formålet er å gi departementet beslutningsstøtte.

Partene opplever samarbeidet som godt og effektivt, og understreker at det er viktig at OEG har et bredt mandat for å kunne møte komplekse informasjonsbehov og følge utvikling på eksportkontrollfeltet, eksempelvis knyttet til fremvoksende teknologier og en styrking av veiledningsfunksjoner overfor næringsliv og academia.

Det er nødvendig at alle de involverte nasjonale aktørene prioriterer arbeidet med eksportkontroll, og at disse har tilstrekkelige ressurser og kompetanse for å kunne støtte opp om en ansvarlig eksportkontroll og forebygge spredning av MØV.

Flere norske bedrifter utvikler eller produserer strategiske varer og teknologi som er etterspurt av land det er knyttet bekymring til med tanke på mulig utvikling av MØV, eller til andre uønskede militære formål. PST og Etterretningstjenestens åpne trusselvurderinger slår fast at norske bedrifter utsettes for fordekte anskaffelsesforsøk. Det er en viktig oppgave for myndighetene å bidra til økt årvåkenhet blant norske bedrifter. Det nasjonale samarbeidet spiller en avgjørende rolle for å sikre en ansvarlig gjennomføring av kontrolloppgavene, samt etterlevelse av Norges internasjonale forpliktelser på området. I denne sammenheng er det nødvendig at PST, Tolletaten, Etterretningstjenesten, FFI og DSA deltar i relevante ekspertmøter innenfor rammen av det multilaterale eksportkontrollsam arbeidet.

6 Kontroll av kunnskapsoverføring

Regjeringen har besluttet at kontrollen med overføring av kunnskap som kan benyttes i masseødeleggelsesvåpen (MØV), deres leveringsmidler og konvensjonelle våpen, skal styrkes. I mars 2022 sendt Utenriksdepartementet ut forslag til endringer i eksportkontrollforskriften på alminnelig høring. Kontrollen med kunnskapsoverføring er ikke ny og følger av dagens regelverk. Målet med de foreslåtte endringene er å tydeliggjøre og skjerpe kontrollen.

Måten vi deler kunnskap på har endret seg. Tiden der vi bare sendte varer fysisk over grensene er forbi. Nå handler det om teknologi som sendes og deles muntlig, digitalt, i form av tegninger eller i skrift. Et utviklingstrekk er at flere land vi ikke har sikkerhetssamarbeid med søker kunnskap relevant for egne militære systemer og kapasiteter fra norske teknologimiljøer. Utviklingen er omtalt av både PST og Etterretningstjenesten i deres årlige trusselvurderinger. Nærstående land opplever den samme utfordringen. Internasjonalt og i multilaterale fora drøfter man hvordan bedre

kan målrette og styrke kontrollen på dette området.

Det er nå en økende bevissthet i universitets- og høyere utdanningssektoren om at utenlandske aktører på en fordekt måte forsøker å anskaffe sensitiv kunnskap fra norske teknologimiljøer til militær bruk, i strid med våre sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser. Flere universiteter har tatt aktive grep og etablert forsterkede kontrollsystemer, samt rutiner for å sikre etterlevelse. Det å ha kontroll på norsk strategisk teknologi, kunnskap og forskning er en viktig del av vår forsvars- og sikkerhetspolitikk. I dette ligger det en erkjennelse av at sikkerhetspolitiske hensyn vil kunne veie tyngre enn akademisk frihet i enkelte saker.

I tiden etter at høringen ble avsluttet, har Utenriksdepartementet hatt tett dialog med flere aktører som berøres av kontrollen for å sikre at endringer i regelverket innrettes på best mulig måte. Det er viktig å sikre oss et godt system for sektoren når endringene trer i kraft, og som ivaretar behovet for tempo i saksbehandlingen.

Figur 6.1 Utenriksminister Anniken Huitfeldt i møte med forskningsmiljøet på NTNU i januar 2023.

Foto: Tuva Bogsnes, UD

7 Sanksjoner og restriktive tiltak

Sanksjoner er et ikke-militært sikkerhetspolitisk og utenrikspolitisk virkemiddel som innebærer at det innføres økonomiske og diplomatiske restriksjoner som begrenser handlefriheten til en stat, en gruppe og/eller enkeltpersoner og selskaper eller andre enheter.

Tradisjonelt har sanksjoner blitt utformet som brede handelsblokader mot et land med tilhørende diplomatisk isolasjon og våpenembargo. I dag rettes sanksjoner i større grad mot enkeltpersoner eller enheter, som den styrende eliten i et land eller andre aktører som er direkte involvert i handlingene det reageres mot.

Sanksjoner kan blant annet innebære at enkeltpersoner, selskaper eller andre enheter som anses ansvarlige for handlingene det reageres mot, oppføres på en liste over personer eller enheter underlagt økonomiske frystiltak og/eller reiserestriksjoner. Frysforskriftene innebærer frys av den listeførte sine midler og et forbud mot å stille til rådighet eller gjøre tilgjengelig penger eller formuesgoder for vedkommende. Reiserestriksjonene innebærer at den listeførte skal nektes å reise inn til og gjennom landet.

I tillegg til økonomiske frystiltak og reiserestriksjoner er de vanligste sanksjonstypene i dag våpenembargoer, som bl.a. forbyr salg av våpen og flerbruksvarer, relaterte tjenester, og i noen tilfeller utstyr som kan brukes til intern undertrykking og overvåking. Videre benyttes sektorielles restriksjoner, for eksempel særskilte handelsforbud og transportforbud, samt ulike finansielle restriksjoner.

FNs sikkerhetsråd kan med folkerettslig bindende virkning vedta sanksjoner mot stater, personer eller enheter. I tillegg vedtar også Rådet for Den europeiske union restriktive tiltak overfor stater, personer eller enheter. Norge er folkerettslig forpliktet til å gjennomføre Sikkerhetsrådets bindende vedtak, og etter en konkret vurdering kan Norge slutte opp om EU-tiltakene. Flere av sanksjons- og tiltaksregimene inneholder bestemmelser om våpenembargo.

Stortinget vedtok 8. april 2021 lov om gjennomføring av internasjonale sanksjoner. Loven erstatter de to tidligere hjemmelslovene,

herunder lov av 7. juni 1968 nr. 4 om gjennomføring av bindende vedtak av De Forente Nasjones Sikkerhetsråd og lov av 27. april 2001 nr. 14 om iverksettning av internasjonale, ikke-militære tiltak i form av avbrot eller avgrensning av økonomiske eller annen samkvem med tredjestatar eller rørsler. Regjeringens fullmakt til å iverksette sanksjoner og restriktive tiltak samles i den nye loven, uavhengig av om det er snakk om FN-sanksjoner eller restriktive tiltak fra EU. Loven styrker også rettsikkerheten gjennom innføring av en forvaltningsrettslig klageadgang for de listeførte og gir en mulighet til å få oppnevnt en særskilt advokat dersom vedkommende går til søksmål mot staten for å få prøvd gyldigheten av listeføringen. I tillegg utvides anvendelsesområdet for sanksjonslovgivningen til å inkludere Svalbard og Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse for de norske bilandene.

Visse typer tiltak som er omfattet av FN-sanksjoner og/eller EU-tiltak gjennomføres med hjemmel i annen norsk lovgivning. Dette gjelder bl.a. reiserestriksjoner som er gjennomført i utlendingsregelverket, og våpenembargoer som dels er gjennomført med hjemmel i eksportkontrolllovgivningen. Når det gjelder gjennomføringen av våpenembargo vil varene, teknologien og tjenestene som omfattes av handelsforbudet i de fleste tilfeller stå på eksportkontrollforskriftens kontrollister og være lisenspliktige. Det er derfor bare i enkelte av sanksjons- og tiltaksforskriftene at det er inntatt uttrykkelige bestemmelser om våpenembargo. I forbindelse med søknader om eksport av varer, tjenester eller teknologi på varelistene til land underlagt våpenembargo vil det bli gitt avslag på søknaden, med mindre det er aktuelt å gjøre enkelte unntak på humanitært grunnlag, for eksempel for eksport av militært beskyttelsesutstyr til bruk av humanitære aktører. Videre følger det av eksportkontrollforskriften § 7 bokstav b, jf. § 3, at det er lisensplikt for enhver vare, teknologi eller tjeneste til militær bruk til områder som er underlagt våpenembargo vedtatt av FNs sikkerhetsråd, eller som del av andre tiltaksregimer Norge har sluttet seg til. Det vil ikke bli gitt lisens dersom det foreligger våpen-

embargo og det er en uakseptabel risiko for at varen, teknologien eller tjenesten er til militær bruk.

7.1 Særlig om Russland

Forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet trådte i kraft 15. august 2014. Som følge av Russlands fullskalainvasjon av Ukraina 24. februar 2022 har EU innført en rekke nye og omfattende restriktive tiltak mot Russland. Samtlige av de restriktive tiltakene er gjennomført i norsk rett, med unntak av forbudet mot kringkasting av innhold fra visse medier, og enkelte tilpasninger ved gjennomføring av havneforbudet. Norge står sammen med EU og andre land for å sikre at sanksjonene treffer sterkt og effektivt, men også for å bidra til størst mulig forutberegnelighet for næringslivet.

Et meget stort antall personer samt enheter er nå listeført under Russland-forskriften. Også flere finansinstitusjoner er listeført.

Når det gjelder de øvrige finansielle tiltakene, er det blant annet forbud mot handel med eller investering i finansielle instrumenter utstedt av Russland og Russlands regjering eller den russiske sentralbanken, forbud mot transaksjoner med visse statseide selskaper, samt forbud mot salg av visse omsettelige verdipapirer. En rekke russiske banker er utestengt fra SWIFT. Det er også forbud mot å motta innskudd av en viss størrelse fra russiske statsborgere. Det samme gjelder å investere, delta eller på annen måte medvirke i prosjekter som samfinansieres av det russiske fondet for direkteinvestering. Salg, eksport mv. av pengesedler i norske kroner eller en EU-medlemsstats offisielle valuta til Russland er også forbudt.

På eksportkontrollområdet videreføres forbudet mot eksport av forsvarsrelaterte varer oppført i Liste I til eksportkontrollforskriften. Forbud mot eksport av flerbruksvarer og teknologi oppført i Liste II til eksportkontrollforskriften står ved lag.

Når det gjelder unntaket for havneforbudet er det mulig å lande fisk, samt eksempelvis foreta mannskapsbytte og proviantering. Andre tjenester som faglig bistand i form av verftstjenester er i utgangspunktet forbudt. Utenriksdepartementet oppfordrer norske virksomheter om å ta kontakt for veiledning og eventuelt søke om dispensasjon.

Videre inneholder de sektorielle tiltakene bl.a. forbud mot:

- Handel og investeringer til og fra de ikke-regjeringskontrollerte delene av Luhansk, Donetsk, Kherson og Zaporizjzja
- Eksport av varer som kan bidra til å styrke Russlands militære og teknologiske kapasiteter
- Eksport av varer, teknologi og tjenester for bruk i oljeraffinering
- Eksport av varer og teknologi til bruk i luftfarts- og romindustrien, samt forbud mot vedlikehold og relaterte tjenester
- Eksport av varer og teknologi beregnet på maritim navigasjon
- Eksport mv. av visse produkter til bruk i oljeindustrien der det tidligere var krav om forhåndstillatelse
- Finansiering, nye eller utvidede eierinteresser i, og nye eller utvidede fellesforetak med russisk energisektor
- Import, kjøp, transport mv. av visse jern- og stålprodukter med opprinnelse i Russland eller eksportert fra Russland
- Det er innført importrestriksjoner på kull og annen fast fossilt brensel fra Russland, og importrestriksjoner på varer som er viktige inntektskilder for Russland
- Eksport mv. av luksusvarer
- Kjøp, import mv. av råolje eller petroleumsprodukter
- Å yte faglig bistand mv. som gjelder transport til tredjeland av råolje eller petroleumsprodukter over et fastsatt pristak
- Kjøp, import mv. av gull
- Å lande på, ta av fra eller fly over Norges territorium
- Havneanløp for russiske fartøy, med enkelte unntak for fiskefartøy
- Å yte visse tjenester, bl.a. innenfor revisjon og regnskapsføring
- Russiske veitransportforetak sin transport av varer på vei innenfor norsk territorium

Alle norske virksomheter har en selvstendig plikt til å følge regelverket. Oversikt over de til enhver tid gjeldende restriktive tiltak er tilgjengelig på www.lovddata.no.

7.2 Norge som partnerland i EU

I forbindelse med lanseringen av EUs tiende pakke av restriktive tiltak mot Russland ble Norge gitt status som partnerland hva angår eksport-

kontroll av flerbruksvarer og teknologi. De øvrige landene med tilsvarende partnerlandstatus er USA, Japan, Storbritannia, Sør-Korea, Australia, New Zealand og Canada. Dette styrker det allerede tette samarbeidet mellom Norge og EU om eksportkontroll og restriktive tiltak. Partnerland-

statusen er en anerkjennelse av Norges effektive implementering av EUs restriktive tiltak mot Russland. Partnerlandstatusen innebærer blant annet informasjonsdeling for å hindre omgåelser av sanksjonene og styrker dialogen for å sikre lik etterlevelse av regelverket.

8 Internasjonalt samarbeid om eksportkontroll og ikke-spredning

Kontroll med eksport av strategiske varer og teknologi er viktig for global sikkerhet og stabilitet. Det har aldri vært viktigere med internasjonalt samarbeid om eksportkontroll.

Det multilaterale arbeidet i eksportkontrollregimene setter hoveddrammene for den nasjonale kontrollen med flerbruksvarer. Også når det gjelder eksport av forsvarsmateriell, er det et stadig større internasjonalt samarbeid, selv om alle beslutninger er gjenstand for nasjonal suverenitet. Nasjonal gjennomføring av eksportkontroll bidrar til å sikre etterlevelse av folkerettslige avtaler på ikke-spredningsområdet. Sentralt står Ikkespredningsavtalen for kjernevåpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC) og Biologivåpenkonvensjonen (BTWC). Konvensjonene gjennomføres i norsk rett, og kontrollen med relevante varer og relevant teknologi som er forhandlet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene gjennomføres med hjemmel i eksportkontrollregelverket.

De multilaterale eksportkontrollregimene komplementerer disse avtalene når det gjelder kontroll med varer og teknologi som kan brukes i utvikling, produksjon og bruk av MØV og leveringsmidler til slike våpen.

Teknologisk utvikling og utviklingen i anskaffelsesmetoder har ført til at eksportkontroll har stor betydning som et effektivt verktøy for å hindre spredning. FNs sikkerhetsråd bruker eksportkontrollregimenes retningslinjer og varelistes i sine sanksjonsregimer mot bl.a. Iran og Nord-Korea, samt i resolusjon 1540 om ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen. Også EU baserer seg på regimenets kontrollister i enkelte forordninger om restriktive tiltak, f.eks. mot Russland.

8.1 Eksportkontrollregimene

Norge er medlem i alle de multilaterale regimene og har gjennom mange år aktivt bidratt til arbeidet, bl.a. gjennom å lede konkrete forhandlinger og formannskap i enkelte eksportkontrollregimer. Norge arbeider for at regimene skal være rele-

vante og effektive. Det gjelder særlig nå i en krevende sikkerhetspolitisk tid. Med stadig mer polarisering er det vanskelig å oppnå konsensus innenfor det multilaterale samarbeidet.

Regimene identifiserer varer og teknologi som kan anvendes i forbindelse med MØV eller leveringsmidler for slike våpen, og arbeider for å skape større enighet om hvordan nasjonal eksportkontroll kan kontrollere eksport av slike strategiske varer. Det foregår løpende forhandlinger for å sikre at kontrollistene og regimenets retningslinjer holder tritt med teknologisk utvikling og spredningstrusler.

I regimene utveksler medlemslandene omfattende informasjon, for eksempel om aktuelle spredningsaktiviteter og om medlemslandenes avslag på eksportsøknader. Dette er informasjon det skal tas hensyn til i medlemslandenes nasjonale lisensieringsarbeid. Arbeidet innenfor regimene ivaretas av flere ekspertgrupper som møtes regelmessig. De rapporterer til de årlige plenumsmøtene som fatter beslutninger på grunnlag av konsensus.

Bakgrunnen for samarbeidet i regimene er medlemsstatenes felles politisk vilje til å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen samt å etablere høye standarder for kontrollen med eksport av forsvarsmateriell. Det forutsettes at konsensusvedtak i regimene gjennomføres i nasjonal rett og praksis.

Som nasjonal eksportkontrollmyndighet leder Utenriksdepartementet arbeidet fra norsk side både i regimenets plenumsmøter og i ulike arbeidsgrupper. For å sikre gjennomføring av regimeforpliktelsene og en ansvarlig eksportkontroll er det viktig at alle berørte nasjonale myndigheter deltar i ekspertgruppene. I tillegg til Utenriksdepartementet, gjelder dette først og fremst PST, Tolletaten og Etterretningstjenesten. I tillegg deltar representanter fra Forsvarets forskningsinstitutt og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet på relevante ekspertmøter. Informasjonen som utveksles innenfor regimene er sentral i behandlingen av konkrete lisenssaker, samt i det forebyggende arbeidet for å hindre spredning av varer og teknologi til uønskede mili-

tære aktiviteter i utlandet. Dette er viktig for både Norges og norsk næringslivs omdømme som ansvarlige partnere.

Regjeringen legger vekt på at Utenriksdepartementet, PST, Tolletaten og Etterretningstjenesten har kompetanse og tilstrekkelige ressurser til å ivareta sine oppgaver. Deltakelse i regimearbeidet innenfor den strategiske eksportkontrollen er et premiss for å kunne opprettholde en effektiv eksportkontroll på nasjonal plan.

Følgende eksportkontrollregimer er etablert:

Zangger-komiteen

Zangger-komiteen ble etablert i 1974 for å sikre en mest mulig enhetlig forståelse av Ikkespredningsavtalen (NPT) artikkel III.2 om hva som skulle omfattes eksportkontroll i henhold til avtalen. Komiteen fastsetter hva som menes med utstyr og materialer som er konstruert for utvikling av spaltbart materiale. Ansvaret er delvis overlappende med Nuclear Suppliers Group (NSG) som omtales nærmere nedenfor. Ikke-spredningsavtalen forutsetter at eksport av slikt utstyr og materialer til en ikke-kjernevåpenstat, i likhet med spaltbart materiale, bare kan tillates når det spaltbare materialet er underlagt IAEA¹-kontroll. Utstyret og materialene er beskrevet i Zangger-komiteens liste, og denne oppdateres jevnlig. Listen omtales ofte som «trigger-listen» fordi slike varer utløser (trigger) krav om IAEA-sikkerhetskontroll.

Formannskapet innehas på frivillig grunnlag og uten noen tidsbegrensning. Danmark har ledet Zangger-komiteen siden november 2015.

Nuclear Suppliers Group (NSG)

NSG springer ut av den såkalte London-gruppen fra 1970-tallet. NSG ble etablert i kjølvannet av en prøvesprengning utført av et land som sto utenfor Ikke-spredningsavtalen i 1974. For å hindre ytterligere spredning av kjernevåpen ønsket flere leverandørland å etablere en sterkere eksportkontroll enn det som direkte fulgte av Ikke-spredningsavtalens begrensede formuleringer om eksportkontroll. NSGs arbeid omfatter to lister med hver sine nærmere retningslinjer. Del 1 beskriver kjernefysiske varer og del 2 omfatter flerbruksvarer, dvs. sivile varer som også kan ha viktig

anvendelse i militære kjernefysiske aktiviteter. Også teknologi knyttet til varene på listene er omfattet av NSG-kontroll. Norge ledet NSG i perioden 2005–2006.

Australia-gruppen

Australia-gruppen ble etablert etter initiativ fra Australia i 1985. Hensikten er å bidra til å sikre at varer, utstyr og substanser som kan benyttes i utvikling og produksjon av kjemiske og biologiske våpen underlegges eksportkontroll. I tillegg til varelistene over utstyr, kjemikalier, toksiner og utgangsstoffer er det etablert retningslinjer om standarder for eksportkontroll. I 2018 publiserte Australia-gruppen en særskilt erklæring om gruppens store bekymring for at kjemiske våpen igjen er anvendt med henvisning til hendelser i Syria, Irak, Storbritannia og Malaysia. Det ble i denne sammenheng enighet om å styrke kontakten og dialogen med land som står utenfor Australia-gruppen.

Missilkontrollregimet (MTCR)

Regimet ble etablert på USAs initiativ i 1982. Aktivitetene gjelder først og fremst eksportkontroll av komplette missilsystemer, herunder ballistiske missiler og bæreraketter for romfart og sonderaketter og andre ubemannende luftfarkoster, inkludert kryssermissiler, med en rekkevidde på 300 kilometer eller mer. Videre kontrolleres komponenter for slike systemer, samt andre varer som kan anvendes for produksjon av missiler eller mindre luftfarkoster for spredning av aerosoler.

Norge har ledet MTCR to ganger, første gang i 1992–1993 og deretter i 2014–2015. Formannskapene holdes på frivillig grunnlag på årlig basis. Det er i tillegg etablert en troika hvor innkommende, sittende og utgående formannskap samarbeider for å sikre best mulig kontinuitet i arbeidet. I tillegg til å lede arbeidet og det årlige plenumsmøtet, holder formannskapet en aktiv dialog med ikke-medlemmer for å fremme MTCRs arbeid. I 2019 bidro Norge med en nestleder i ekspertgruppen for informasjonsutveksling i MTCR.

Sommeren 2023 er Norge vertskap for et teknisk ekspertmøte (TEM) og for et teknisk informasjonsmøte for ikke-medlemmer i Oslo. På denne måten bidrar vi aktivt til arbeidet i MTCR.

¹ Det internasjonale atomenergibyrået

Figur 8.1 Plenumsmøtet i Wassenaar-samarbeidet.

Photo: Katharina Schiffel / Estonian Foreign Ministry

Wassenaar-samarbeidet (WA)

Wassenaar-samarbeidet ble etablert i 1996 og erstattet det tidligere CoCom². WA-samarbeidet gjelder kontroll med konvensjonelle våpen og varer og teknologi med flerbrukspotensiale som ikke kontrolleres av de andre regimene. Norge ledet forhandlingene som førte frem til enighet om det politiske basisdokumentet og etableringen av WA i 1993–1995. Norge har siden ledet flere forhandlingsprosesser innenfor WA, bl.a. om etablering av kontrollstandarder for formidling av våpen mellom to tredjeland.

WA har et eget sekretariat i Wien hvor alle møtene finner sted.

WA har etablert to lister: en for våpen og militære varer, og en for flerbruksvarer. Også teknologi er omfattet av listene. Det foregår et omfattende teknisk arbeid for å holde listene oppdaterte. I tillegg drøftes mer prinsipielle spørsmål og praksisspørsmål i en egen arbeidsgruppe. Det holdes et årlig ekspertmøte for lisensiering- og kontrolllekspertes. Det årlige plenumsmøtet fatter alle beslutninger ved konsensus. Formannskapet skjer etter alfabetisk rotasjon.

I Meld. St. 49 (2012–2013), Meld. St. 8 (2014–2015), Meld. St. 8 (2015–2016) og Meld. St. 5 (2017–2018) ble det redegjort grundig for arbeidet innenfor de multilaterale eksportkontrollregimene.

² Coordinating Committee on Multilateral Export Controls, som ble etablert i 1949 for å hindre at vestlig høyteknologi og våpen ble solgt til Sovjetunionen og andre kommuniststater. CoCom ble nedlagt i 1994.

8.2 FNs konvensjon om våpenhandel

FNs våpenhandelsavtale Arms Trade Treaty (ATT) har som formål å etablere så høye felles internasjonale standarder som mulig for handel, og til en viss grad import og transitt, med alle typer konvensjonelle våpen, inkludert håndvåpen. Avtalen bidrar til ansvarlig kontroll med handel av konvensjonelle våpen og dermed til internasjonal stabilitet og sikkerhet. Avtalen trådte i kraft 25. desember 2014.

I ATTs arbeidsgruppemøter utveksler landene erfaringer om praktisering av ATTs regelverk, om rapporteringsforpliktelsene, og om tiltak for implementering og universalisering av avtalen. Norge deltar i flere av arbeidsgruppene og deler erfaringer fra håndheving av eget eksportkontrollregelverk og åpenhet omkring våpentransaksjoner. Kontroll med lagring og transitt av konvensjonelle våpen har hatt høyt fokus i arbeidsgruppemøtene det siste året.

Statspartene til ATT er forpliktet til å rapportere årlig om egen import og eksport av våpen, men antall land som følger opp sine forpliktelser på dette området er fortsatt for lavt. Utviklingen av ATT til et effektivt regime vil kreve betydelig og langsiktig arbeid, og det er fortsatt mye arbeid som gjenstår. Land som allerede har et solid og velutviklet eksportkontrollsystem, herunder Norge, fører an for å sikre størst mulig internasjonal tilslutning til avtalen og støtte til implementering av avtalens normer. Som ledd i universaliseringsarbeidet oppfordres land som har undertegnet avtalen, men ikke ratifisert den, til å gjøre det. Dette omfatter en rekke land hvor illegal våpenspredning bidrar til økt konfliktnivå. Det eksportkontrollfaglige samarbeidet har kommet i gang, men det er fortsatt store ulikheter blant statspartene når det gjelder kunnskap om, og innsats for, å sikre en god implementering av avtalen.

Gjennom ATTs frivillige fond for prosjektstøtte, Voluntary Trust Fund, kan land søke om midler for å gjennomføre nasjonale tiltak innenfor kapasitetsbygging, lov- og institusjonsutvikling, og tekniske og materielle tiltak. Norge har siden 2018 bidratt med 1,5 millioner kroner til fondet, og var i perioden 2018–2020 medlem i fondets utvalgelseskomité.

Spørsmålet om gjennomføring i nasjonal rett ble grundig gjort rede for i Meld. St. 19 (2017–2018).

8.3 Ikkespredningsavtalen

Ikkespredningsavtalen (NPT) er hjørnesteinen i det globale ikke-spredningsregimet. Hvert femte år avholdes en tilsynskonferanse for avtalen, men grunnet pandemien ble konferansen våren 2020 utsatt til august 2022. Russland blokkerte mulighet for enighet om et sluttokument, men konferansen viste at alle statspartene støtter sterkt opp om avtalen. Det er avgjørende å fortsatt hegne om NPT, som forplikter stater juridisk, og som i over 50 år har bidratt til en tryggere verden gjennom å legge til rette for nedrustning og for å hindre spredning av kjernevåpen. Norge støtter aktivt opp om avtalens tre pilarer: nedrustning, ikke-spredning, og retten til fredelig bruk av kjernefysisk teknologi. Arbeidet med nedrustning har vært preget av polarisering. Det er avgjørende å motvirke dette og å bygge tillit.

Norge har tatt internasjonalt lederskap på arbeidet med verifikasjon av nedrustning, både i FN og gjennom mer teknisk arbeid. Dette er et av få temaer innen kjernefysisk nedrustning hvor land samarbeider konstruktivt. Prosessen bidrar til tillitsbygging i en polarisert tid. Norge ledet FNs ekspertgruppe om dette i 2018–19, og leder nå også den andre ekspertgruppen om verifikasjon av nedrustning. Sistnevnte startet sitt arbeid i februar 2022 og vil rapportere til FNs Generalforsamling i 2023. Det er et stort steg i riktig retning at arbeidet Norge har ledet an siden 2007 nå har en solid forankring i FN-systemet, og sterk støtte fra de fleste av FNs medlemsland.

Norge har også tatt initiativ til å utvikle en felles forståelse av hva prinsippet om irreversibilitet betyr i praksis. Irreversibilitet er, sammen med verifiserbarhet og åpenhet, et av tre grunnleggende prinsipper for nedrustning. Dette handler om en felles forståelse av hva som kreves for tillit til at en gjennomført nedrustning av kjernevåpen ikke kan reverseres. Som med verifikasjonsarbeidet mener vi dette er et felt hvor statene kan samarbeide og hvor vi kan bringe ny giv til arbeidet med nedrustning – og ikke minst motvirke polarisering. Norge støtter også opp om arbeidet med å redusere risikoen for bruk av kjernevåpen. Her er Norge del av Stockholm-initiativet, en tverregional gruppe som fremmer tilrådinger om nedrustning til NPT. Risikoreduksjon er et sentralt tiltak. Norge fremmer også arbeidet med humanitære konsekvenser av kjernevåpen.

Vi viderefører vårt faglig-tekniske verifikasjonssamarbeid med land som Storbritannia, Sverige og USA innenfor det såkalte Quad-sam-

arbeidet. Samtidig deltar vi i Det internasjonale partnerskapet for nedrustningsverifikasjon (IPNDV) som samler teknisk ekspertise, relevante nukleære fagmiljøer og diplomater fra land både med og uten kjernevåpen. Innsatsen støttes av norske fagmiljøer.

8.4 Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler

Haag-kodeksen (HCoC) er et politisk bindende samarbeid som skal bidra til åpenhet om ballistiske missilprogrammer og hindre spredning av slike systemer som kan levere masseødeleggelsesvåpen. Tilsluttede land forplikter seg til å dele informasjon om nasjonale missil- og romaktiviteter og forhåndsvarsle sivile oppskytninger og prøveflyvninger av ballistiske missiler og bæreraketter. Samarbeidet bidrar til internasjonal og regional forutsigbarhet og stabilitet. I en tid der utviklingen og testingen av stadig mer avanserte og langtrekkende ballistiske missilsystemer truer internasjonal fred og sikkerhet, har HCoC fått økende anerkjennelse for sitt arbeid og betydning for ikke-spredning.

HCoC ble iverksatt i november 2002 etter at 96 stater signerte kodeksen, herunder Norge. Aktivitetene ved Andøya Space innebærer at Norge er blant landene som rutinemessig forhåndsvarsler oppskytninger.

Som en langsiktig investering i norske utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser påtok Norge seg formannskapet i HCoC for første gang i perioden juni 2019 til juni 2020. Formannskapet bidro til å styrke vår profil internasjonalt som en troverdig og konsistent partner i det multilaterale ikke-spredningsarbeidet, så vel som å fremme vår innsats på andre arenaer innen eksportkontroll og ikke-spredning. Som første formannskap på flere år, lyktes Norge med å få med tre nye land i samarbeidet; Ekvatorial-Guinea, Saint Vincent og Grenadinene og Somalia sluttet seg til i januar og februar 2020. Totalt er nå 143 land tilsluttet HCoC.

8.5 Initiativet for spredningssikkerhet

Proliferation Security Initiative (PSI) er en internasjonal innsats for å stanse handel med og transport av masseødeleggelsesvåpen (MØV) og relatert teknologi og kunnskap. PSI fungerer som et supplement til etablerte regimer for eksportkontroll og ikke-spredningsforpliktelser.

106 stater har sluttet seg til PSIs prinsipper for å hindre spredning, og Norge er med i kjernegruppen for operative eksperter, som består av 20 land. USA ivaretar sekretariatsfunksjonen i PSI. På norsk side ledes arbeidet av Utenriksdepartementet. Arbeidet gjennomføres med deltakelse fra en rekke departementer og underliggende etater, herunder Justis- og beredskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Etterretningstjenesten, PST og Tolletaten.

Norge deltok da Sør-Korea i mai 2023 var vert for PSIs høynivåmøte, hvor det ble markert at initiativet fyller 20 år.

8.6 Samarbeidet med EU

Norge har et nært samarbeid med EU om eksportkontroll og ikke-spredning generelt, og har som målsetting å gjennomføre EUs standarder i det norske regelverket. Det er nær og hyppig kontakt på eksportkontrollfeltet for å sikre størst mulig grad av harmonisering. Dette bidrar til forutsigbarhet og størst mulig grad av likebehandling av aktører som berøres av eksportkontroll.

I 2003 inngikk Norge et samarbeid med EUs utenriksstjeneste om eksportkontroll for forsvarsmateriell. Siden 2013 har det vært et uformelt samarbeid med EU-kommisjonen om eksport av flerbruksvarer. Samarbeidet ble formalisert i 2017. Diskusjonene om harmonisering av regelverk og praktisering videreføres.

Samarbeidet innebærer bl.a. at Norge, som eneste ikke-medlemsland, utveksler avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer i databaser EU har etablert. Landene kan konsultere nærmere om et konkret avslag, noe som er nyttig i Utenriksdepartementets lisensieringsarbeid. Utgangspunktet er at dersom det foreligger et avslag fra et EU-land i en identisk sak forutsettes det at også den norske søknaden blir avslått («no undercut»).

Basert på det etablerte samarbeidet holdes halvårlige politiske konsultasjoner med EUs utenriksstjeneste og EU-kommisjonen om spørsmål

knyttet til eksportkontroll i et videre perspektiv, herunder årlig rapportering, destinasjonsland av bekymring, ATT, eksportkontrollregimene, samt politikkutvikling. Utenriksdepartementet og norsk industri inviteres til EU-kommisjonens årlige Export Control Forum, og Norge stiller eksperter til rådighet for EUs utadrettede dialogprogrammer overfor tredjeland.

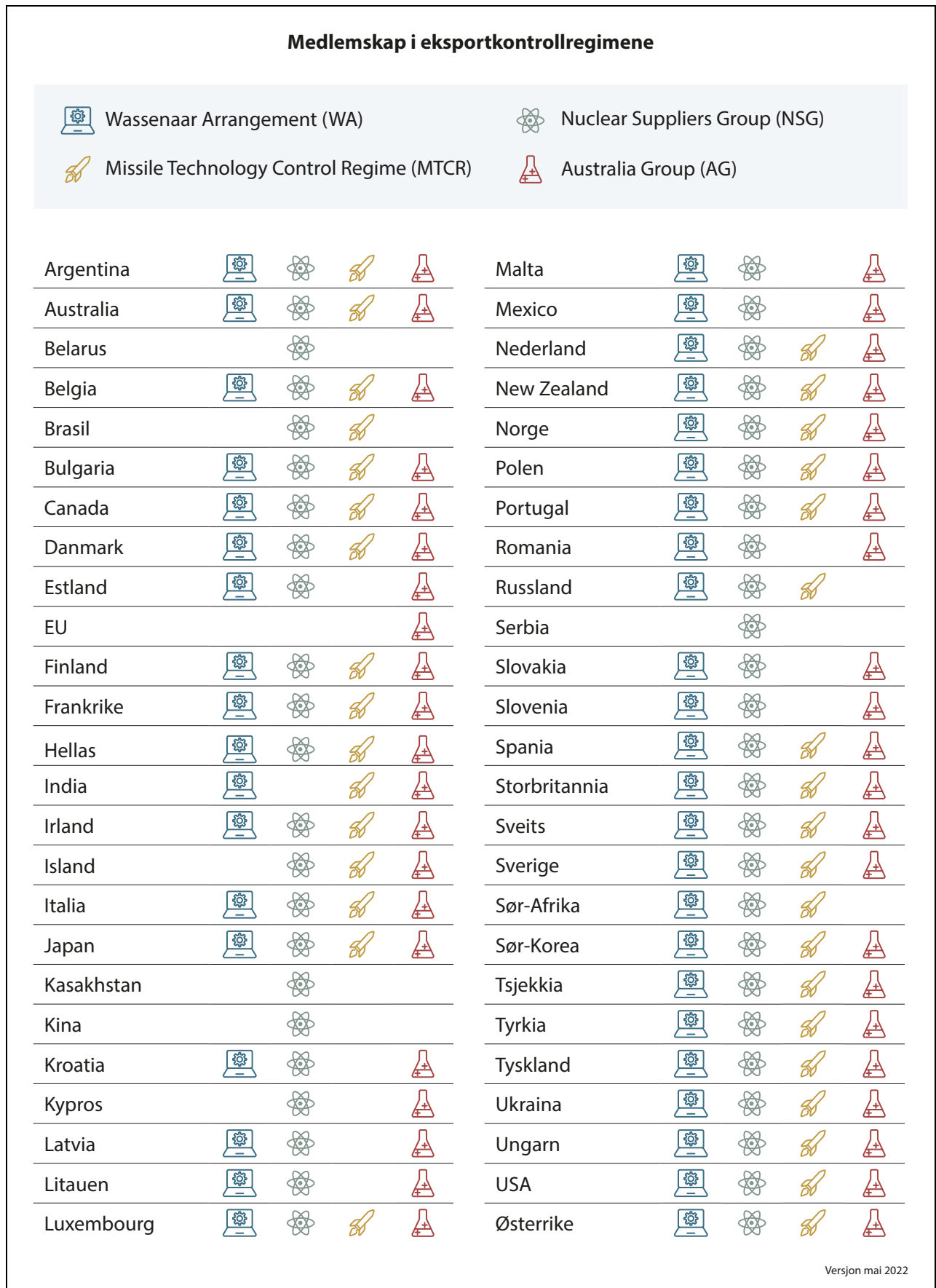
Norge ble i forbindelse med EUs tiende pakke av restriktive tiltak mot Russland gitt status som partnerland hva angår eksportkontroll av flerbruksvarer og -teknologi. Dette er omtalt i kapittel 7.2.

8.7 FNs sikkerhetsråd

FNs sikkerhetsråd er det eneste organet som kan vedta bestemmelser som er bindende for alle FNs medlemsstater. Sikkerhetsrådet fatter vedtak om sanksjoner mot land, grupper, selskaper og individer som et fredelig (ikke-militært) virkemiddel i situasjoner der internasjonal fred og sikkerhet anses truet. Formålet med sanksjonene er å påvirke uønsket adferd hos den aktøren man innfører sanksjoner mot, og på denne måten bidra til at internasjonale normer respekteres og opprettholdes. Flere av sanksjonsregimene Sikkerhetsrådet har vedtatt omfatter restriksjoner og forbud mot eksport av bl.a. våpen og annet militært materiell, samt flerbruksteknologi.

Norge var valgt inn som medlem av Sikkerhetsrådet for perioden 2021–2022.

Sikkerhetsrådet har vedtatt omfattende sanksjoner mot Nord-Korea som reaksjon på landets kjernefysiske og ballistiske missilprogrammer. Sanksjonsregimet er ytterligere skjerpet i flere omganger i løpet av de siste 15 årene. Norge støtter slike målrettede sanksjoner som kan motvirke spredning av masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler. Vår posisjon bygger på lange linjer i utenrikspolitikken. I løpet av våre to år i rådet ledet Norge 1718-komiteen som skal følge opp sanksjonene mot Nord-Korea.

Figur 8.2 Medlemskap i eksportkontrollregimene

9 Eksporten av forsvarsmateriell i 2022

Dette kapittelet gir en oversikt over eksporten av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk fra norske bedrifter i 2022. Oversikten viser den reelle eksporten av varer, teknologi og tjenester som krever lisens etter Utenriksdepartementets varelistene. Oversiktene inneholder ikke opplysninger om midlertidig utførsel av varer for demonstrasjon i utlandet, eller varer som blir returnert til Norge etter å ha vært midlertidig utført i forbindelse med en reparasjon.

Tallene som legges til grunn i denne meldingen gjenspeiler norske bedrifters sine innrapporteringer til UD. Bedriftene rapporterer utførsel i henhold til innvilgede eksportlisenser. Innrapportert verdi kan variere fra år til år. Leveransetid kan bli annet enn planlagt, og leveranser under en kontrakt kan foregå i flere trinn. Valutasvingninger kan også gjøre seg gjeldende. Tallene reflekterer i stor grad naturlige variasjoner i leveransene. Dette anses som et normalt eksportmønster.

Formatet følger det samme som i de siste års meldinger. Eksporten er fremstilt i følgende tabeller, figurer og oversikter:

Tabell 9.1	Eksport av forsvarsmateriell og sivile varer til militær sluttbruk (2017–2022)
Tabell 9.2	Eksport av A- og B-materiell i 2022 fordelt på varekategoriene i Liste I i prosent og NOK
Tabell 9.3	Fordeling av eksport av A- og B-materiell på land (2019–2022) i 1000 NOK
Tabell 9.4	Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)
Tabell 9.5	Tjenester for utenlandske oppdragsgivere knyttet til Liste I i 2022 i NOK
Tabell 9.6	Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere knyttet til Liste I i 2022 i NOK
Tabell 9.7	Eksport av håndvåpen i 2022
Tabell 9.8	Eksport av flerbruksvarer på Liste II i 2022 til militær sluttbruk i NOK

Tabell 9.9	Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding 2022
Tabell 9.10	Oversikt over behandlede saker 2020–2022
Figur 9.1	Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2012–2022
Figur 9.2	Eksport av A- og B-materiell i 2022 fordelt på regioner
Figur 9.3	Eksport av A- og B-materiell i 2022 fordelt på varekategoriene i Liste I, jf. Tabell 9.2
Oversikt 1	Forsvarets utførsel av eget materiell for etterforsyning, reparasjon, retur og egne styrker
Oversikt 2	Politiets utførsel av eget materiell ved bruk i utlandet unntatt etter eksportkontrollforskriften § 8 h
Oversikt 3	Bedrifter som har rapportert om eksport i 2022

Meldingen gir informasjon om utførsel av sivile håndvåpen fra Norge, samt om Forsvarets bruk av eget materiell i utlandet. Norge eksporterer ikke militære håndvåpen, og utførselen som er reflektert i tabell 9.7 gjelder i all hovedsak antikke våpen til samlere, og jakt- og konkurransevåpen.

Eksportkontrollforskriften § 8 h) pålegger Politidirektoratet å rapportere sine utførsler av forsvarsrelaterte varer til Utenriksdepartementet.

Informasjon om avslag på søknader om eksportlisens fremgår av kapittel 9.15. I 2022 ble 18 søknader om eksportlisens for forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk avslått. Avslagene som inngår i oversikten er departementets vedtak om avslag på lisenssøknader. Disse har vært gjenstand for grundig og individuell saksbehandling på basis av det norske eksportkontrollregelverket. Gjennom å dele informasjon om avslag bidrar Norge til å fremme en høy internasjonal standard når det gjelder åpenhet om eksport av forsvarsmateriell.

Det er imidlertid viktig å være klar over at avslagene bare viser en del av det faktiske bildet, da dialogen mellom bedriftene og Utenriks-

departementet om muligheten for å få tillatelse til eksport innebærer at bedrifter sjelden søker om, eller retter henvendelser om mulighet for, eksportlisens til land hvor tillatelse ikke kan påregnes å bli innvilget. I flere tilfeller avslår bedrifter på eget initiativ henvendelser fra land om eksport av forsvarsmateriell der bedriften selv har kunnskap om at tillatelse ikke kan påregnes innvilget.

Kapittelet gir også informasjon om utførsel av flerbruksvarer til militær sluttbruk i kapittel 9.13, og om utførsel av utstyr for bruk i humanitær minerydding i kapittel 9.14.

Kapittel 9.17 informerer om hvilke bedrifter som har rapportert om eksport av forsvarsmateriell. Totalt rapporterte 90 bedrifter om eksport av varer, teknologi og tjenester i 2022.

9.1 Hovedtrekkene ved eksporten i 2022

Forsvarsindustriens kontrakter går ofte over flere år. Leveransene kan være ulikt fordelt gjennom kontraktperioden, og eksportverdien vil derfor variere fra år til år.

Den samlede verdien av eksporten i 2022 var nærmere 8,9 milliarder kroner, en økning på om lag 11 % fra 2021. Av dette utgjorde forsvarsmateriell nærmere 7,3 milliarder kroner. Eksport av A-materiell (i hovedsak våpen og ammunisjon) utgjorde nær 6,5 milliarder kroner, og B-materiell (annet militært materiell) om lag 800 millioner kroner.

Sammenlignet med 2021 var det i 2022 en økning i verdien av eksporten av A-materiell med om lag 37 %, og en nedgang i verdien av eksporten av B-materiell med om lag -36 %.

Verdien av eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk var på om lag 453 millioner kroner, en økning på 31 % fra 2021 til 2022.

Eksporten av forsvarsrelaterte tjenesteytelser, gjennomføring av reparasjoner, teknologioverføring og formidling utgjorde i 2022 om lag 1,1 milliarder kroner. Dette er en nedgang på -30 % sammenlignet med 2021.

Sammenlignet med eksporten i 2021 er det en økning i verdien av den samlede eksporten av forsvarsmateriell (A- og B-materiell) på 22 % i 2022.

De fleste eksportverdiene er stabile for det enkelte land. De største eksportøkningene i 2022 var til Qatar (en økning på ca. 1,4 milliarder), Australia (ca. 260 millioner), Sverige (ca. 167 millioner) og Belgia (ca. 153 millioner). Det var en nedgang i den samlede eksporten til USA (ca. -309 millioner), men eksportverdien var likevel nærmere 2,2 milliarder kroner. Videre var det en nedgang til Litauen (ca. -182 millioner), Frankrike (ca. -95 millioner), og Malaysia (ca. -75 millioner).

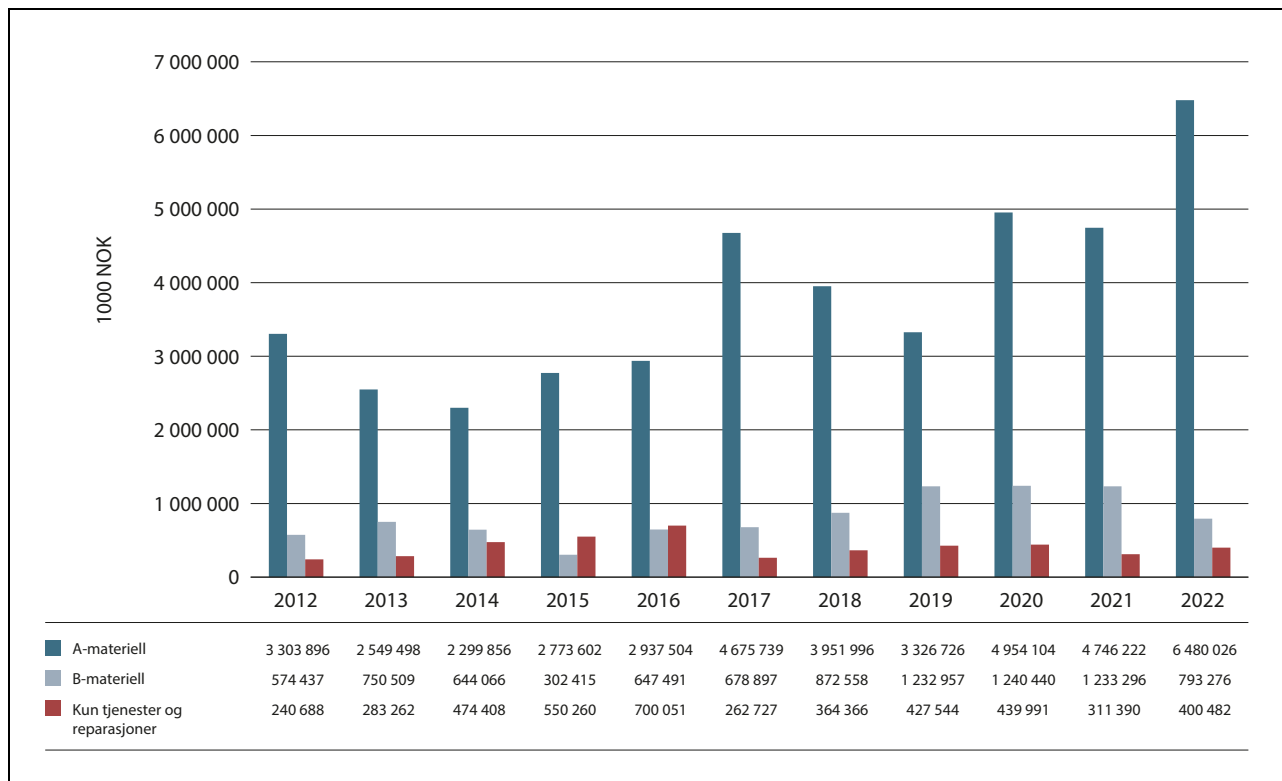
Hovedvekten av eksporten går fremdeles til NATO-land og andre partnerland. Medlemslandene i NATO, samt Sverige, Finland og europeiske land mottok ca. 57 % av eksporten av A-materiell, og 93 % av B-materiell fra Norge i 2022.

I 2022 økte særlig eksporten av forsvarsmateriell til Qatar. Følgelig øker eksporten til region Midtøsten betraktelig sammenliknet med 2021. Dette kommer av enkelte store kontrakter for norsk forsvarsindustri. Det representerer ikke en signifikant økning i antall norske bedrifter som eksporterer til Qatar, ei heller en endring i Utenriksdepartementets politiske vurderinger. Tallet reflekterer i stor grad naturlige variasjoner i leveranser fra år til år og valutasingninger.

Siden den første meldingen til Stortinget ble lagt frem i 1997 om eksporten i 1996, har antallet bedrifter som eksporterer forsvarsmateriell økt. I 1996 eksporterte 33 bedrifter forsvarsmateriell fra Norge. I 2022 var antallet 90 bedrifter, en svak nedgang fra 2021. I 1996 var den samlede verdien av eksport av forsvarsmateriell og tjenester 1 milliard kroner.

9.2 Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2012–2022

Figur 9.1 viser utviklingen i eksporten av A- og B-materiell, samt utførte tjenester og reparasjoner for utenlandske oppdragsgivere knyttet til varer på vareliste I.

Figur 9.1 Utviklingen av eksport av forsvarsmateriell 2012–2022

9.3 Eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk (2017–2022)

Tabell 9.1 viser verdien av eksporten av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk samt forsvarsrelaterte tjenesteytelser, reparasjoner, teknologioverføring og formidling i perioden 2017 til 2022.

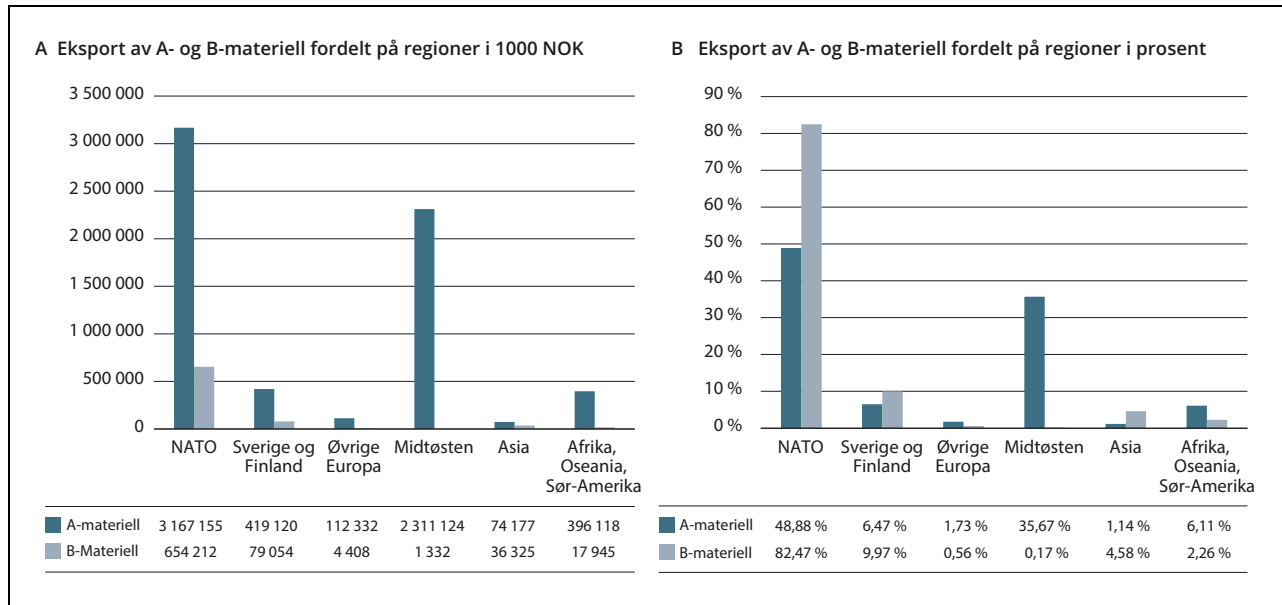
Tabell 9.1 Eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk fra 2017 til 2022 i 1000 NOK

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	Endring 2021-2022
Salg	A-materiell	4 675 739	3 951 996	3 326 726	4 954 104	4 746 222	6 480 026	36,53 %
Salg	B-materiell	678 897	872 558	1 232 957	1 240 440	1 233 296	793 276	-35,68 %
Salg	<i>Sum (A-materiell + B-materiell)</i>	<i>5 354 636</i>	<i>4 824 554</i>	<i>4 559 683</i>	<i>6 194 544</i>	<i>5 979 518</i>	<i>7 273 302</i>	<i>21,64 %</i>
Salg	Flerbruksvarer til militær sluttbruk	453 972	575 754	378 681	459 325	347 106	453 532	31,05 %
	<i>Sum eksport av varer</i>	<i>5 808 608</i>	<i>5 400 308</i>	<i>4 938 364</i>	<i>6 653 869</i>	<i>6 326 624</i>	<i>7 726 834</i>	<i>22,15 %</i>
	Teknologi						740 613	
	Tjenester						297 862	
	Retur til utlandet etter reparasjoner i Norge						102 620	
	Formidling av forsvarsmateriell						10 093	
	<i>Sum eksport av teknologi, tjenester mv.</i>	<i>516 775</i>	<i>516 538</i>	<i>744 839</i>	<i>1 137 373</i>	<i>1 647 013</i>	<i>1 151 188</i>	<i>-30,10 %</i>
	<i>Totalsum</i>	<i>6 325 383</i>	<i>5 916 846</i>	<i>5 683 203</i>	<i>7 791 242</i>	<i>7 973 637</i>	<i>8 878 022</i>	<i>11,36 %</i>

9.4 Eksport av A- og B-materiell fordelt på regioner

Figur 9.2 viser hvordan fordelingen av den totale eksporten av A- og B-materiell fordeler seg på regionale grupper av mottakere. Som det fremgår

var NATO-landene de største mottakerne av A-materiell i 2022.

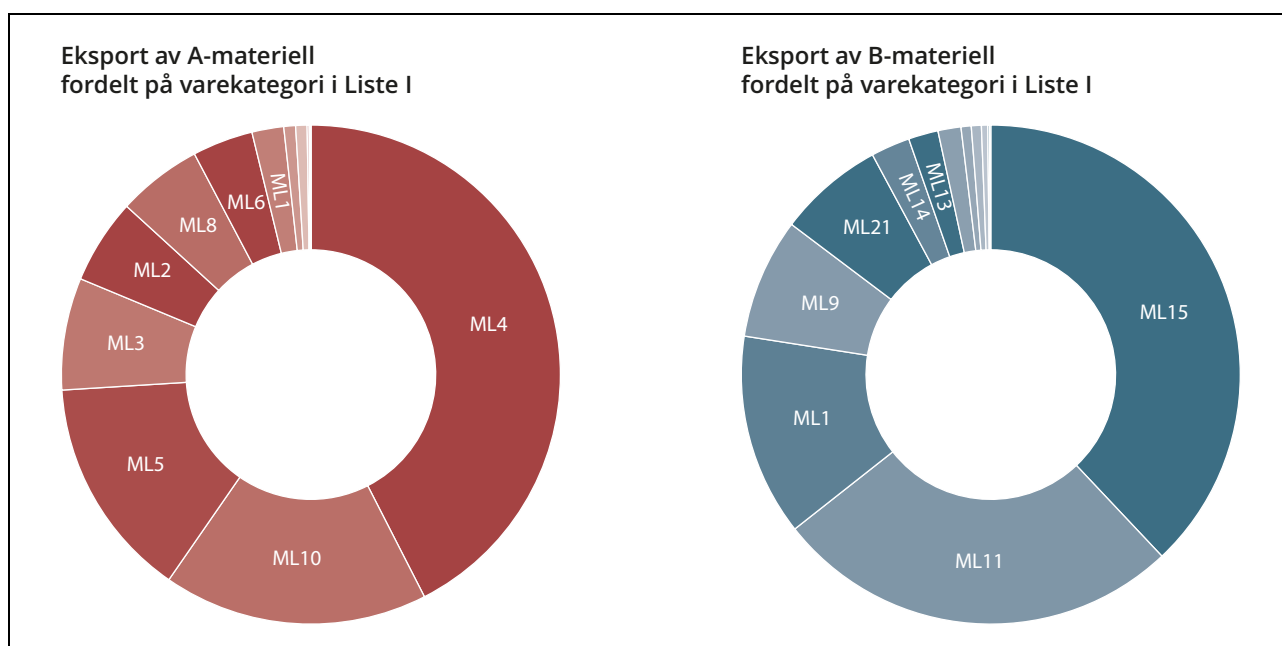

Figur 9.2 Eksport av A- og B-materiell i 2022 fordelt på regioner

9.5 Eksport fordelt på varekategorier

Figur 9.3 og tabell 9.2 viser hvordan eksporten av forsvarsmateriell i 2022 fordeler seg på varekategoriene i Liste I. For mer informasjon om

disse kategoriene i varelisten, se vedlegg 1 i meldingen.

Figur 9.3 Eksport av A- og B-materiell i 2022 fordelt på varekategoriene i Liste I, jf. Tabell 9.2

Tabell 9.2 Eksport av A- og B-materiell i 2022 fordelt på varekategoriene i Liste I i prosent og NOK

	A-materiell	B-materiell		A-materiell		B-materiell
ML1	2,06 %	13,09 %	kr	133 287 516	kr	103 811 762
ML2	5,51 %	0,00 %	kr	357 120 782	kr	-
ML3	7,26 %	0,00 %	kr	470 223 374	kr	-
ML4	42,48 %	0,00 %	kr	2 753 028 406	kr	-
ML5	14,37 %	0,11 %	kr	931 334 723	kr	861 777
ML6	3,93 %	0,65 %	kr	254 518 700	kr	5 128 619
ML7	0,00 %	0,00 %	kr	-	kr	-
ML8	5,49 %	0,00 %	kr	355 811 827	kr	-
ML9	0,00 %	7,81 %	kr	-	kr	61 950 207
ML10	17,16 %	1,49 %	kr	1 111 786 657	kr	11 850 885
ML11	0,74 %	26,41 %	kr	47 692 138	kr	209 483 562
ML12	0,00 %	0,00 %	kr	-	kr	-
ML13	0,00 %	1,93 %	kr	-	kr	15 295 879
ML14	0,02 %	2,53 %	kr	1 617 292	kr	20 109 296
ML15	0,04 %	37,97 %	kr	2 384 449	kr	301 220 598
ML16	0,00 %	0,00 %	kr	-	kr	-
ML17	0,12 %	0,09 %	kr	8 057 295	kr	721 541
ML18	0,00 %	0,66 %	kr	83 600	kr	5 200 000
ML19	0,00 %	0,00 %	kr	-	kr	-
ML20	0,00 %	0,00 %	kr	-	kr	-
ML21	0,06 %	6,86 %	kr	3 947 985	kr	54 441 821
ML22	0,76 %	0,40 %	kr	49 131 421	kr	3 200 437
			kr	6 480 026 165	kr	793 276 384

9.6 Fordeling av eksport av forsvarsmateriell på land 2019–2022

Tabell 9.3 viser hvordan verdien av eksporten av forsvarsmateriell fordeler seg på mottakerland i perioden 2019 til 2022.

Tabell 9.3 Fordeling av eksport av A- og B- materiell på land (2019–2022) i 1000 NOK

Land	2019			2020			2021			2022			Endring 2022–2021
	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	
Albania	0	1 055	1 055	0	0	0	0	0	0	0	1 938	1 938	1 938
Argentina	162	0	162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Australia	44 150	19 491	63 641	8 673	28 258	36 931	73 696	51 197	124 893	367 018	17 766	384 784	259 891
Belgia	114 315	21 256	135 571	52 833	39 049	91 882	55 828	60 220	116 048	245 534	24 210	269 744	153 696
Bosnia & Hercegovina	739	0	739	819	0	819	828	0	828	0	0	0	-828
Brasil	503	0	503	0	0	0	730	1 600	2 330	0	0	0	-2 330
Bulgaria	4 018	632	4 650	968	3 850	4 818	324	0	324	1 071	0	1 071	747
Canada	19 559	1 109	20 668	59 739	881	60 620	35 473	7 464	42 937	42 409	1 843	44 252	1 315
Chile	401	0	401	0	337	337	0	381	381	3 990	179	4 169	3 788
Danmark	2 130	2 540	4 670	36 700	7 878	44 578	31 673	4 787	36 460	3 157	4 639	7 796	-28 664
De Forente Arabiske Emirater	0	35	35	0	9 287	9 287	0	0	0	0	0	0	0
Estland	2 754	8 315	11 069	170	5 516	5 686	1 296	8 811	10 107	2 071	32 952	35 023	24 916
Finland	42 807	719	43 526	121 685	2 672	124 357	73 737	4 107	77 844	161 165	21 362	182 527	104 683
Frankrike	47 886	98 298	146 184	73 952	95 444	169 396	136 606	77 409	214 015	51 989	66 393	118 382	-95 633
Færøyene	557	0	557	1 167	0	1 167	665	0	665	1	0	1	-664
Grønland	378	0	378	450	0	450	351	0	351	626	0	626	275
Hellas	0	16 692	16 692	0	6 492	6 492	330	8 210	8 540	3 186	11 828	15 014	6 474
India	0	142	142	0	2 283	2 283	0	42 554	42 554	2 148	24 708	26 856	-15 698
Indonesia	9 855	1 676	11 531	508 636	33 604	542 240	22 923	37 894	60 817	225	8 901	9 126	-51 691

Tabell 9.3 Fordeling av eksport av A- og B- materiell på land (2019–2022) i 1000 NOK

Land	2019			2020			2021			2022			Endring 2022–2021
	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	
Irak ²	0	0	0	0	0	0	0	399	399	0	268	268	-131
Irland	20 729	758	21 487	56 739	15	56 754	1 767	0	1 767	15 642	0	15 642	13 875
Island	704	4 717	5 421	845	0	845	787	196	983	534	0	534	-449
Italia	28 138	1 375	29 513	35 678	7 885	43 563	25 584	13 266	38 850	30 183	18 985	49 168	10 318
Japan	19 589	6 919	26 508	4 486	5 000	9 486	287	4 836	5 123	3 758	0	3 758	-1 365
Jordan	0	0	0	0	1 062	1 062	0	0	0	0	1 026	1 026	1 026
Kroatia	957	2 521	3 478	964	462	1 426	3 288	796	4 084	4 281	330	4 611	527
Latvia	471	4 700	5 171	985	10 868	11 853	1 421	28 493	29 914	1 850	13 055	14 905	-15 009
Litauen	15 529	22 693	38 222	847 386	8 274	855 660	186 567	10 096	196 663	3 353	11 043	14 396	-182 267
Luxem- bourg ¹	232	10 710	10 942	327	16 373	16 700	704	72	776	52 027	15 400	67 427	66 651
Malaysia	66 293	72 251	138 544	182	0	182	128 686	718	129 404	53 261	956	54 217	-75 187
Mexico	0	0	0	0	0	0	0	10 000	10 000	0	0	0	-10 000
Monaco	0	0	0	0	170	170	0	0	0	0	708	708	708
NATO	0	12 382	12 382	0	0	0	0	0	0	44	0	44	44
Nederland	338 184	32 977	371 161	292 127	15 490	307 617	303 106	1 305	304 411	274 363	35 024	309 387	4 976
New Zealand	26 989	20	27 009	1 789	2 509	4 298	8 297	0	8 297	3 932	0	3 932	-4 365
Ny-Caledonia	0	0	0	0	0	0	399	0	399	81	0	81	-318
Oman	1 512	0	1 512	591	0	591	11	0	11	0	0	0	-11
Peru	101	0	101	0	4	4	16	0	16	0	0	0	-16
Polen	20 919	22 185	43 104	44 608	68 048	112 656	88 540	20 041	108 581	96 088	13 856	109 944	1 363

Tabell 9.3 Fordeling av eksport av A- og B- materiell på land (2019–2022) i 1000 NOK

Land	2019			2020			2021			2022			Endring 2022–2021
	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	
Portugal	3 023	575	3 598	948	1 030	1 978	505	348	853	2 392	0	2 392	1 539
Qatar	0	925	925	7 283	7 060	14 343	812 513	112 003	924 516	2 311 124	10	2 311 134	1 386 618
Romania	26	5 379	5 405	49	22	71	3	13 486	13 489	27	4 882	4 909	-8 580
Singapore	0	7 990	7 990	126 899	0	126 899	0	0	0	14 785	0	14 785	14 785
Slovakia	0	842	842	12	279	291	84	1 110	1 194	91	0	91	-1 103
Slovenia	1 129	1 167	2 296	707	4 005	4 712	1 415	2 993	4 408	1 292	28	1 320	-3 088
Spania	8 077	1 560	9 637	19 465	7 610	27 075	10 834	21 310	32 144	25 484	15 247	40 731	8 587
Storbritannia	126 562	17 884	144 446	159 739	30 211	189 950	166 415	82 504	248 919	93 171	106 469	199 640	-49 279
Sveits	50 102	528	50 630	74 675	16 450	91 125	91 979	7 189	99 168	82 351	1 056	83 407	-15 761
Sverige	115 190	116 144	231 334	109 787	81 566	191 353	86 734	61 460	148 194	257 955	57 692	315 647	167 453
Syria ²										0	28	28	28
Sør-Afrika	7 061	0	7 061	24 255	0	24 255	21 985	0	21 985	21 134	0	21 134	-851
Sør-Korea	35 924	36 208	72 132	7 657	61 418	69 075	13 793	28 078	41 871	0	792	792	-41 079
Thailand	16 400	0	16 400	21 116	0	21 116	32 944	760	33 704	0	968	968	-32 736
Tsjekkia	6 751	27 813	34 564	22 658	16 329	38 987	27 910	10 502	38 412	9 515	8 736	18 251	-20 161
Tyrkia	11 806	0	11 806	650	0	650	26	0	26	0	0	0	-26
Tyskland	71 908	33 873	105 781	208 732	45 747	254 479	215 859	44 690	260 549	266 252	25 591	291 843	31 294

Tabell 9.3 Fordeling av eksport av A- og B- materiell på land (2019–2022) i 1000 NOK

Land	2019			2020			2021			2022			Endring 2022–2021
	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	A-materiell	B-materiell	Totalt (A + B)	
Ungarn	6 151	60 767	66 918	127	4 242	4 369	207	8 836	9 043	2 559	8 231	10 790	1 747
USA	1 889 952	546 621	2 436 573	2 000 196	558 348	2 558 544	2 068 520	428 842	2 497 362	1 954 195	233 532	2 187 727	-309 635
Vietnam	0	0	0	0	1 996	1 996	0	0	0	0	0	0	0
Østerrike	20 592	8 513	29 105	16 650	32 416	49 066	10 576	14 333	24 909	13 712	2 644	16 356	-8 553
Totalt	3 201 215	1 232 957	4 434 172	4 954 104	1 240 440	6 194 544	4 746 222	1 233 296	5 979 518	6 480 026	793 276	7 273 302	1 293 784

¹ Omfatter utførsel til NATO

² Gjelder eksport av skuddsikre hjelmer til mineryddere.

9.7 Eksport av forsvarsmateriell fordelt på land og varekategorier

---

Tabell 9.4 gir en detaljert oversikt over hvilke land som har mottatt forsvarsmateriell fra norske bedrifter i 2022. Tabellen beskriver hvilke varekategorier som er eksportert, og omfatter også tilhørende deler og komponenter.

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Albania	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	1 938	1 938	1 938
Australia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	474	0	474	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	44	0	44	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	364 205	0	364 205	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	2 108	0	2 108	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	36	5 652	5 688	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	11 610	11 610	
	ML21	Programvare	105	504	609	
	ML22	Teknologi	46	0	46	
						384 784
Belgia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	376	0	376	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	191 986	0	191 986	
	ML3	Ammunisjon og tennekjemikalier	52 796	0	52 796	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	376	0	376	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	22 641	22 641	
	ML17	Diverse utstyr og materialer	0	700	700	
	ML21	Programvare	0	869	869	
						269 744

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Bulgaria	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	1 071	0	1 071	1 071
Canada	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	736	0	736	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	12	0	12	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	7 030	0	7 030	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	18 116	0	18 116	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	16 515	0	16 515	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	1 573	1 573	
	ML21	Programvare	0	270	270	44 252
Chile	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	384	0	384	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	3 606	0	3 606	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	179	179	4 169
Danmark	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	2 875	201	3 076	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	117	0	117	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	165	0	165	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	2 883	2 883	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	370	370	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML21	Programvare	0	1 185	1 185	
						7 796
Estland	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	2 071	19 328	21 399	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	8 869	8 869	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	1 309	1 309	
	ML21	Programvare	0	3 179	3 179	
	ML22	Teknologi	0	267	267	
						35 023
Finland	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	3 127	1 974	5 101	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	34 097	0	34 097	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	88 251	0	88 251	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	1 559	0	1 559	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	9 500	168	9 668	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	24 476	0	24 476	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	155	10 630	10 785	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	457	457	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	7 896	7 896	
	ML21	Programvare	0	139	139	
	ML22	Teknologi	0	98	98	
						182 527

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Frankrike	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	11 943	1 161	13 104	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	4 543	0	4 543	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	19 294	0	19 294	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	10 921	0	10 921	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	5 288	0	5 288	
	ML10	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	0	11 741	11 741	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	5 748	5 748	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	363	363	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	1 817	1 817	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	41 850	41 850	
	ML21	Programvare	0	3 243	3 243	
	ML22	Teknologi	0	470	470	
						118 382
Færøyene	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	1	0	1	
						1
Grønland	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	626	0	626	
						626
Hellas	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	3 186	0	3 186	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	11 828	11 828	
						15 014

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
India	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	2 148	0	2 148	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	24 708	24 708	26 856
Indonesia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	225	0	225	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	538	538	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	7 536	7 536	
	ML21	Programvare	0	217	217	
	ML22	Teknologi	0	610	610	9 126
Irak ¹	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	268	268	268
Irland	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	252	0	252	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	12 779	0	12 779	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	2 611	0	2 611	15 642
Island	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	440	0	440	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	94	0	94	534

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Italia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	99	204	303	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	2 062	0	2 062	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	19 522	0	19 522	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	7 960	0	7 960	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	12 400	12 400	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	5 415	5 415	
	ML21	Programvare	232	659	891	
	ML22	Teknologi	308	307	615	
						49 168
Japan	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	79	0	79	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	3 379	0	3 379	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	300	0	300	
						3 758
Jordan	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	1 026	1 026	
						1 026
Kroatia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	17	0	17	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	3 618	0	3 618	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	327	0	327	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	319	0	319	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	330	330	4 611
Latvia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	1 623	12 850	14 473	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	227	0	227	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	205	205	14 905
Litauen	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	5	0	5	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	0	3 088	3 088	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	0	0		
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	3 348	7 955	11 303	14 396
Luxembourg	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	1 614	0	1 614	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	50 413	0	50 413	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	15 400	15 400	67 427
Malaysia	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	53 258	0	53 258	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	3	0	3	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	95	95	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	616	616	
	ML21	Programvare	0	21	21	
	ML22	Teknologi	0	224	224	
						54 217
Monaco	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	603	603	
	ML21	Programvare	0	16	16	
	ML22	Teknologi	0	89	89	
						708
NATO	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	44	0	44	
						44
Nederland	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	398	5 124	5 522	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	1 744	0	1 744	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	209	0	209	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	5 159	0	5 159	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	106	0	106	
	ML10	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	266 699	0	266 699	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	8 292	8 292	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	48	0	48	
	ML21	Programvare	0	21 608	21 608	
						309 387

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
New Zealand	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	243	0	243	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	21	0	21	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	3 599	0	3 599	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	69	0	69	3 932
Ny-Caledonia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	81	0	81	81
Polen	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	6 240	0	6 240	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	956	0	956	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	79 752	0	79 752	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	4 330	0	4 330	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	100	0	100	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	4 710	0	4 710	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	13 677	13 677	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	167	167	
	ML21	Programvare	0	12	12	109 944

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Portugal	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	1 118	0	1 118	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	1 274	0	1 274	2 392
Qatar	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	1 352 643	0	1 352 643	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	635 677	0	635 677	
	ML6	Kjøretøy og komponenter	254 318	0	254 318	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	13 429	0	13 429	
	ML17	Diverse utstyr og materialer	8 057	10	8 067	
	ML22	Teknologi	47 000	0	47 000	2 311 134
Romania	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	27	0	27	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	4 664	4 664	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	218	218	4 909
Singapore	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	14 785	0	14 785	14 785
Slovakia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	91	0	91	91

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Slovenia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	1 292	0	1 292	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	28	28	
						1 320
Spania	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	46	135	181	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	3 607	0	3 607	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	14 551	0	14 551	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	7 280	0	7 280	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	1 184	1 184	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	85	85	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	1 417	1 417	
	ML21	Programvare	0	12 334	12 334	
	ML22	Teknologi	0	92	92	
						40 731
Storbritannia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	5 679	21	5 700	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	50 533	0	50 533	
	ML3	Ammunisjon og tennekkanismer	3 840	0	3 840	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	374	0	374	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	20 439	0	20 439	

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	11 951	0	11 951	
	ML9	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy	0	61 879	61 879	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	271	29 375	29 646	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	1 677	1 677	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	189	189	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	4 004	4 004	
	ML18	Produksjonsutstyr og komponenter	84	5 200	5 284	
	ML21	Programvare	0	3 956	3 956	
	ML22	Teknologi	0	168	168	
						199 640
Sveits	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	1 213	88	1 301	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	288	0	288	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	39 739	0	39 739	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	40 775	0	40 775	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	276	276	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	437	437	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	255	255	
	ML21	Programvare	336	0	336	
						83 407

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Sverige	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	11 835	33 813	45 648	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	47	0	47	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	168 790	0	168 790	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	51 873	0	51 873	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	8 548	0	8 548	
	ML6	Kjøretøy og komponenter	201	1 646	1 847	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	15 079	0	15 079	
	ML9	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy	0	71	71	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	1 557	518	2 075	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	2 433	2 433	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	25	15 849	15 874	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	1 027	1 027	
	ML17	Diverse utstyr og materialer	0	12	12	
	ML21	Programvare	0	2 216	2 216	
ML22	Teknologi	0	107	107		
						315 647
Syria ¹	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	28	28	
						28

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Sør-Afrika	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	4 695	0	4 695	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	16 439	0	16 439	21 134
Sør-Korea	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	597	597	
	ML21	Programvare	0	17	17	
	ML22	Teknologi	0	178	178	792
Thailand	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	735	735	
	ML21	Programvare	0	20	20	
	ML22	Teknologi	0	213	213	968
Tsjekkia	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	4 910	0	4 910	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	1 944	0	1 944	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	2 661	0	2 661	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	6 343	6 343	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	68	68	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	2 178	2 178	
	ML21	Programvare	0	51	51	
	ML22	Teknologi	0	96	96	18 251

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
Tyskland	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	46 772	6 600	53 372	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	3 047	0	3 047	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	8 896	0	8 896	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	90 779	0	90 779	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	43 034	693	43 727	
	ML6	Kjøretøy og komponenter	0	1 936	1 936	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	72 721	0	72 721	
	ML10	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	3	110	113	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	7 995	7 995	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	4 958	4 958	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	0	161	161	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	206	206	
ML21	Programvare	1 000	2 932	3 932		
						291 843
Ungarn	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	223	0	223	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	0	8 166	8 166	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	59	59	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	2 336	0	2 336	
	ML21	Programvare	0	6	6	
						10 790

Tabell 9.4 Eksport av forsvarsmateriell i 2022 fordelt på land og varekategorier i Liste I (i 1000 NOK)

Land	Posisjon i varelisten	Karakteristikk	A-materiell	B-materiell	Sum	Total (A+B)
USA	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	8 826	18 127	26 953	
	ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	13 858	0	13 858	
	ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	11 080	0	11 080	
	ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	838 748	0	838 748	
	ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	75 173	0	75 173	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	126 885	0	126 885	
	ML9	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy	0	0	0	
	ML10	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	845 085	0	845 085	
	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	28 895	20 941	49 836	
	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter	0	4 855	4 855	
	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter	1 592	850	2 442	
	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	0	187 488	187 488	
	ML21	Programvare	2 275	990	3 265	
	ML22	Teknologi	1 778	281	2 059	
						2 187 727
Østerrike	ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	13 514	1 097	14 611	
	ML6	Kjøretøy og komponenter	0	1 547	1 547	
	ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	198	0	198	
						16 356

¹ Gjelder eksport av skuddsikre hjelmer til mineryddere

9.8 Tjenester for utenlandske oppdragsgivere

Tabell 9.5 viser tjenester knyttet til Liste I som norske bedrifter har utført for utenlandske oppdragsgivere i 2022.

Tabell 9.5 Tjenester for utenlandske oppdragsgivere knyttet til Liste I i 2022 i NOK

Land			SUM
Australia	Teknologi	kr	271 856
	Billed/-videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr	191 424
Belgia	Teknologi	kr	20 811 000
Canada	Teknologi	kr	684 065
Danmark	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr	12 439 124
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	636 145
	Teknologi	kr	5 685 542
Estland	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	5 000 000
	Teknologi	kr	1 383 923
Finland	Teknologi	kr	1 026 972
Frankrike	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	kr	58 085 695
	Teknologi	kr	6 239 751
Hellas	Teknologi	kr	360 000
Italia	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr	29 258 343
	Teknologi	kr	3 986 000
Latvia	Teknologi	kr	95 000
Litauen	Teknologi	kr	205 000
Nederland	Teknologi	kr	8 549 336
New Zealand	Teknologi	kr	26 000
Polen	Teknologi	kr	2 200 000
Romania	Teknologi	kr	10 000
Spania	Teknologi	kr	313 000
Storbritannia	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	kr	1 122 844
	Teknologi	kr	1 035 104
Sveits	Teknologi	kr	2 391 450

Tabell 9.5 Tjenester for utenlandske oppdragsgivere knyttet til Liste I i 2022 i NOK

Land			SUM
Sverige	Ammunisjon og tennmekanismer	kr	200 000
	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	kr	4 510 000
	Teknologi	kr	423 000
Tsjekkia	Teknologi	kr	592 000
Tyrkia	Teknologi	kr	895 000
Tyskland	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	kr	23 920 660
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	kr	11 111 077
	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	kr	477 232
	Teknologi	kr	866 000
Ungarn	Teknologi	kr	1 119 000
USA	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	kr	77 889 327
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	kr	850 000
	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy	kr	3 408 600
	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr	9 434 040
	Teknologi	kr	158 880
		kr	297 862 390

9.9 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere

Tabell 9.6 viser reparasjoner knyttet til Liste I som norske bedrifter har utført for utenlandske oppdragsgivere i 2022.

Tabell 9.6 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere knyttet til Liste I i 2022 i NOK

Land		Sum	Sum i 1000 NOK
Australia	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	kr 692 616	kr 693
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 446 860	kr 447
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr 1 956 755	kr 1 957
Belgia	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr 957 824	kr 958
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 11 456 958	kr 11 457
Canada	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	kr 934 297	kr 934
Chile	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr 1 633 463	kr 1 633
Danmark	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 1 018 000	kr 1 018
Estland	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 84 000	kr 84
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr 49 057	kr 49
Finland	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	kr 76 822	kr 77
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	kr 57 473	kr 57
	Kjøretøy og komponenter	kr 401 563	kr 402
	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy	kr 7 904 947	kr 7 905
Frankrike	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	kr 2 412 928	kr 2 413
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 312 665	kr 313
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr 5 791 528	kr 5 792

Tabell 9.6 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere knyttet til Liste I i 2022 i NOK

Land			Sum	Sum i 1000 NOK
Hellas	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	17 000	kr 17
Indonesia	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr	494 201	kr 494
Kroatia	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr	384 186	kr 384
Litauen	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	535 692	kr 536
Luxembourg	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	kr	149 898	kr 150
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr	3 980 520	kr 3 981
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	17 000	kr 17
Nederland	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr	281 939	kr 282
New Zealand	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr	323 228	kr 323
Oman	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	87 980	kr 88
Polen	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	244 087	kr 244
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr	12 331	kr 12
Portugal	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	313 000	kr 313
Slovenia	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr	154 173	kr 154
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr	331 193	kr 331
Spania	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr	86 193	kr 86
Storbritannia	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr	1 020 413	kr 1 020
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr	49 584	kr 50
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr	1 310 760	kr 1 311

Tabell 9.6 Reparasjoner foretatt i Norge for utenlandske oppdragsgivere knyttet til Liste I i 2022 i NOK

Land		Sum	Sum i 1000 NOK
Sveits	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr 2 715 202	kr 2 715
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 36 600	kr 37
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr 308 755	kr 309
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr 2 205 849	kr 2 206
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 1 269 188	kr 1 269
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr 297 610	kr 298
Sør-Korea	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr 654 959	kr 655
Tsjekkia	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 208 000	kr 208
Tyrkia	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr 48 000	kr 48
Tyskland	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	kr 57 597	kr 58
	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr 189 244	kr 189
	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr 434 662	kr 435
	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter	kr 306 064	kr 306
	Programvare	kr 39 180	kr 39
USA	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingssystemer og komponenter	kr 12 228 605	kr 12 229
	Luftfartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter	kr 50 223	kr 50
	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier	kr 3 392 138	kr 3 392
	Produksjonsutstyr og komponenter	kr 3 080 030	kr 3 080
Østerrike	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	kr 4 500	kr 5
		kr 73 507 540	kr 73 510

9.10 Eksport av håndvåpen

Tabell 9.7 gir en oversikt over utførelse av håndvåpen fra Norge i 2022. Norge eksporterer ikke militære håndvåpen. Utførelsen består i hovedsak av konkurranse- og jaktvåpen, samt historiske våpen.

Tabell 9.7 Eksport av håndvåpen i 2022

Land	Antall
Canada	17
Danmark	33
Estland	1947
Frankrike	20
Storbritannia	12
Nederland	5
Polen	27
Sverige	28
Sør Afrika	4
Tyskland	13
USA	849
Totalt	2955

9.11 Forsvarets utførelse av eget materiell

Oversikten nedenfor viser Forsvarets utførelse av eget materiell i 2022 for etterforsyning, reparasjon, retur og til egne styrker. Materiell som har betydning for personellsikkerhet eller rikets sikkerhet er i henhold til § 21 i offentleglova ikke inkludert. Personlig bekledning og utrustning omfattes heller ikke av oversikten.

Oversikt 1: Forsvarets utførelse av eget materiell for etterforsyning, reparasjon, retur og egne styrker

Bahrain
Belgia
Belize
Canada
Curacao
Danmark

Elfenbenskysten
Estland
Finland
Frankrike
Hellas
Irak
Island
Italia
Jordan
Latvia
Litauen
Luxemburg
Mali
Nederland
Polen
Portugal
Romania
Spania
Storbritannia
Sveits
Sverige
Sør-Afrika
Sør-Korea
Tyrkia
Tyskland
Ungarn
USA
Østerrike

9.12 Politiets utførelse av eget materiell

Oversikten nedenfor viser politiets utførelse av eget materiell i 2022 i henhold til rapporteringskravet nedfelt i eksportkontrollforskriften § 8 h). Dette omfatter:

- Skytevåpen, gassvåpen og sprengvåpen
- Pansrede kjøretøy og MIK-kjøretøy
- Helikopter, i forbindelse med operativ innsats, trening eller øvelser i andre land (dvs. ikke i forbindelse med overflyvninger, mellomlandinger el.).

Oversikt 2: Politiets utførelse av eget materiell ved bruk i utlandet unntatt etter eksportkontrollforskriften § 8 h

Danmark
Island
Sverige
Portugal
Estland

9.13 Eksport av flerbruksvarer til militær sluttbruk

Tabell 9.8 viser utførelse av flerbruksvarer omfattet av Utenriksdepartementets Liste II til militær sluttbruk i 2022.

Tabell 9.8 Eksport av flerbruksvarer på Liste II i 2022 til militær sluttbruk i NOK

Land	Produktkategori		
Algerie	Telekommunikasjon	kr	619 010
Australia	Telekommunikasjon, Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk, Marin- og undervannsteknologi	kr	81 665 242
Belgia	Telekommunikasjon	kr	706 000
Brasil	Navigasjon og avionikk	kr	430 731
Canada	Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	477 729
Chile	Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	19 888 014
Danmark	Sensorer og lasere	kr	389 200
Finland	Telekommunikasjon, Informasjonssikkerhet	kr	3 448 506
Frankrike	Avanserte materialer, Telekommunikasjon, Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	14 298 350
India	Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	12 651 467
Italia	Informasjonssikkerhet, Sensorer og lasere	kr	2 144 205
Kuwait	Telekommunikasjon	kr	1 031 052
Litauen	Luftfart og fremdriftsystemer	kr	17 000 000
Luxembourg	Telekommunikasjon	kr	587 079
Malaysia	Telekommunikasjon, Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	50 818 667
Nederland	Informasjonssikkerhet, Sensorer og lasere, Luftfart og fremdriftsystemer	kr	10 601 563
Oman	Navigasjon og avionikk	kr	174 240
Portugal	Sensorer og lasere	kr	3 069 487
Rwanda	Avanserte materialer	kr	32 000
Singapore	Sensorer og lasere	kr	9 629 000
Spania	Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	13 122 433
Storbritannia	Telekommunikasjon, Informasjonssikkerhet, Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk, Marin- og undervannsteknologi	kr	61 404 731
Sveits	Avanserte materialer	kr	123 000
Sverige	Avanserte materialer, Telekommunikasjon, Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	10 005 521
Syria	Avanserte materialer	kr	195 304

Tabell 9.8 Eksport av flerbruksvarer på Liste II i 2022 til militær sluttbruk i NOK

Land	Produktkategori		
Sør-Afrika	Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	4 258 528
Sør-Korea	Navigasjon og avionikk	kr	320 599
Tsjekkia	Telekommunikasjon, Informasjonssikkerhet, Sensorer og lasere	kr	8 707 558
Tyskland	Luftfart og fremdriftsystemer	kr	1 400 625
Ukraina	Avanserte materialer	kr	1 594 833
Ungarn	Avanserte materialer, Telekommunikasjon	kr	2 090 553
USA	Telekommunikasjon, Informasjonssikkerhet, Navigasjon og avionikk, Marin- og undervannsteknologi	kr	120 636 943
Vietnam	Sensorer og lasere, Navigasjon og avionikk	kr	10 171
		kr	453 532 341

9.14 Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding

Tabell 9.9 fremstiller utførelsen av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding i 2022. Beskyttelsesutstyret omfatter beskyttelsesvester, hjelmer og visirer.

Tabell 9.9 Eksport av beskyttelsesutstyr for bruk i humanitær minerydding 2022

Mottaker	Land
APOPO Angola	Angola
Dan Church Aid	Ukraina, Irak, Libanon
Danish Refugee Council	Libya, Sør-Sudan
Demineco Human Services LTD	Libya
Excalibur International	Rwanda
Golden West Humanitarian Foundation	Fiji
HAMAP Humanitaire NGO	Irak
Hungarian Interchurch Aid	Ukraina
ICRC Red Cross (HQ Logistics)	Sveits
Main Department SES of Ukraine	Ukraina
Medecins Sans Frontiers (FR and CH)	Ukraina
Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap, Sverige	Ukraina
Norwegian People's Aid	Jemen, Irak, Palau, Syria, Ukraina
Tadsjikistan (NMAC)	Tadjikistan
YEMAC	Jemen

9.15 Avslag på søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk i 2022

Avslag på en søknad om eksportlisens innebærer ikke et generelt forbud mot eksport av forsvarsmateriell til det aktuelle mottakerlandet. Med unntak av gjennomføring av bindende våpenembargo vedtatt av FNs sikkerhetsråd, eller andre tiltaksregimer som Norge har sluttet seg til, opererer ikke det norske eksportkontrollregelverket med negative eller positive landlister.

Avslagene i oversikten nedenfor er saker hvor departementet har fattet vedtak om avslag på lisenssøknader som har vært gjenstand for grundig og individuell saksbehandling i henhold til det norske eksportkontrollregelverket. Det er imidlertid viktig å være klar over at avslagene bare viser en del av det faktiske bildet, da informasjonsvirksomhet og dialogen mellom bedriftene og Utenriksdepartementet om muligheten for å få tillatelse til eksport innebærer at norske bedrifter

sjelden søker om eller retter henvendelser om eksportlisens til land hvor tillatelse ikke kan påregnes å bli innvilget. I flere tilfeller avslår bedriftene på eget initiativ henvendelser fra land om eksport av forsvarsmateriell der bedriften selv har kunnskap om at tillatelse ikke kan påregnes innvilget.

I 2022 traff Utenriksdepartementet vedtak om avslag på 18 søknader om eksportlisens for forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk til følgende land: Armenia, Colombia, De forente arabiske emirater, Filippinene, Israel, Kasakhstan, Kypros, Marokko, Russland og Ukraina.

9.16 Oversikt over behandlede eksportkontrollsaker

Oversikten viser antall saker i ulike kategorier som har blitt behandlet i Utenriksdepartementet i 2022.

Tabell 9.10 Oversikt over behandlede saker 2020–2022

Sakstype	Antall behandlet 2020	Antall behandlet 2021	Antall behandlet 2022	Prosentvis endring 2021–2022
Eksportlisenser (forsvarsmateriell og flerbruksvarer)	1705	1947	1881	-3 %
Generell henvendelse	754	737	733	-1 %
Søknad om endring av lisens	249	351	468	33 %
Importsertifikat	344	272	245	-10 %
Henvendelse om kunnskapsoverføring			9	N/A
Søknad om teknologilisens	107	155	177	14 %
Sanksjonssak Russland	60	58	35	-40 %
Leveringsbevis	49	33	65	97 %
Produktvurdering	27	27	25	-7 %
Søknad om tjenestelisens	30	25	45	80 %
Sak fremmet av Tolletaten	16	23	37	61 %
Landforespørsel	27	18	24	33 %
Søknad om formidlingslisens	9	13	8	-38 %
Overføringslisens EU	3	3	2	-33 %
Sanksjonssak Iran	1	2	0	-100 %
Totalt	3381	3664	3754	2,5 %

9.17 Oversikt over bedrifter som har rapportert eksport

Oversikten viser bedriftene som eksporterte forsvarsmateriell eller flerbruksvarer til militær sluttbruk i 2022 på grunnlag av innvilgede lisenser. Totalt 90 bedrifter eksporterte i 2022.

Oversikt 3: Oversikt over bedrifter som har rapportert om eksport i 2022

3D PRODUCTION AS

Andresen Vaapenforretning AS

Andøya Space Defence AS

A-Tec AS

Benestad Solutions AS

Bergen Engines AS

Bertel O. Steen Defence & Security AS

Blaser Group Norway AS

Boresight And Alignment Solutions AS

Bw Norway AS

Chemring Nobel AS

Det Frivillige Skyttervesen

Eidsvoll Electronics AS

Equipnor AS

Fjord Defence AS

Flightsafety International Norway AS

Flir Unmanned Aerial Systems AS

FMP Products AS

Forsvaret

Forsvarets Forskningsinstitutt

Forsvarsmateriell

Freyr Devik AS

Galleon Embedded Computing AS

Gkn Aerospace Norway AS

Grs Riflestocks AS

Hanevik Våpen

Hapro Electronics AS

Hausken Lyddemper AS

Heli-One (Norway) AS

Hell Events AS

Hurtigruten Svalbard AS

Haaland Tynnplate AS

Haarstad Precision Products AS

IKM Instrutek AS

Imenco AS

Impetus Advanced Finite Element Analyses AS

Intersport Bogstadveien AS

Iveco Norge AS

Jakt & Friluft AS

Kds Norway AS

Keytouch Technology AS

Kitron AS

KKC AS

Kongsberg Aviation Maintenance Services AS

Kongsberg Defence & Aerospace AS

Kongsberg Maritime AS

Kongsberg Satellite Services AS

Kongsberg Seatex AS

Leonardo UK Ltd (Norway Branch)

Lilltech AS

Magne Landrø AS

Nammo Raufoss AS

Nfm Technology AS

Norautron AS

Nordic Unmanned AS

Norma AS

Norsk Elektro Optikk AS

Nortek AS

Norwegian Special Mission AS

Nsslglobal Technologies AS

Ontime Networks AS

Orica Norway AS

Pedersens Vaabenlager AS

Politiets Fellestjenester

Radionor Communications AS

Rheinmetall Norway AS

Robot Aviation AS

Rofi AS

Rustfrie Bergh AS

Safety & Security Service AS

Seilmaker Iversen AS

Siemens Energy AS

Sintef Ocean AS

Skytterlinken AS

Steertec Raufoss AS

Steinert Sensing Systems AS

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Svein Rogne AS

Svemko AS

T & G Elektro AS

Teleplan Globe AS

Thales Norway AS

Tinex AS

Ulfhednar AS

Umoe Mandal AS

Vanward AS

Vikens Børsemakerverksted

Vision & Design AS

Våpensmia AS

Water Linked AS

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Utenriksdepartementet 2. juni 2023 om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2022, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid, blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1**Vareliste I – Forsvarsrelaterte varer**

Utenriksdepartementets vareliste I – forsvarsrelaterte varer. Listen i sin helhet finnes på www.eksportkontroll.no

ML1	Glattborete våpen med kaliber mindre enn 20 mm, automatiske våpen med kaliber 12,7 mm eller mindre samt tilhørende komponenter	ML9	Krigsskip, marint utstyr og andre overflatefartøy
ML2	Glattborete våpen med kaliber 20 mm eller større, andre våpen med kaliber større enn 12,7 mm samt tilhørende komponenter	ML10	Luffartøy, UAV, flymotorer og utstyr til fly samt komponenter
ML3	Ammunisjon og tennmekanismer	ML11	Elektronisk utstyr som ikke er spesifisert i andre ML kategorier
ML4	Bomber, torpedoer, raketter, missiler og eksplosive midler samt tilhørende komponenter	ML12	Våpensystemer med kinetisk energi
ML5	Ildledningsutstyr og tilhørende varslingsystemer og komponenter	ML13	Ballistisk beskyttelse eller beskyttelsesutstyr og komponenter
ML6	Kjøretøy og komponenter	ML14	Militært treningsutstyr, simulatorer for våpenbruk og komponenter
ML7	Kjemisk eller biologisk giftige midler, radioaktive materialer samt utstyr og utgangsstoffer	ML15	Billed-/videoutstyr og deres motmidler og komponenter
ML8	Energetiske materialer samt utgangsstoffer	ML16	Halvfabrikata komponenter for utstyr i andre ML kategorier
		ML17	Diverse utstyr og materialer
		ML 18	Produksjonsutstyr og komponenter
		ML19	Energivåpen
		ML20	Superledende utstyr
		ML21	Programvare
		ML22	Teknologi

Vedlegg 2

Vareliste II – Flerbruksvarer

Utenriksdepartementets vareliste II – flerbruksvarer. Listen i sin helhet finnes på www.eksportkontroll.no

- Kategori 0 Nuclear materials, facilities and equipment
  - Kategori 1 Special materials and related equipment
  - Kategori 2 Materials processing
  - Kategori 3 Electronics
  - Kategori 4 Computers
  - Kategori 5 Telecommunications and information security
  - Kategori 6 Sensors and lasers
  - Kategori 7 Navigation and avionics
  - Kategori 8 Marine
  - Kategori 9 Aerospace and propulsion
-

Vedlegg 3

Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. [eksportkontrollen]

Dato	
Departement	Utenriksdepartementet
Sist endret	LOV-2016-05-27-14 fra 01.01.2017
Ikrafttredelse	18.12.1987
Korttittel	Eksportkontrollen – ekspktrl

Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. [eksportkontrollen]

Lovens tittel endret ved lov 22 juni 1990 nr. 35.

§ 1. Kongen kan bestemme at varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militært bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer og teknologi som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger, jf. straffeloven § 131, ikke må utføres fra norsk tollområde uten særskilt tillatelse. Det kan også settes forbud mot at det uten særskilt tillatelse ytes tjenester som nevnt i første punktum. Det kan settes vilkår for tillatelsene.

Kongen kan likeså sette forbud mot at personer som har bopel eller oppholdssted i Norge og norske selskaper, stiftelser og sammenslutninger uten særskilt tillatelse driver handel med, formidler eller på annen måte bistår ved salg av våpen og militært materiell fra et fremmed land til et annet. Tilsvarende gjelder for strategiske varer og teknologi som er nærmere angitt i forskrift.

Kongen gir nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av loven.

Endret ved lover 22 juni 1990 nr. 35, 17 juni 2005 nr. 56 (ikr. 1 juli 2005 iflg. res. 17 juni 2005 nr. 632), 19 juni 2015 nr. 65 (ikr. 1 okt 2015).

§ 2. Enhver plikter å gi departementet den bistand og de opplysninger som kreves for å kontrollere at bestemmelsene i loven eller i forskriftene gitt i medhold av den blir fulgt.

Til dette formål kan departementet foreta inspeksjon og kreve innsyn i registrerte regn-

skapsopplysninger, regnskapsmateriale, forretningspapirer og andre dokumenter som kan ha betydning. Departementet kan foreta kontrollen selv eller la oppnevnte sakkyndige gjøre det. I forbindelse med kontrollen skal departementet få tilgang til kontor- og bedriftslokaler og nødvendig hjelp og rettledning. Klage etter forvaltningslovens §§ 14 og 15 har ikke oppsettende virkning med mindre underinstansen eller klageinstansen fastsetter det.

Pliktene etter første og annet ledd gjelder uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Med de unntak som følger av bestemmelsene foran, har enhver taushetsplikt om det de får kunnskap om etter denne lov. Taushetsplikten er likevel ikke til hinder for

1. at opplysningen brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a. kan de brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll,
2. at opplysningene er tilgjengelige for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, bl.a. til bruk av veiledning i andre saker,
3. at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om et foretaks forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet når det er nødvendig for å fremme avgiverorganets oppgaver etter denne lov,
4. at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne omsyn eller

forfølgning av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver,

5. at forvaltningsorganet gir et annet forvaltningsorgan opplysninger (samordning) som forutsatt i lov om Oppgaveregisteret.

Departementet kan videre bestemme at offentlige organer som har med fastsettingen av formues- og inntektsskatt og kontrollen med merverdiavgiften å gjøre, skal få adgang til å gjøre seg kjent med de opplysninger som er gitt etter denne lov.

Forvaltningslovens §§ 13 til 13 e gjelder ikke.

Endret ved lover 6 juni 1997 nr. 35 (ikr. 1 nov 1997), 17 juli 1998 nr. 56 (ikr. 1 jan 1999), 27 mai 2016 nr. 14 (ikr. 1 jan 2017 iflg. res. 27 mai 2016 nr. 531).

§ 3. Departementet kan kreve beslag i regnskapsmateriale m.v. som nevnt i § 2 annet ledd. Er det grunn til å tro at det finnes slikt materiale, og gir forholdene ellers grunn til det, kan departementet kreve ransaking av kontorlokale og alle andre steder som ikke er privat hjem.

Krav om ransaking eller beslag skal rettes til politiet. Om den videre behandling av kravet gjelder reglene i straffeprosessloven så langt de passer. Den kravet rettes mot skal ha partsrettigheter etter straffeprosessloven og i den grad det er nødvendig for virksomheten, tilgang til det beslaglagte. Han blir likevel ikke av den grunn å regne som siktet for en straffbar handling. Straffeprosesslovens § 204 gjelder tilsvarende. Retten avgjør uten hensyn til § 212 første ledd i straffeprosessloven hvilke dokumenter mm. som retten skal se igjennom.

Endret ved lov 17 juli 1998 nr. 56 (ikr. 1 jan 1999).

§ 4. Når departementet krever ransaking eller beslag for å få opplysninger om et forhold som vedkommende er siktet eller tiltalt for, skal kravet behandles i særskilt sak etter reglene i § 3 annet ledd. Det samme gjelder når departementet krever å få se dokumenter mm. som ligger hos retten eller påtalemyndigheten uten at det er avgjort om de kan brukes i straffesaken. Hvis retten godtar kravet fra departementet, kan den sette som vilkår at opplysningene ikke skal benyttes i forbindelse med etterforskningen i straffesaken før det er endelig avgjort om påtalemyndigheten kan benytte dem i denne saken. Får påtalemyndigheten ikke medhold i sitt krav, kan departementet ikke gi opplysningene eller dokumentene videre til påtalemyndigheten med mindre det er lovlig etter de regler som ellers gjelder deres taushetsplikt ved straffbare handlinger.

§ 5. Dersom forholdet ikke rammes av strengere straffebud, straffes med bøter eller med fengsel inntil fem år eller med begge deler den som:

1. utfører varer, teknologi eller tjenester i strid med denne lov eller forskrift som er gitt i medhold av den, eller
2. overtrer noe vilkår som er satt i medhold av denne lov, eller
3. muntlig eller skriftlig gir uriktige opplysninger om forhold som er av betydning for adgangen til å utføre varer, teknologi eller tjenester når det skjer
  - a. i erklæring avgitt til bruk for offentlig myndighet eller noen som handler på vegne av offentlig myndighet, i anledning av utførsel eller søknad om tillatelse til utførsel,
  - b. i erklæring som skal sette en annen i stand til å gi slik erklæring som er nevnt under punkt a, eller
4. på annen måte overtrer bestemmelser som er gitt i eller i medhold av denne lov.

Uaktsom overtredelse som nevnt i første ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil to år.

Endret ved lov 19 juni 2015 nr. 65 (ikr. 1 okt 2015).

§ 6. (Opphevet ved lov 20 juli 1991 nr. 66.)

§ 7. Departementet kan pålegge et foretak eller en person som ikke oppfyller sin opplysningsplikt etter § 2 en daglig, løpende mulkt, inntil opplysningsplikten er oppfylt.

Tvangsmulktens størrelse fastsettes under hensyn til hvor viktig det er at pålegget blir gjennomført.

Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen gir nærmere forskrifter om fastsettelse, beregning og ettergivelse av tvangsmulkt.

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

§ 8. Loven trer i kraft straks. Forskrifter om kontroll av strategisk eksport gitt i medhold av Mellombels lov av 13. desember 1946 nr. 30 om utførsleforbud gjelder inntil videre.

Loven kommer ikke til anvendelse på tillatelser som er gitt før loven trer i kraft. Tjenesteytinger og meddelelse av teknologi mv. etter lovens ikrafttrede krever likevel tillatelse etter denne lov selv om de knytter seg til tidligere gitte tillatelser.

Vedlegg 4

Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester

Dato	FOR-2013-06-19-718
Departement	Utenriksdepartementet
Avd/dir	Avd. for sikkerhetspolitikk og nordområdene
Publisert	I 2013 hefte 9
Ikrafttredelse	19.06.2013
Sist endret	FOR-2020-05-11-994
Endrer	FOR-1989-01-10-51
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1987-12-18-93-§1, FOR-1987-12-18-967
Kunngjort	25.06.2013 kl. 15.30
Rettet	24.09.2013 (EØS-henvisninger og § 2)
Korttittel	Forskrift om eksport av forsvarsmateriell mv.

Innholdsfortegnelse

- Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester
- Innholdsfortegnelse
- Kap. 1. Innledende bestemmelser
- Kap. 2. Lisens
- Kap. 3. Eksport av forsvarsrelaterte varer til mottakere i EØS
- Kap. 4. Sertifisering av norske foretak som mottakere i EØS
- Kap. 5. Registrering, rapportering og oppfølging
- Kap. 6. Generelle bestemmelser
- Kap. 7. Sluttbestemmelser
- Vedlegg I Liste I – forsvarsrelaterte varer (2019)
- Vedlegg II Liste II – flerbruksvarer (2019)

Hjemmel: Fastsatt av Utenriksdepartementet 19. juni 2013 med hjemmel i lov 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 1, jf. delegeringsvedtak 18. desember 1987 nr. 967.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XIX nr. 3q (direktiv 2009/43/EF som endret ved direktiv 2019/514/EU), nr. 18 (rekommendasjon (EU) 2018/2050) og nr. 19 (rekommendasjon (EU) 2018/2051) og nr. 20 (rekommendasjon (EU) 2018/2052).

Endringer: Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 9 sep 2014 nr. 1163, 13 feb 2015 nr. 124, 12 jan 2016 nr. 32, 21 des 2016 nr. 1831, 6 juni 2017 nr. 740, 26 jan 2018 nr. 136, 9 april 2019 nr. 494, 9 april 2019 nr. 622, 11 mai 2020 nr. 994.

Rettelser: 24.09.2013 (EØS-henvisninger og § 2).

Kap. 1. Innledende bestemmelser*§ 1. Hva forskriften omfatter*

Forskriften gjelder eksport av nærmere angitte varer, teknologi, herunder immaterielle ytelser, tekniske datapakker eller produksjonsrettigheter for varer, samt visse tjenester.

Særlige bestemmelser gjelder for eksport av angitte ytelser fra en leverandør i en EØS-stat til en mottaker i en annen EØS-stat når det uttrykkelig fremgår av denne forskrift.

§ 2. Definisjoner

(1) Med *forsvarsrelaterte varer* menes de produkter som til enhver tid er oppført på liste I som utgjør vedlegg I til denne forskrift.

(2) Med *flerbruksvarer* menes de produkter som til enhver tid er oppført på liste II som utgjør vedlegg II til denne forskrift.

(3) Med *eksport* menes enhver utførsel fra norsk tollområde av varer, tjenester og teknologi som omfattes av denne forskrift.

(4) Med *overføring* menes eksport av forsvarsrelaterte varer fra en leverandør eller tollager i en EØS-stat til en mottaker i en annen EØS-stat.

(5) Med *leverandør* menes enhver juridisk eller fysisk person som er rettslig ansvarlig for eksport av ytelser etter denne forskrift.

(6) Med *mottaker* menes enhver juridisk eller fysisk person som er rettslig ansvarlig for mottak av ytelser etter denne forskrift.

(7) Med *lisens* menes tillatelse fra Utenriksdepartementet til å eksportere nærmere angitte ytelser til en juridisk eller fysisk person.

(8) Med *overføringslisens* menes tillatelse fra nasjonale myndigheter i en EØS-stat, som gir leverandøren rett til å overføre forsvarsrelaterte varer til en mottaker i annen EØS-stat.

(9) Med *transitt* menes transport av varer over norsk tollområde uten omlasting, når avsender og mottaker befinner seg utenfor norsk tollområde.

Kap. 2. Lisens

§ 3. Lisensplikt

Eksport av visse varer, nærmere angitt teknologi, herunder immaterielle ytelser, tekniske data-pakker eller produksjonsrettigheter for varer eller visse tjenester krever lisens fra Utenriksdepartementet om ikke annet følger av denne forskrift. Departementet avgjør i tvilstilfeller om en yttelse er lisenspliktig eller ikke. Lisensplikten gjelder også ved eksport av varer fra tollager.

§ 4. Lisensplikt etter varelistene

Eksport av varer og teknologi oppført på liste I og liste II som utgjør vedlegg til denne forskrift, krever lisens fra Utenriksdepartementet. Lisensplikten knyttet til liste I gjelder også for materiell som har vært særlig konstruert eller modifisert for militært formål, uavhengig av nåværende tilstand.

0 Endret ved forskrift 9 sep 2014 nr. 1163.

§ 5. Lisensplikt for tjenester

Tjenester knyttet til varer og teknologi oppført på liste I og II samt tjenester for øvrig som kan tjene til å utvikle et lands militære evne, som ytes i utlandet eller her i landet for bruk i utlandet, krever lisens fra Utenriksdepartementet.

§ 6. Lisensplikt for handel og formidling

Handel, formidling eller annen bistand ved salg av varer og teknologi som omfattes av liste I fra et fremmed land til et annet, krever lisens fra Utenriksdepartementet. Tilsvarende gjelder ved formidling av varer oppført i liste II samt tilhørende teknologi og tjenesteytelse der det er kjent eller grunn til å forstå at varen, teknologien eller tjenesten er eller kan være ment, helt eller delvis, for bruk i forbindelse med utvikling, produksjon, håndtering, drift, vedlikehold, lagring, deteksjon, identifikasjon eller spredning av kjemiske, biologiske eller kjernefysiske våpen eller andre kjernefysiske sprenglegemer, og i forbindelse med utvikling, produksjon, vedlikehold eller lagring av missiler som kan levere slike våpen.

§ 7. Lisensplikt for øvrige varer, teknologi og tjenester

I tillegg til liste I og II er eksport av følgende varer, teknologi og tjenester lisenspliktige:

- a) enhver vare, teknologi og tjenesteytelse der eksportøren er kjent med eller har grunn til å forstå at varen, teknologien eller tjenesten er eller kan være ment, helt eller delvis, for bruk i forbindelse med utvikling, produksjon, håndtering, drift, vedlikehold, lagring, deteksjon, identifikasjon eller spredning av kjemiske, biologiske eller kjernefysiske våpen eller andre kjernefysiske sprenglementer. Tilsvarende regler gjelder for eksport av enhver vare, teknologi eller tjeneste som kan benyttes til utvikling, produksjon, vedlikehold eller lagring av missiler som kan levere slike våpen,
- b) enhver vare, teknologi eller tjeneste til militær bruk til områder som er underlagt våpenembargo vedtatt av FNs sikkerhetsråd med hjemmel i FN-paktens kapittel VII eller andre tiltaksregimer Norge har sluttet seg til,
- c) enhver vare, teknologi og tjeneste til militær bruk til områder hvor det er krig, krig truer eller til land hvor det er borgerkrig.
- d) enhver vare, teknologi og tjeneste som direkte kan tjene til å utvikle en stats militære evne på en måte som ikke er forenlig med vesentlige norske sikkerhets- og forsvarsinteresser.

§ 8. Unntak fra lisensplikt

Lisensplikten i § 3, jf. § 4 – § 7, gjelder ikke for:

- a) varer oppført på Liste II i utenlandsk eie og som returneres til utlandet etter å ha vært midlertidig innført til Norge i forbindelse med utstilling og demonstrasjon,
- b) redningsutstyr og oljevernutstyr som utføres i forbindelse med hjelpeaksjoner,
- c) skytevåpen, våpendeler og ammunisjon som utføres i henhold til våpenloven, jf. forskrift 25. juni 2009 nr. 904 om skytevåpen, våpendeler og ammunisjon, femte del,
- d) varer som utføres til den europeiske romorganisasjonen ESA, eller en representant for denne, og som er strengt nødvendig for organisasjonens offisielle virksomhet. Unntaket gjelder bare for leveranser til ESAs medlemsland,
- e) varer oppført på liste II som utelukkende er i transitt gjennom norsk tollområde, når avsender og mottaker befinner seg utenfor norsk tollområde. Det samme gjelder varer oppført på liste I dersom både avsender og mottaker befinner seg innenfor EØS,
- f) varer, teknologi og tjenester til bruk på norsk kontinentalsokkel,
- g) varer, teknologi og tjenester til bruk om bord på norskeide skip under norsk flagg og norskeide luftfartøyer, i utenriksfart,
- h) forsvarsrelaterte varer og flerbruksvarer som eies eller disponeres av norsk forsvars- eller politimyndighet når varene skal benyttes av norske styrker i utlandet. Unntaket gjelder også for slike varer når de inngår i flernasjonal logistikkstøtte som nevnte myndigheter har inngått avtale om, eller som sendes ut for reparasjon, vedlikehold, oppdatering eller lignende, med retur til Norge. Forsvars- og politimyndighetene skal hvert år, innen 15. februar, sende rapport til Utenriksdepartementet om all utførsel av forsvarsrelaterte varer som nevnt ovenfor i det foregående kalenderår,
- i) forsvarsrelaterte varer og flerbruksvarer som eies eller disponeres av et NATO-lands eller en EØS-stats forsvars- eller politimyndighet som er lagret i Norge eller som returneres til utlandet etter å ha vært midlertidig innført til Norge i forbindelse med oppdrag, øvelse eller trening.

0 Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 11 mai 2020 nr. 994.

Kap 3. Eksport av forsvarsrelaterte varer til mottakere i EØS

§ 9. Overføringslisens

Overføring av forsvarsrelaterte varer til mottakere i EØS kan kun skje på grunnlag av en generell overføringslisens, en global overføringslisens eller en individuell overføringslisens utferdiget av Utenriksdepartementet. Reglene om overføringslisenser gjelder kun forsvarsrelaterte varer oppført på liste I som utgjør vedlegg til denne forskrift.

§ 10. Generell overføringslisens

Generelle overføringslisenser for forsvarsrelaterte varer kunngjøres av Utenriksdepartementet. Lisensene kan benyttes av leverandører i Norge etter forutgående registrering hos Utenriksdepartementet. Generelle overføringslisenser gjelder bestemte varekategorier, til en kategori eller kategorier av mottakere i EØS og det kan settes særlige vilkår for lisensene.

Generelle overføringslisenser kan benyttes dersom:

- a) mottakeren inngår i en EØS-stats væpnede styrker eller en offentlig oppdragsgiver på forsvarsområdet som foretar innkjøp som utelukkende skal brukes av en EØS-stats væpnede styrker eller,
- b) mottakeren er et foretak som er sertifisert i samsvar med § 13 eller,
- c) overføringen gjøres med sikte på demonstrasjon, evaluering eller utstilling eller,
- d) overføringen gjøres med sikte på vedlikehold eller reparasjon, dersom mottakeren er den opprinnelige leverandøren av de forsvarsrelaterte varene.

Slike lisenser kan for tilfellene c) og d) også benyttes ved retur fra Norge av forsvarsrelaterte varer mottatt ved tilsvarende lisens fra en annen EØS-stat.

0 Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 11 mai 2020 nr. 994.

§ 11. Global overføringslisens

Ved overføring av forsvarsrelaterte varer som ikke omfattes av en generell overføringslisens, kan Utenriksdepartementet, etter skriftlig søknad fra leverandør i Norge, utferdige en global overføringslisens. Lisensene gis for en periode på tre år med mulighet for forlengelse. Globale overføringslisenser gjelder bestemte forsvarsrelaterte

varer eller kategorier av varer til mottakere eller kategori av mottakere i en eller flere EØS-stater. Det kan settes særlige vilkår for lisensene.

§ 12. Individuell overføringslisens

Ved overføring av forsvarsrelaterte varer som ikke omfattes av en generell overføringslisens og en global overføringslisens ikke kan innvilges, kan Utenriksdepartementet, etter skriftlig søknad fra leverandør i Norge, utferdige en individuell overføringslisens. Lisensen gjelder en spesifisert mengde forsvarsrelaterte varer til en mottaker i en EØS-stat i en eller flere sendinger.

En individuell overføringslisens skal benyttes dersom:

- a) søknaden om overføringslisens er begrenset til en overføring,
- b) det er nødvendig for å beskytte Norges grunnleggende sikkerhetsinteresser, eller av hensyn til den offentlige orden,
- c) det er nødvendig for å overholde Norges internasjonale forpliktelser, eller
- d) det er tungtveiende grunner til å tro at leverandøren ikke vil være i stand til å oppfylle vilkårene for å få en global overføringslisens.

Kap. 4. Sertifisering av norske foretak som mottakere i EØS

§ 13. Sertifisering av foretak i Norge

Utenriksdepartementet kan, etter skriftlig søknad, sertifisere foretak etablert i Norge for mottak av forsvarsrelaterte varer under generelle overføringslisenser kunngjort av andre EØS-stater.

Utenriksdepartementet skal gjennom sertifiseringen vurdere det mottakende foretaks pålitelighet, særlig med hensyn til foretakets evne til å overholde eksportbegrensningene for forsvarsrelaterte produkter mottatt i henhold til en generell overføringslisens fra en annen EØS-stat. Ved vurderingen vil det særlig legges vekt på følgende kriterier:

- a) dokumentert erfaring fra forsvarsvirksomhet, der det særlig tas hensyn til foretakets historikk med hensyn til overholdelse av eksportrestriksjoner, eventuelle rettsavgjørelser i denne forbindelse, eventuelle tillatelser til å produsere eller markedsføre forsvarsrelaterte varer, og hvorvidt foretaket har erfarent lederpersonale,
- b) relevant industriell virksomhet i forbindelse med forsvarsrelaterte varer i EØS, særlig evne til system-/delsystemintegrasjon,

- c) særskilt utpeking av en overordnet leder som skal være personlig ansvarlig for overføringer og eksport,
- d) en skriftlig erklæring fra foretaket, undertegnet av den overordnede lederen nevnt i bokstav c), om at foretaket vil iverksette alle nødvendige tiltak for å overholde og håndheve alle særlige vilkår knyttet til sluttbruk og eksport av hver bestanddel eller hver vare det har mottatt,
- e) en skriftlig erklæring fra foretaket, undertegnet av den overordnede lederen nevnt i bokstav c), om at det med behørig aktsomhet, som svar på anmodninger og forespørsler fra Utenriksdepartementet, vil fremskaffe detaljerte opplysninger om sluttbrukere eller sluttbruk av alle eksporterte varer som er overført eller mottatt i henhold til en overføringslisens fra en annen EØS-stat,
- f) en beskrivelse, kontrassegnert av den overordnede lederen nevnt i bokstav c), av det interne programmet for sikring av samsvar med kravene eller av foretakets ledelsessystem for overføring eller eksport. I den nevnte beskrivelsen skal det gis nærmere opplysninger om de organisasjonsmessige, menneskelige og tekniske ressursene ledelsen rår over i forbindelse med overføringer og eksport, ansvarskjeden i foretaket, internkontrollrutiner, holdningsskapende tiltak og opplæring av personalet, fysiske og tekniske sikkerhetsordninger, journalføring og sporbarhet av overføringer og eksport.

0 Endret ved forskrift 30 juni 2014 nr. 898.

§ 14. Utstedelse av sertifikat

Utenriksdepartementet utsteder et sertifikat til godkjente mottakende foretak i Norge. Sertifikatet skal inneholde informasjon om utstedende myndighet, foretakets navn og adresse, gyldighetstid samt en erklæring om at foretaket oppfyller kravene til sertifisering. Sertifikatet kan også inneholde vilkår knyttet til innhenting av informasjon som er nødvendig for kontroll av om kriteriene i § 13, 2. ledd er oppfylt samt suspensjon eller tilbakekalling av sertifikatet.

Sertifikatets gyldighetstid fastsettes av Utenriksdepartementet, men kan ikke overstige fem år.

Sertifiserte foretak i Norge vil bli meldt inn til EUs sentrale register og som publiseres på EU-kommisjonens hjemmeside.

§ 15. Kontroll med sertifiserte foretak

Utenriksdepartementet vil minst hvert tredje år kontrollere at mottakende foretak oppfyller kravene for sertifisering, jf. § 13, 2. ledd, samt eventuelle vilkår fastsatt i sertifikatet, jf. § 14. Dersom det sertifiserte foretaket ikke lenger oppfyller kravene vil Utenriksdepartementet pålegge foretaket å iverksette tiltak for å sikre oppfyllelse av samtlige krav og vilkår. Utenriksdepartementet kan også suspendere eller tilbakekalle sertifiseringen.

Kap 5. Registrering, rapportering og oppfølging

§ 16. Registrering

Leverandøren skal føre et detaljert og fullstendig register over eksport av forsvarsrelaterte varer oppført på liste I som utgjør vedlegg til denne forskrift. Registeret skal inneholde dokumenter med følgende opplysninger:

- a) en beskrivelse av varen og dens referanse til liste I,
- b) mengde og verdi,
- c) overføringsdatoer,
- d) leverandørens og mottakerens navn og adresse,
- e) dersom det er kjent eller påkrevet etter § 24, sluttbruken og sluttbrukeren av varen,
- f) dokumentasjon på at opplysninger vedrørende eksportbegrensninger er oversendt mottakeren,
- g) tolldeklarasjon med ekspedisjons- og løpenummer.

§ 17. Rapportering

Leverandøren skal rapportere til Utenriksdepartementet kvartalsvis, på fastsatt skjema, om all eksport og overføring av forsvarsrelaterte varer oppført på liste I.

§ 18. Arkivering

Leverandøren skal oppbevare registre og lisenser i minst ti år fra utløpet av det kalenderåret eksporten fant sted. Utenriksdepartementet kan pålegge leverandøren å fremvise denne dokumentasjonen for kontroll.

§ 19. Informasjon om vilkår

Leverandøren skal informere mottakerne om vilkår for lisensen, herunder begrensninger i forbindelse med sluttbruk eller re-eksport.

§ 20. Oppfølging av eksport

Leverandøren skal påse at forsvarsrelaterte varer, flerbruksvarer, teknologi eller tjenester som overføres eller eksporteres, er i samsvar med innvilget lisens, går til fastsatt bestemmelsessted, ikke fravikker godkjent beskrivelse eller kvantum angitt i lisensen, samt at eksporten skjer innen den gyldighetstid og på de særlige vilkår som er fastsatt i lisensen.

§ 21. Kontroll ved eksport

Leverandøren skal ved eksport av lisenspliktige varer og teknologi legge frem gyldig lisens for tollmyndigheten senest ved fremleggelse av tolldeklarasjon.

Kap 6. Generelle bestemmelser

§ 22. Lisenssøknad

Lisenssøknad skal fremmes skriftlig og på fastsatt skjema undertegnet av den som har fullmakt til å handle på leverandørens vegne. For overføringslisenser gjelder også særskilte regler i kap. 3.

Leverandøren skal legge frem alle opplysninger og dokumentasjon som Utenriksdepartementet finner nødvendig for behandling av søknaden.

At bindende avtaler er inngått eller at betaling er mottatt vil ikke kunne legges til grunn for innvilgelse av tillatelse til utførsel. Ved avtaler om eksport av lisenspliktige varer bør det alltid tas forbehold om at søknad om lisens innvilges.

0 Endret ved forskrift 6 juni 2017 nr. 740.

§ 23. Vilkår for innvilgelse av lisens

Utenriksdepartementet kan sette vilkår i tråd med formålet til lov 18. desember 1987 nr. 93 for innvilgelse av lisens i medhold av denne forskrift.

§ 24. Sluttbrukererklæring

Utenriksdepartementet kan kreve at leverandøren fremlegger en sluttbrukererklæring.

§ 25. Tilbakekalling av lisens

Lisens gitt i medhold av denne forskrift kan tilbakekalles, suspenderes eller begrenses dersom leverandøren misbruker lisensen eller misligholder vilkårene i denne. Det samme gjelder dersom leverandøren handler i strid med bestemmelser gitt i denne forskrift. Lisens kan også tilbake-

kalles, suspenderes eller begrenses dersom det fremkommer nye opplysninger eller de politiske eller faktiske forhold i mottakerstaten eller området endres, og dette vesentlig endrer grunnlaget for lisensen. For øvrig gjelder de alminnelige regler om omgjøring av enkeltvedtak.

§ 26. Endring, forlengelse og overdragelse av lisens

Leverandøren må søke Utenriksdepartementet om endring eller forlengelse av innvilgede lisenser samt for å overdra slike til andre.

§ 27. Retur av lisens

Lisenser som ikke er benyttet eller ikke kan benyttes som forutsatt, returneres til Utenriksdepartementet med en redegjørelse for årsaken. Det samme gjelder om en innvilget lisens har gått tapt.

Kap 7. Sluttbestemmelser

§ 28. Ikrafttreden

Forskriften trer i kraft straks. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 10. januar 1989 nr. 51 til gjennomføring av utførselsreguleringen for strategiske varer, tjenester og teknologi.

Vedlegg I

Liste I – forsvarsrelaterte varer (2019)

0 Endret ved forskrifter 30 juni 2014 nr. 898, 13 feb 2015 nr. 124, 21 des 2016 nr. 1831, 6 juni 2017 nr. 740, 26 jan 2018 nr. 136, 9 april 2019 nr. 494, 9 april 2019 nr. 622, 11 mai 2020 nr. 994.

Vedlegg II

Liste II – flerbruksvarer (2019)

0 Endret ved forskrifter 13 feb 2015 nr. 124, 12 jan 2016 nr. 32, 21 des 2016 nr. 1831, 26 jan 2018 nr. 136, 9 april 2019 nr. 494, 11 mai 2020 nr. 994.

Vedlegg 5

Retningslinjer for Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell, samt teknologi og tjenester for militære formål av 28. februar 1992¹

1.1 Anvendelsesområde

Disse retningslinjene gjelder Utenriksdepartementets behandling av søknader om eksport av forsvarsrelaterte varer, materiell som har vært særlig konstruert eller modifisert for militært formål, samt teknologi og tjenester for militære formål, jf. lov av 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. (eksportkontrollloven) og forskrift av 19. juni 2013 nr 718 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester (eksportkontrollforskriften). Retningslinjene kan også anvendes ved eksport av flerbruksvarer samt tilhørende teknologi og tjenester til militær sluttbruk. Retningslinjene gjelder ikke for leveranser av ubetydelig omfang og som ikke er for militær bruk eller for politibruk.

1.2 Formål

Formålet med retningslinjene er å utdype prosedyrene for og de kriterier som vektlegges ved Utenriksdepartementets behandling av søknader som beskrevet i punkt 1.1.

1.3 Adgang til fravikelse

Departementet kan fravike retningslinjene i enkeltsaker der særlige hensyn gjør seg gjeldene.

2. Overordnede prinsipper og vurderingskriterier

2.1 Grunnlag for vurderingen

Utgangspunktet for vurderingen av søknader som beskrevet i 1.1 er Regjeringens erklæring av

11. mars 1959 og Stortingets vedtak av samme dato sammenholdt med Stortingets enstemmige presisering i 1997, jf. 2.2. Regjeringen anser Stortingets vedtak som et bindende pålegg, og eksportreguleringen skal sikre at det blir fulgt.

EUs felles holdning om våpeneksport (2008/944/CSFP) artikkel 2 og FN-avtalen om handel med konvensjonelle våpen (ATT) av 3. april 2013 artikkel 6 og 7, jf. vedlegg A og B, danner også grunnlag for vurdering av slike søknader.

2.2 Regjeringens erklæring, Stortingets vedtak og Stortingets presisering

a) Regjeringens erklæring av 1959

Det skal ved avgjørelsen legges vekt på de utenriks- og innenrikspolitiske vurderinger, og hovedsynspunktet bør være at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig.

b) Stortingets vedtak av 1959

Stortinget tar til etterretning den erklæring Statsministeren på vegne av Regjeringen har lagt frem. Stortinget vil sterkt understreke at eksport av våpen og ammunisjon fra Norge bare må skje etter en omhyggelig vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område. Denne vurdering må etter Stortingets mening være avgjørende for om eksport skal finne sted.

c) Stortingets presisering av 1997

Utenriksdepartementets vurdering av disse forholdene omfatter en vurdering av en rekke politiske spørsmål, herunder spørsmål knyttet til demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

¹ Sist revidert 5. november 2014 Pkt. 2.3 bokstav b) oppdatert 6. mai 2019

2.3 Særlige avslagsgrunnlag

I tillegg til prinsippene som følger av Regjeringens erklæring og Stortingets vedtak, skal søknader som beskrevet i 1.1 avslås med grunnlag i vedlegg A (Kriterium 1–4) og vedlegg B (artikkel 6–7) dersom:

- a) dette er uforenlig med Norges internasjonale forpliktelser (jf K1, og ATT artikkel 6),
- b) det åpenbart er fare for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres kan bli brukt til intern undertrykking, til å krenke grunnleggende menneskerettigheter eller til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett (jf. K2, og ATT artikkel 7),
- c) eksport vil kunne fremprovosere eller forlenge væpnede konflikter eller forverre eksisterende motsetninger eller konflikter i den endelige bestemmelsesstaten (jf K3),
- d) det er åpenbar fare for at den påtenkte mottakeren vil bruke den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, til å angripe en annen stat eller tvinge gjennom territorialkrav med makt (jf K4),
- e) det foreligger kunnskap om at det militære utstyret vil kunne bli brukt til å begå folkmord, forbrytelser mot menneskeheten eller krigsforbrytelser (jf ATT artikkel 6),
- f) det er overveiende sannsynlig at det militære utstyret vil innebære brudd på internasjonale regler om terrorisme og regler om transnasjonal organisert kriminalitet (jf ATT artikkel 7).

2.4 Særlige vurderingskriterier

I tillegg til prinsippene som følger av Regjeringens erklæring og Stortingets vedtak, skal det ved vurdering av søknader som beskrevet i 1.1 med grunnlag i vedlegg A (Kriterium 5–8) og vedlegg B (artikkel 7) særlig tas hensyn til:

- g) den nasjonale sikkerheten i Norge, allierte og vennligsinnede land (jf K5),
- h) kjøperlandets atferd overfor verdenssamfunnet, særlig med hensyn til landets holdning til terrorisme, hvilke allianser det har inngått, og respekten for folkeretten (jf K6),
- i) risiko for at den militære teknologien eller det militære utstyret skal bli ulovlig omsatt i kjøperlandet eller reeksportert på ugunstige vilkår (jf K7),
- j) forenligheten mellom eksporten av militær teknologi og militært utstyr og mottaker-

landets økonomiske og tekniske evne, samtidig som det tas hensyn til at det er ønskelig at stater kan dekke sine legitime sikkerhets- og forsvarsbehov med minst mulig innsats av menneskelige og økonomiske ressurser til våpen (jf K8),

- k) risikoen for at våpeneksporten kan bli brukt til å gjennomføre alvorlig kjønnsbasert vold eller vold mot kvinner og barn (jf ATT artikkel 7).

3. Varekategorier og landgrupper

3.1 Varekategorier

Ved behandling av søknader benyttes følgende varekategorier:

a) Varekategori A:

Kategorien omfatter våpen, ammunisjon og visse typer militært materiell. I tillegg omfattes annet materiell med strategisk kapasitet som vesentlig kan påvirke de militære styrkeforhold ut over nærområdet.

b) Varekategori B:

Kategorien omfatter øvrige forsvarsrelaterte varer som ikke har egenskaper eller bruksområder som definert for varekategori A.

3.2 Landgrupper

Ved behandling av søknader benyttes følgende landgrupper:

- a) *Landgruppe 1* består av de nordiske land og NATOs medlemsland, samt enkelte særskilt nærstående land.
- b) *Landgruppe 2* består av andre land enn de som omfattes av gruppe 1 og som er godkjent etter regjeringsbehandling som mottakere av varer i kategori A.
- c) *Landgruppe 3* består av land utenfor gruppe 1 og 2 og som Norge ikke selger våpen og ammunisjon som definert som varekategori A til, men som etter vurdering kan motta annet materiell som definert som varekategori B.
- d) *Landgruppe 4* er land som Norge ikke selger A- eller B-materiell til fordi de befinner seg i et område hvor det er krig eller krig truer, land hvor det er borgerkrig eller land hvor en omhyggelig vurdering av de uten- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område tilsier at eksport av våpen og militært materiell ikke bør finne sted, eller land som er omfattet av bindende sanksjoner vedtatt av FNs Sikkerhetsråd eller andre tiltaksregimer som Norge har sluttet seg til.

4. Eksport av varer med selvstendig funksjon

4.1 Endelig mottakerland

Ved eksport av varer med selvstendig funksjon skal søknaden alltid vurderes ut fra endelig mottakerland uavhengig av om eksport skjer direkte eller via tredjeland.

4.2 Varekategori A

Ved eksport av varer med selvstendig funksjon i varekategori A legges følgende kriterier til grunn:

- a) Eksport av varer i kategori A kan ikke finne sted til andre sluttbrukere enn statlige myndigheter. Eksport av jakt og konkurransevåpen kan likevel finne sted til myndighetsgodkjente mottakere i mottakerstaten.
- b) Eksport av varer i kategori A vil normalt tiltales når kunden er, eller opptre på vegne av, forsvarsmyndigheter i land i gruppe 1, såfremt dokumentasjon som godtgjør dette foreligger.
- c) Eksport av varer i kategori A til land utenfor gruppe 1 vil kreve regjeringsbehandling. Land som blir godkjent som mottakere av varer i kategori A etter regjeringsbehandling, utgjør gruppe 2. Innvilgelse av lisens i slike tilfeller forutsetter fremlegging av myndighetsbekreftet sluttbrukererklæring med reeksportklausul, dvs. erklæring som fastslår at reeksport ikke må finne sted uten norske myndigheters godkjenning.

4.3 Varekategori B

For eksport av varer i kategori B vil det normalt kunne tilstås lisens for land i gruppe 1, 2 og 3 såfremt tilfredsstillende dokumentasjon på sluttbruk og sluttbruker er fremlagt.

4.4 Landgruppe 4

Eksport av kategori A- og kategori B-produkter kan ikke finne sted til land i gruppe 4, med mindre særlige hensyn gjør seg gjeldende.

5. Eksport av materiell opprinnelig konstruert eller modifisert for militært formål

5.1 Materiell uten militær bruksverdi

Ved eksport av materiell opprinnelig konstruert eller modifisert for militært formål, men som vurderes å ikke lenger ha noen militær bruksverdi, kan lisens innvilges til mottakere i landgruppene 1, 2 og 3, såfremt tilfredsstillende dokumentasjon på sluttbruk og sluttbruker er fremlagt.

6. Eksport av deler (delleveranser)

6.1 Definisjon

Med delleveranser menes leveranser av varer som ikke har noen selvstendig funksjon.

6.2 Delleveranse under samarbeidsavtaler

Ved delleveranser under samarbeidsavtaler med bedrifter eller myndigheter i andre land, skal eksportlisens gis når avtalen er godkjent av norske myndigheter. Samarbeidsavtaler med land og bedrifter i landgruppe 1 bør normalt godkjennes, såfremt de norske deler, delsystemer eller komponenter samordnes med deler fra andre leveringskilder, og at det ferdige produkt ikke fremstår som norsk. Det kan i disse tilfellene avstås fra dokumentasjon for sluttbruk av det ferdige produkt.

6.3 Andre delleveranser

- a) Ved delleveranser til prosjekter som ikke er myndighetsgodkjente, og der leveransen er basert på markedstilgjengelig teknologi og kundens produktbeskrivelse, skal lisens i alminnelighet innvilges til de land som ikke tilhører gruppe 4, dersom det ferdige produkt ikke fremstår som norsk. Det kan i disse tilfellene avstås fra dokumentasjon for sluttbruk.
- b) Søknad om eksportlisens for delleveranser av annen type enn nevnt i 6.2 og 6.3 a) skal behandles på samme måte som ved eksport av sluttproduktet.

7. Eksport av teknologi, herunder bl. a. produksjonsrettigheter og tekniske data

7.1 Definisjon

Med teknologi menes her innsikt som er avgjørende for å utvikle, produsere, vedlikeholde eller bruke en vare.

7.2 Produksjonsrettigheter

Søknad om overføring av produksjonsrettigheter skal behandles med sikte på å sikre at overføringen ikke har som formål å omgå norsk eksportregulering.

7.3 Eksport av teknologi under godkjente samarbeidsavtaler

Ved eksport av teknologi som inngår i samarbeidsavtaler med bedrifter eller myndigheter i

andre land, skal lisens innvilges såfremt avtalen er godkjent av norske myndigheter.

7.4 Eksport av teknologi utenfor godkjente samarbeidsavtaler

a) Generelt

Ved behandlingen av søknader om eksport som ikke er ledd i myndighetsgodkjent samarbeid, skal det bringes på det rene hvilken kategori det ferdige produkt vil tilhøre.

b) Produksjonsrettigheter i varekategori A

Ved eksport av produksjonsrettigheter for en vare i kategori A, kan tillatelse bare gis for overføring til land i gruppene 1 og 2 og etter tilsvarende prinsipper som for øvrig gjelder for eksport av varer under denne kategorien.

Som vilkår for tillatelsen skal den norske selger av produksjonsrettighetene pålegges å innarbeide i forbehold i kontrakten om at eventuell overføring eller reeksport av produksjonsrettigheter til en tredjepart må forelegges norske myndigheter for godkjenning. Søknad om slik sublisensiering skal behandles på samme måte som overføring av produksjonsrettighetene direkte fra Norge.

c) Produksjonsrettigheter i varekategori B

For overføring av produksjonsrettigheter til varer i kategori B skal lisens normalt innvilges for land i gruppene 1, 2 og 3. Utenriksdepartementets krav til dokumentasjon og kontraktbetingelser vil i disse tilfeller bero på en konkret vurdering hvor bl. a. produktets egenskaper, produksjonslandets egen eksportpolitikk, den interne situasjonen i landet og risikoen ved eventuell eksport til uønskede mottakere, tas i betraktning.

d) Annen teknologioverføring

Ved andre typer teknologioverføringer kan det ikke oppstilles detaljerte retningslinjer. Vurderingen av eksportsøknaden vil måtte avhenge av i hvilken grad teknologioverføringen knytter seg til et produkts militære funksjon. Jo mer dette er tilfelle, dess mer skal vurderingen av en søknad basere seg på retningslinjene for eksport av ferdigproduktet i tilsvarende varekategori.

8. Tjenester

8.1 Generelt

Tjenester kan være knyttet til utvikling, produksjon, vedlikehold og bruk av et produkt, men

behøver ikke være knyttet til noe produkt for å måtte ha tillatelse etter forskriftenes §§ 3, 5 og 7. Militær planlegging vil også være omfattet.

8.2 Tjenester tilknyttet forsvarsrelaterte varer

Tjenester som er tilknyttet forsvarsrelaterte varer, og som utgjør en vesentlig forutsetning for varens utvikling, produksjon, vedlikehold eller bruk, følger de samme retningslinjer som ved eksportlisens for selve produktet.

8.3 Andre tjenester

Tjenester som ikke er konkret knyttet til en vare, men som vedrører militær planlegging, bør tiltales til land i gruppene 1 og 2 og nektes til land i gruppe 4. Innvilgelse til land i gruppe 3 må vurderes konkret med utgangspunkt i tjenestens antatte militære og mulige politiske virkning.

9. Samarbeids- og utviklingsprosjekter

9.1 Prosjekt godkjent av norske forsvarsmyndigheter

Eksport av varer, tjenester og teknologi til land Norge har samarbeidsavtaler med skal tillates dersom leveransen finner sted under et prosjekt som er godkjent av norske forsvarsmyndigheter med det hovedsiktemål å ivareta samarbeidslandenes egne forsvarsbehov. Dersom det ferdige produkt ikke fremstår som norsk, kan det reeksporteres etter samarbeidslandets eksportkontrollregler.

9.2 Produkt med flernasjonal identitet

Ved samarbeidsprosjekter som er av en slik art at det ferdige produkt fremstår med flernasjonal identitet, kan produksjonslandets eksportkontrollregler legges til grunn ved eksport til tredjeland. I forbindelse med godkjenningen av samarbeidsprosjektet skal eksportvilkårene for det ferdige produkt til tredjeland avtales mellom samarbeidslandenes myndigheter.

10. Prosedyreregler

10.1 Saksbehandlingstid

Søknader som omfattes av retningslinjene, bør være ferdigbehandlet av Utenriksdepartementet senest innen 12 uker når det gjelder kategori A-produkter og senest innen 6 uker for øvrige søknader.

10.2 Foreleggelse for Regjeringen

Dersom søknaden om eksport berører viktige forsvarsspørsmål eller materiellsamarbeid med andre land, eller næringsinteresser, skal forelegges Regjeringen på egnede måte.

10.3 Tekniske sakkyndige

Ved vurdering av tekniske sider og bruksområde for produkt, teknologi, data-pakke eller tjeneste konsulteres om nødvendig Forsvarsdepartementet ved Forsvarets forskningsinstitutt.

Vedlegg A²

Kriterium 1

Respekt for medlemsstatenes internasjonale forpliktelser, særlig sanksjoner som er vedtatt av FNs sikkerhetsråd eller av Den europeiske union, avtaler om ikkespredning og andre emner samt andre internasjonale forpliktelser

Eksportlisens skal ikke utstedes dersom dette er uforenlig med blant annet:

- medlemsstatenes internasjonale forpliktelser og deres plikt til å overholde våpenblokade innført av De forente nasjoner (FN), Den europeiske union (EU) og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE),
- medlemsstatenes forpliktelser etter avtalen om ikkespredning av kjernefysiske våpen, konvensjonen om biologiske våpen og toksin-våpen og konvensjonen om kjemiske våpen,
- medlemsstatenes forpliktelse til å avstå fra å eksportere enhver form for antipersonell-miner.
- medlemsstatenes forpliktelser innenfor rammen av Australiagruppen, kontrollregimet for rakettvåpenteknologi, Zangger-komiteen, gruppen av leverandører av kjernefysisk materiale, Wassenaarsamarbeidet og Haag-atferdskodeksen mot spredning av ballistiske raketter (HCOC).

Kriterium 2

Respekt for menneskerettighetene og internasjonal humanitærrett i den endelige bestemmelsesstaten

Medlemsstatene skal vurdere mottakerstatens holdninger til relevante prinsipper som er nedfelt i internasjonale menneskerettsinstrumenter, og skal deretter:

- avstå fra å utstede eksportlisens når det åpenbart er fare for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan bli brukt til intern undertrykking,
- i hvert enkelt tilfelle utøve særlig forsiktighet og ta hensyn til hvilken type militær teknologi eller militært utstyr det gjelder, når de utsteder lisens til land der kompetente organer i FN, Europarådet eller EU har konstatert alvorlige brudd på menneskerettighetene.

Teknologi eller utstyr som kan brukes til intern undertrykking, skal i denne forbindelse omfatte blant annet slik teknologi eller slikt utstyr, eller tilsvarende teknologi eller utstyr, som det er godtgjort at den påtenkte sluttbrukeren har anvendt til intern undertrykking, eller teknologi eller utstyr som det er grunn til å tro vil bli anvendt til andre formål eller viderelevert til en annen sluttbruker enn angitt, og bli brukt til intern undertrykking. I tråd med artikkel 1 i denne felles holdning skal det vurderes nøye hvilken type teknologi eller utstyr det dreier seg om, særlig om teknologien eller utstyret er ment for nasjonale sikkerhetsformål. Intern undertrykking omfatter blant annet tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, summariske eller vilkårlige henrettelser, forsvinninger, vilkårlig frihetsberøvelse og andre alvorlige brudd på menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, som angitt i relevante internasjonale menneskerettsinstrumenter, herunder Verdenserklæringen om menneskerettighetene og den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter.

Medlemsstatene skal vurdere mottakerstatens holdninger til relevante prinsipper som er nedfelt i internasjonale humanitærrettsinstrumenter, og skal deretter:

- avstå fra å utstede eksportlisens når det åpenbart er fare for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan bli brukt til å begå alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett.

Kriterium 3

Den innenrikspolitiske situasjonen i den endelige bestemmelsesstaten som følge av eksisterende motsetninger eller væpnede konflikter

Medlemsstatene skal avstå fra å utstede eksportlisens som vil kunne fremprovosere eller forlenge væpnede konflikter eller forverre eksisterende motsetninger eller konflikter i den endelige bestemmelsesstaten.

² Tatt inn ved endring av retningslinjene 20.mai 2009

*Kriterium 4**Bevaring av regional fred, sikkerhet og stabilitet*

Medlemsstatene skal avstå fra å utstede eksportlisens når det åpenbart er fare for at den påtenkte mottakeren vil bruke den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, til å angripe en annen stat eller til å tvinge gjennom territorialkrav med makt.

Ved vurderingen av denne risikoen skal medlemsstatene ta hensyn til blant annet følgende:

- a) om det pågår, eller om det er sannsynlig at det kan oppstå, en væpnet konflikt mellom mottakerstaten og et annet land,
- b) om det foreligger territorialkrav mot et naboland som mottakerstaten tidligere har forsøkt eller truet med å tvinge gjennom med makt,
- c) om det er sannsynlig at den militære teknologien eller det militære utstyret vil bli brukt til andre formål enn legitime nasjonale sikkerhets- og forsvarsoppgaver i mottakerstaten,
- d) at det er nødvendig å unngå å påvirke den regionale stabiliteten negativt i vesentlig grad.

*Kriterium 5**Den nasjonale sikkerheten i medlemsstatene og i territorier der de eksterne forbindelser er en medlemsstats ansvar, samt den nasjonale sikkerheten i vennligsinnete og allierte land*

Medlemsstatene skal ta hensyn til:

- a) hvilken virkning den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan ha på deres egne, på andre medlemsstats og på vennligsinnete og allierte lands forsvars- og sikkerhetsinteresser, samtidig som de erkjenner at dette forhold ikke må berøre hensynet til kriteriet om respekt for menneskerettighetene eller kriteriet om regional fred, sikkerhet og stabilitet,
- b) risikoen for at den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan bli brukt mot deres egne eller andre medlemsstats styrker og mot styrkene til vennligsinnete og allierte land.

*Kriterium 6**Kjøperlandets atferd overfor verdenssamfunnet, særlig med hensyn til landets holdning til terrorisme, hvilke allianser det har inngått, og respekten for folkeretten*

Medlemsstatene skal ta hensyn til blant annet kjøperlandets historikk når det gjelder:

- a) støtte eller oppfordring til terrorisme og internasjonal organisert kriminalitet.
- b) overholdelse av internasjonale forpliktelser, særlig om å avstå fra maktbruk, og av internasjonal humanitærrett.
- c) forpliktelse om ikkespredning og andre former for rustningskontroll og nedrustning, særlig med hensyn til undertegning, ratifisering og gjennomføring av relevante konvensjoner om rustningskontroll og nedrustning nevnt i kriterium 1 bokstav b).

*Kriterium 7**Risiko for at den militære teknologien eller det militære utstyret skal bli ulovlig omsatt i kjøperlandet eller reeksportert på ugunstige vilkår*

Ved vurderingen av hvilken virkning den militære teknologien eller det militære utstyret som skal eksporteres, kan ha på mottakerstaten, og av risikoen for at teknologien eller utstyret kan bli viderelevert til en uønsket sluttbruker eller bli anvendt til et uønsket formål, skal det tas hensyn til følgende:

- a) mottakerstatens legitime forsvars- og sikkerhetsinteresser, også i tilknytning til eventuell deltakelse i FNs og andre fredsbevarende operasjoner,
- b) mottakerstatens tekniske evne til å bruke teknologien eller utstyret,
- c) mottakerstatens evne til å gjennomføre effektiv eksportkontroll,
- d) risikoen for at teknologien eller utstyret vil bli reeksportert til uønskede bestemmelsessteder, og mottakerstatens historikk med hensyn til å overholde bestemmelser om reeksport eller innhente samtykke før reeksport som den eksporterende medlemsstaten finner det nødvendig å pålegge,
- e) risikoen for at teknologien eller skal bli videre sendt til terrororganisasjoner eller frittstående terrorister,
- f) risikoen for teknologiervervelse gjennom ulovlig kopiering av produkter («reverse engineering») eller utilsiktet teknologioverføring.

*Kriterium 8**Forenlighet mellom eksporten av militær teknologi eller militært utstyr og mottakerlandets økonomiske og tekniske evne, samtidig som det tas hensyn til at det er ønskelig at stater kan dekke sine legitime sikkerhets- og forsvarsbehov med minst mulig innsats av menneskelige og økonomiske ressurser til våpen*

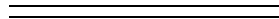
Medlemsstatene skal på bakgrunn av opplysninger fra relevante kilder, som rapporter fra FNs utviklingsprogram (UNDP), Verdensbanken, Det internasjonale valutafond (IMF) og Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), vurdere om den planlagte eksporten i betydelig grad vil hindre en bærekraftig utvikling i mottakerstaten. De skal i denne forbindelse vurdere den forholdsmessige størrelsen på mottakerstatens militære og sosiale utgifter, idet de tar hensyn også til eventuell bilateral bistand eller bistand fra EU.

Vedlegg B – ATT artikkel 6 og artikkel 7

Artikkel 6 omfatter overførsler som er forbudt under avtalen. Dette innbefatter overførsler som medfører brudd på sanksjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd, herunder våpenembargoer, statenes øvrige traktatforpliktelser samt overførsler av våpen som eksportørstaten har kunn-

skap om at vil kunne bli brukt til å begå folke mord, forbrytelser mot menneskeheten eller krigsforbrytelser. Artikkel 6 innebærer også at våpen, ammunisjon og deler og komponenter som eksporteres, skal tilfredsstille kravene som stilles til krigføringsmidler i den humanitære folkeretten.

Artikkel 7 omhandler betingelser og kriterier for eksport av våpen og varer under avtalen. Kriteriene er knyttet til en forhåndsvurdering av mulige konsekvenser for fred og sikkerhet og risiko for brudd på internasjonale menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett, internasjonale regler om terrorisme og regler om transnasjonal organisert kriminalitet. Hvis det er *overveiende* sannsynlig at slike negative konsekvenser kan inntreffe, skal eksporttillatelse ikke gis. Eksportørstaten skal i sin forhåndsvurdering også ta hensyn til risikoen for at våpeneksporten kan bli brukt til å gjennomføre alvorlig kjønnsbasert vold eller vold mot kvinner og barn.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Forsidebilde: piranka, iStockphoto

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 06/2023

